

KOHTAAMISIA PIRTIN PÖYDÄN ÄÄRELLÄ –
YHTEISÖLLISYYS JA OSALLISUUS ROVANIEMEN TYTTÖJEN TALOLLA

Heli Honkasilta
Pro gradu -tutkielma
Sosiaalityö
2016

Lapin yliopisto, yhteiskuntatieteiden tiedekunta

Työn nimi: Kohtaamisia pirtin pöydän äärellä - Yhteisöllisyys ja osallisuus Rovaniemen Tyttöjen Talolla

Tekijä: Heli Honkasilta

Koulutusohjelma/oppiaine: Sosiaalityön maisteriopinnot

Työn laji: Pro gradu -tutkielma

Sivumäärä: 84

Vuosi: 2016

Tiivistelmä:

Tein etnografisen tutkielman Rovaniemen Neiot- Tyttöjen Talolle. Osallistuin talon arkeen kevään ajan havainnoiden ja osallistuen sen toimintaan tehden kenttämuistiinpanoja. Aineistoni koostuu kenttämuistiinpanoistani, ohjaajien kanssa käymistäni, tallentamattomista keskusteluista, valokuvista sekä lehtiartikkeliä varten keräämistäni tiedoista. Olen analysoinut aineistoni grounded theory –metodin pohjalta. Tutkimuksen teoreettisiksi pääkäsitteiksi valitsin kulttuuriset tilat, yhteisöllisyyden sekä osallisuuden.

Olen työssäni esitellyt Tyttöjen Talon kulttuuria fyysisen, abstraktin, sosiaalisen ja eletyn tilan käsitteen kautta, sekä esittänyt havaintojeni pohjalta, miten talon kulttuuri rakentaa Settlementiliiton ja Tyttöjen Talon omien arvojen mukaista yhteisöllisyyttä. Lisäksi olen purkanut nuorten ja aikuisten välisiä kohtaamisia tarkastellakseni, miten niissä rakentuu yhteisöllisyyteen ja suomalaisen nuorisotyön tavoitteisiin olennaisesti kuuluva osallisuus. Talo kulttuurisena tilana toimii taustana ja mahdollistajana talossa tehtävälle nuorisotyölle, joka kiteytyy sen vuorovaikutustilanteissa eli kohtaamisissa.

Tutkielmassani käy ilmi, että kulttuuriset tilat, fyysinen, abstrakti, sosiaalinen sekä eletty tila, limittyvät ja täydentävät toisiaan rakentaen yhteisöllisyyttä ennen kaikkea tasa-arvoisten käytäntöjen, tyttöjen tarpeiden kuuntelun sekä yhdessä tekemisen kautta. Tyttöjen Talo yhdistää eri sukupolvien ja kulttuurien edustajia ja elämäntilanteista olevia ihmisiä luoden yhteisöllisyyttä erilaisuuden ja samanlaisuuden hyväksymisen kautta. Osallisuus rakentuu nuorten ja aikuisten välisissä kohtaamisissa ennen kaikkea osallisuutta edistävinä ja osallisuuden mahdollisuuksia lisäävinä kohtaamisen laatuina. Avaintekijänä osallisuuden rakentamisessa on nuorelle annettu aika ja tämän tarpeiden yksilöllinen kuuntelu. Haluan tutkimuksellani korostaa nuorten aitoon kohtaamiseen perustuvan nuorisotyön tärkeyttä koulutus- ja työvoimapolitiittisen nuorisotyön painotusten rinnalla.

Asiasanat: yhteisöllisyys, osallisuus, kohtaaminen, fyysinen tila, abstrakti tila, sosiaalinen tila, eletty tila.

Tutkimusmenetelmä(t): etnografinen tutkimus, grounded theory –metodi.

Muita tietoja: Tutkimusta saa käyttää hyödyksi nuorten tilatyötä edistävissä hankkeissa.

Sisällysluettelo

1. Johdanto	4
2 Nuorisotyö Tyttöjen Talossa.....	7
2.1 Tyttöjen Talon konsepti	7
2.2 Tyttökulttuuri tiloina	10
2.3 Nuorten yhteisöllisyys.....	13
2.4 Osallisuus kohtaamisessa	15
3 Tutkimuksen kulku	18
3.1 Etnografinen ja autoetnografinen otteeni työhön.....	18
3.2 Aineiston analyysi.....	22
3.3 Tutkimuksen eettisyys.....	26
4 Tyttöjen Talo – enemmän kuin seinät.....	30
4.1 Ihan ku jonkun koti – fyysinen tila.....	30
4.2 Kännyköistä ja kiusaamisesta vapaa alue – abstrakti tila.....	35
4.3 Hengailua, ei titteleitä – sosiaalinen tila.....	39
4.4 Labyrinttejä ja munakasta – eletty tila	45
5 Täysin tyttöä varten – aikaa ja kohtaamisia.....	52
5.1 Miten haluaisit syödä? – Huomiointi ja huolenpito	52
5.2 Tämä voisi kiinnostaa sinua – neuvonta ja tuki	58
5.3 Tänne saa jäädä – kannustaminen	61
5.4 Joskus on vaikea olla hiljaa – rajoittaminen ja sivuuttaminen.....	64
5.5 Saippuakuplia ja keilapalloja – hassuttelu	68
6. Yhteenveto ja pohdinta	71
Lähteet.....	75

1. Johdanto

Ovikellon painaminen jännittää, mutta rentoudun, kun kaiuttimesta kuuluva iloinen ääni toivottaa minut tervetulleeksi. Astun sisään kauniiseen, isoisääni vanhempaan puutaloon ja toivon, että kaupungissa yleistynyt vanhojen talojen purkuvimma ei koskaan koskisi tätä taloa. Talo on kuin lämmin keidas pakkasen keskellä. Minut ottaa vastaan pirteä nainen, joka lyhyesti kertoo, minne olen saapunut. Eteisessä saan laittaa jalkaani villasukat, joita on värikkäänä pinona puukorissa. Niillä on hyvä kulkea viileillä puulankuilla. Ilmassa leijuu hedelmäteen tuoksu ja pirtin pöydän ääressä istuu jo iloisesti rupattelevia ihmisiä. Heilläkin on jalassaan villasukkia, omia ja lainattuja. Alkamaisillaan on kevätkauden suunnittelupalaveri. Tyttöjä vielä odotellaan saapuvaksi.

Ylläoleva pätkä tunnelmoi ensimmäistä vierailuani Rovaniemen Tyttöjen Talolla, joka on talon tyttöjen äänestyksessä saanut samanaikaisesti sekä kainon että rempseän nimen, Neiot. Pätkässä myös tiivistyy Tyttöjen Talon olennaisia, merkityksellisiä elementtejä. Pro gradu –tutkielmani kohde oli sinetöity tuosta hetkestä alkuvuonna 2015 lähtien. Päädyin ehdottamaan johtajalle ja sen hetkisellem vastuuohjaajalle etnografista tutkimusta, mikä otettiin Talolla ilolla vastaan. En tutkimuksen alettua tiennyt, mitä odottaa, tai mihin suuntaan havaintoni tulisivat minua viemään. Vasta seurattuani joitakin viikkoja talon toimintaa oivalsin, että tutkielmassani tulisi olemaan kysymys nimenomaan näistä alusta asti minut vakuuttaneista elementeistä.

Tyttöjen Talo on Settlementiliiton toimintamuoto tytöille ja nuorille naisille. Lyhyesti sitä voisi kuvailla tyttöjen omaksi nuorisotilaksi, mutta se on paljon muutakin kuin seinät. Konsepti pohjaa vahvasti Settlementiliiton arvoihin, joita ovat yhteisöllisyys, sosiaalisen vastuun kantaminen, yhdenvertaisuus, sukupuoli-sensitiivisyys, ihmisen tasa-arvoinen kohtaaminen, yksilön omien voimavarojen vahvistaminen sekä sukupolvien välinen kohtaaminen. Lisäksi Tyttöjen Talon toiminnan periaatteisiin kuuluu nuorten osallisuus, kiireettömyys, kestävä kehitys, tunnelma, turvallisuus, ystävällisyys, savuttomuus ja päihteettömyys, maksuttomuus sekä syrjimättömyys. (Eischer 2011, 12–17.)

Ilman käytännön työhön sitomista nämä ovat vain käsitelistejä. Työssäni perehdyn Settlementiliiton sekä Tyttöjen Talon kahteen arvoon, yhteisöllisyyteen (engl. *sense*

of community) sekä osallisuuteen (engl. *participation*). Nuorisotyön kontekstissa ne nähdään usein pelastavina tekijöinä nuorten pahoinvoinnin ja oletetun syrjäytymisen ehkäisyssä. Laajemmin yhteiskunnallisessa keskustelussa osallisuus koulutukseen tai työelämään nähdään syrjäytymisen vastakohtana. (Hanhivaara 2006, 30; Kylmäkoski et al. 2010, 8; oletettu syrjäytyminen ks. mm. Ronkainen 2014, 87.) Molemmat arvot ovat työssäni saaneet oman tutkimuskysymyksensä. Tutkin,

- 1) miten yhteisöllisyys rakentuu Tyttöjen Talon kulttuurisina tiloina, sekä
- 2) miten osallisuus rakentuu Tyttöjen Talossa aikuisten ja nuorten välisissä kohtaamisissa.

Samalla tulen avanneeksi, miten monella tapaa nuorten yhteisöllisyyden ja osallisuuden tarpeeseen voi vastata. Haluan, että työni toimii vastapuheena kapeakatseiselle poliittiselle puheelle nuorten syrjäytymisestä ja sen ehkäisystä. Osallisuus-teema on muun muassa nostettu Euroopan komission valmisteleman nuorisotakuun yhdeksi kärkiperiaatteeksi, jossa nuoren osallistaminen yhteiskuntaan tapahtuisi ensisijaisesti koulutuksen ja työelämän kautta. (Hirvonen 2014, 15.) Nuori nähdään kapeiden linssien läpi tulevaisuuden työntekijänä, ja mahdolliset ongelmakohdat koulusiirtymissä nähdään ennen muuta yhteiskunnalle taloudellisena haittana. Opiskelu- ja työpaikkojen tai (palkattomien) työharjoitteluiden löytyminen nuorelle tietyssä määräajassa ovat syrjäytymisen ehkäisyn pääprioriteetit. (Ks. mm. Nevala-Hall et al. 2015, 13–14; Hawley et al. 2012, 47.)

Nuoren polku koulusta alan opintoihin ja töihin ei läheskään aina etene suoraviivaisesti. Valittu ala ei välttämättä tunnu omalta, töitä ei löydykään mieleiseltä alalta tai suunta saattaa olla täysin hukassa. Nuoret naiset elävät lisäksi tiiviissä toisista huolehtimisen, itsenäistymisen sekä valintojen runsauden ristipaineessa. Nuori tarvitsee tilaa kokeilla erilaisia rooleja, aloja ja yhteisöjä. (Gretschel & Junttila-Vitikka 2014, 60; Sanders & Munford 2008.) Nuoruusajan määrittäminen työvoimapolitiittisten tarpeiden kautta sisältää riskin siitä, ettei nuori tule kokonaisvaltaisesti kohdatuksi, ja että häntä työelämään valmistelevat instituutiot eivät todellisuudessa kykene tukemaan häntä elämänpolun kuopissa. (Souto 2014, 159–160.)

Työni rakentuu johdannon jälkeen neljään lukuun, joista ensimmäisessä avaan Tyttöjen Talolla tehtävää nuorisotyötä esittelemällä Settlementiliiton konseptin Tyttöjen Talosta ja liittämällä sen kulttuuristen tilojen käsitteeseen. Tämän lisäksi

määrittelen työssä käyttämäni arvolutautuneet yhteisöllisyyden ja osallisuuden käsitteet nuoruuden ja kohtaamisen näkökulmista. Kolmannessa luvussa kerron polustani etnografisen ja autoetnografisen tutkimuksen maailmassa kiviin kaikkineen. Neljäs luku vastaa ensimmäiseen tutkimuskysymykseen talon kulttuurin rakentamasta yhteisöllisyydestä. Viides luku puolestaan vastaa toiseen tutkimuskysymykseen nuorten ja aikuisten välisten kohtaamisten rakentamasta osallisuudesta. Loppupohdinnassa sidon Tyttöjen Talossa tehtävän nuorisotyön takaisin laajempaan kontekstiin.

Automaattisesti voisi olettaa, että tutkimus Tyttöjen Talolle on feministinen tutkimus (vrt. Ojanen 2011b, 60). Sitä työni ei kuitenkaan ole, vaikka tilaa ja tilan käyttöä on tutkittu paljon nimenomaan sukupuolen käsitteen kautta (mm. Tolonen 2001; Saarikangas 2006; Gordon et al. 2000). Tässä työssä en tee eroja maskuliinisen ja feminiinisen sukupuolen välillä tai välitä tarkoituksellisesti perustella, miksi juuri tytöillä tulisi olla oma tila (vrt. Tolonen 2001, 32–33). Sen sijaan keskityn Rovaniemen Neiot-Tyttöjen Talon ainutlaatuiseen kulttuuriin, sekä sen kulttuuristen tilojen mahdollistamaan yhteisöllisyyteen.

2 Nuorisotyö Tyttöjen Talossa

2.1 Tyttöjen Talon konsepti

Tyttöjen Talon toiminta on sosiaalista nuorisotyötä. Sosiaalisella nuorisotyöllä halutaan ennaltaehkäistä sosiaalisten verkostojen ulkopuolelle ja näköalattomuuteen putoamisen riskiä nuorten keskuudessa. Toiminnan tarkoituksena on laaja yhteistyö viranomais- ja järjestöverkostojen kanssa, sekä nuorten sosiaalisten taitojen vahvistaminen ja yhteisöihin liittäminen. Perustana on yksilöllinen kohtaaminen ja nuoren elämäntilanteen huomioonottaminen kokonaisvaltaisesti. Sosiaalisessa nuorisotyötä voi tehdä yksilöiden, ryhmien ja yhteisöjen parissa ja siinä voi käyttää monipuolisesti menetelmiä toiminnallisesta toimintaterapeuttiseen työhön. (Punnonen 2007, 523–524.)

Eri puolella Suomea on tällä hetkellä seitsemän Tyttöjen Taloa, joista vanhin on perustettu Helsinkiin 15 vuotta sitten. Tutkimani talo sijaitsee Rovaniemellä, ollen näin Suomen pohjoisin Tyttöjen Talo. Talon toiminta on kaupungin vapaa-ajan lautakunnan sekä Raha-automaattiyhdistyksen rahoittamaa. Jokainen Tyttöjen Talo on noussut vastaamaan paikalliseen tarpeeseen, minkä vuoksi ne ovat kaikki omanlaisiaan. Toiminta lähtee aina kävijöiden toiveista, jotka ovat vahvasti vaikuttamassa talon kulttuuriin. Lisäksi palkattu henkilökunta ja vapaaehtoiset isosiskot tuovat mukanaan oman persoonansa lisäksi oman osaamisensa.

Yhteistyö paikallisten toimijoiden kanssa on tärkeä osa Tyttöjen Talon toimintaa. Niiden avulla talon toiminta mahdollistuu ja niiden kautta nuorelle tarjoutuu tilaisuuksia ottaa osaa ympäröivään paikallisyhteisöön. Koulukuraattorit, päihde- ja mielenterveystoimisto tai nuorisopalvelut voivat suositella Tyttöjen Talolla käyntiä asiakkailleen, mutta talolla kävijät eivät ole asiakkaita tai diagnosoituja avuntarvitsijoita, eikä heistä pidetä minkäänlaista kävijärekisteriä. Vastaavasti talolla käyvää nuorta voidaan rohkaista ja ohjata lisäksi jonkun muun palvelun piiriin. Lopullisena tavoitteena on vahvistaa nuoren emotionaalista, sosiaalista sekä kulttuurista pääomaa niin, että Tyttöjen Talo tekee itsensä lopulta tarpeettomaksi, ja nuori voi jatkaa matkaansa uusiin, turvallisiin yhteisöihin. (Eischer 2011, 12; Tuppurainen 2011, 42–49, 110; Näre 2007, 542.)

Sosiaalisen nuorisotyön periaatteen mukaisesti talon toiminta ulotetaan kaikkiin nuoriin, ei ulkoapäin annetun määritelmän mukaisesti syrjäytymisvaarassa oleviin

tyttöihin (vrt. Ronkainen 2014, 87). Kohderyhmän ikähaarukka on laaja. Se kattaa niin peruskouluikäisiä tyttöjä, jotka lain silmässä ovat lapsia, kuin monenlaisissa elämäntilanteissa olevia aikuisia naisekin. Talon toiminta on suunnattu kaikille 12–28 –vuotiaille tytöille ja nuorille naisille tai tyttöyttä ja naiseutta pohtiville. Se ei siis sulje ulkopuolelle sukupuolivähemmistöihin kuuluvia nuoria tai poikia, jotka kokevat Tyttöjen Talon toiminnan ja ympäristön omakseen. (Punnonen 2007, 523–524; Eischer 2011, 12–17.) Tutkimukseni aikana Neiot-talolla ei käynyt yhtään poikaa.

Sukupuolisensitiivisyys (engl. *gender sensitivity*) on yksi Tyttöjen Talon arvoista. Se on eräänlainen työkalu, joka huomioi sosiaalisen sukupuolen ja sen vaikutukset kaikilla yhteiskunnan tasoilla ja toiminnoissa, kuten koulutuksessa ja sosiaalityössä. Sosiaalisella sukupuolella tarkoitetaan valtakulttuurin sukupuoleen liittämiä arvoja ja odotuksia, joista stereotyyppiset mies- ja naiskuvat rakentuvat. Sukupuolisensitiivisyys ei pyri häivyttämään sukupuolta, vaan tunnistamaan erot tyttöjen ja poikien erityistarpeissa ja -kipukohdissa asettamatta niitä keskenään tärkeysjärjestykseen. Omaan sukupuoleen tutustumisen ja sen hyväksymisen katsotaan edesauttavan muun sukupuolen edustajien hyväksyntää. (Anttonen 2006, 3; Näre 2007, 542; Punnonen 2007, 533.)

Sukupuoliroolien kyseenalaistaminen luo tilaa sekä tytöille että pojille ilmaista itseään vapaammin ja monipuolisemmin. Nuori kohdataan kokonaisvaltaisesti ainutlaatuisena yksilönä eikä sukupuolensa edustajana, ja häntä kannustetaan löytämään elämän esittämiin kysymyksiin vastauksia itsestään ilman ulkoapäin tulevien vaatimusten täyttämistä. Nuorille naisille Internet ja aikakauslehdet tarjoavat yksipuolisia nais- ja ruumiinkuvia sekä seksuaalisuutta kaupallistavaa mainosmateriaalia, jotka ovat merkittäviä identiteettivaikuttajia. Sukupuolisensitiivinen tyttötyö auttaa ymmärtämään naissukupuolelle ominaisten kasvamisen kipukohtien, kuten ulkonäköpaineiden, sekä naissukupuolisuuteen liitettyjen diskurssien vaikutusta tytön kasvuun aikuiseksi naiseksi, sekä haastaa jumiutuneet käsitykset naiseudesta ja tyttöydestä. (Honkasalo 2011, 95; Punnonen 2007, 526; Näre 2007, 543.)

Tyttöys ikäkautena (engl. *girlhood*) on liukuva ja kontekstiin sidottu käsite samaan tapaan kuin nuoruus ja lapsuus. Nämä ovat sopimuksenvaraisia sosiaalisia konstruktioita, joita ei voi täysin määritellä kronologisen iän mukaan, vaikka laki

niin pyrkiikin tekemään. Tyttöyden ankkurointi pelkästään biologisiin tai psykologisiin seikkoihin tai tiettyyn ikäkauteen ei ole mielekästä. Verrattuna aikuiseen naiseen tytöillä voi nähdä olevan oikeus olla vielä keskeneräinen. (Ojanen 2011b, 18; Aapola et al. 2005, 1; Laukkanen & Mulari 2011, 193.) Toisaalta ihmisen voi nähdä olevan keskeneräinen koko elämänsä, aina kehittymässä. Kaiken ikäisistä kävijöistä tulee tyttöjä, kun he astuvat yksilöllisesti ja yhteisöllisesti tyttöyttä määrittelevän Tyttöjen Talon sisälle (vrt. Aapola et al. 2005, 1).

Olenaisena osana Tyttöjen Talon konseptia on vapaaehtoisuuteen perustuva isosisko-toiminta. Isosiskoksi päästäkseen on oltava vähintään 20-vuotias nainen ja käytävä talon toimintaperiaatteisiin perehdyttävä koulutus. Yläikärajaa ei ole. Isosiskot osallistuvat talon arkeen, auttavat toiminnan järjestämisessä ja saattavat ohjata ryhmiä. Toiminta on sukupuolisensitiivisyyden konkreettinen toteutus, sillä ajatuksena on, että kävijä kuin kävijä voisi löytää itselleen samaistumisen kohteen mahdollisimman erilaisista, omanlaisistaan isosiskoista. Isosiskojen lisäksi talolla käy opiskelijoita suorittamassa työharjoittelujaksojaan terveys- ja sosiaalialan ammattiopilaitoksista sekä lukion oppilaita keräämässä opintopisteitä vapaaehtoistyönkursseille. (Eischer 2011, 39–40.)

Työssäni hahmotan talon yhteisön jäsenten rooleja heidän vastuunsa mukaan. Puhun nuorista, tytöistä ja kävijöistä, kun tarkoitan talolle saapuneita kohderyhmän edustajia, joille talo ja sen toiminta on tarkoitettu. He ovat nuoria ja tyttöjä, vaikka olisivat täysi-ikäisiä. Myös lukion oppilaat kuuluvat ikänsä puolesta tyttöihin. Erona aikuisiin heillä ei ole viimesijaista vastuuta toiminnan ja vuorovaikutuksen sujumisesta rakentavalla tavalla, olkoonkin että heillä on mahdollista olla mukana suunnittelemassa toimintaa. Aikuisista puhuessani tarkoitan täysi-ikäisiä ohjaajia ja isosiskoja, jotka ottavat vastuuta Tyttöjen Talon periaatteiden ja arvojen sekä toiminnan toteutuksesta. Talolla on johtajan lisäksi palkattuna yksi vastuuhjaaja, joka on talolla aina sen ollessa auki. Muut ohjaajat tulevat talolle ohjaamaan tarvittaessa aktiviteetteja, eivätkä ole töissä talolla. Kaikilla aikuisilla on huolenpitovastuu nuorista, tytöt puolestaan saavat olla huolenpidon kohteena (vrt. Pönkkö 2009).

2.2 Tyttökulttuuri tiloissa

Kulttuurilla voidaan tarkoittaa kollektiivista subjektiivisuutta, jossa yhteisön jäsenet ovat omaksuneet tietynlaisen elämäntavan tai ulkoisen olemuksen. Sillä viitataan myös yhteisön tuottamiin konkreettisiin saavutuksiin ja tuotoksiin, kuten tapahtumiin, ruokaan ja tavaroihin sekä taiteellisiin ja itseilmaisullisiin teoksiin. Kulttuuri rakentuu ihmisten vuorovaikutuksessa yhteisistä arvoista, merkityksistä, normeista, identiteetistä sekä jaetusta historiasta. Tämän vuoksi kulttuuri on aina yhteiskunnallista, yhteisöllistä sekä sosiaalista. (Alasuutari 1995, 25; Etzioni 2000, 188; Ruotsalainen 2007, 175.)

Kulttuurin määritelmän mukaisesti tyttökulttuuri voidaan ymmärtää nuorten naisten yhteisenä kokemusmaailmana, jossa he luovat ja jakavat keskenään merkityksiä, käytäntöjä, tunteita, asenteita, normeja ja tietoa. (Anttila et al. 2011, 137.) Yhteiset merkitykset rakentuvat usein jonkin symbolisen tekemisen tai asian kuten teehetken, askartelun tai musiikin ympärille (Alasuutari 1995, 26–27), ja tämä tekeminen useimmiten määrittelee kulttuurin. Tyttökulttuuritutkimuksissa ruumiillisuus ja itseilmaisuus, henkilökohtainen vapaus, vapaa-ajan kuluttaminen oman mielihyvän ehdoilla sekä haaveilu ovat toistuvia elementtejä. (Anttila et al. 2011, 156.)

Kulttuurit syntyvät tyttöjen yhteisissä vapaa-ajanvietto tavoissa ja harrastuksissa sekä virallisempien instituutioiden piirissä kuten koulussa. Vapaa-ajanviettoon tarkoitettu tila määrittelee, millainen kulttuuri sääntöineen ja merkityksineen tekemisen ympärille kehkeytyy. Koulu, perhe, aikuisten ohjaamat harrastukset, media sekä muut valmiit kulttuurit vaikuttavat aina välillisesti tai välittömästi tyttöjen jakamaan kokemusmaailmaan. (Anttila et al. 2011, 137.) Esimerkiksi koulussa ja puolijulkisissa tiloissa kuten hevostalleilla tyttöjen keskinäinen kontrollintarve voi olla suurempi kuin yksityisissä tiloissa (Ojanen 2011b, 10–11, 204–205), ilmentäen kenties aikuisen maailman sääntöjä.

Kulttuuri talolla ei ole puhtaasti nuorten oma tyttökulttuuri, sillä sellaisen muodostumiseksi tilan sääntökulttuurin tulisi olla mahdollisimman väljä. Kävijät, jotka vaihtuvat kuukausien mittaan, eivät voi luoda toimintaa ja sen merkityksiä tai normeja tyhjässä, vaan talolla läsnä olevat, Setlementtiliiton periaatteita ja arvoja edistävät aikuiset vaikuttavat vahvasti tilaan, toimintaan ja kävijöihin. Mitä säännellympää toiminta on, sitä näkymättömämpi on nuorten oma kulttuuri. Toisaalta puhtaasti nuorisokulttuurin hankala puoli on, että niistä osa nuorista jää aina

ulkopuolelle, mitä Tyttöjen Talolla juuri halutaan välttää. (Kiilakoski et al. 2011, 64–68.) Tässä valossa tyttökulttuurista puhuminen Tyttöjen Talon kohdalla voi tuntua keinotekoiselta. Avaan talon kulttuuria ennemmin tilan käsitteen kautta, sillä aineistoni puhuu sen puolesta, että talo tilana on merkittävä osa sen kulttuuria ja siellä toteutettavaa nuorisotyötä.

Konkreettisen oman tilan on havaittu olevan tärkeässä roolissa tyttöjen kulttuurissa. Ensimmäisissä tyttötutkimuksissa 1970-luvulla esitettiin, että julkisissa tiloissa nainen määriteltiin seurassaan olevan miehen kautta, jolloin tyttökulttuurit syntyivät tyttöjen omissa makuukammareissa piilossa ulkopuolisilta määrittelyiltä. Makuukammari-kulttuuri nähtiin nuorten naisten pakopaikaksi sukupuoli-normatiivisista käytänteistä. Myöhemmin tätä tyttöjen ajanviettotapaa kuvailtiin oma huone -kulttuuriksi, tilaksi, jossa nuori nainen saattoi rauhassa tutustua omaan feminiiniseen ja maskuliinisen puoleen ja sukkuloida näiden välillä. (Lähtenmaa & Näre 1992, 9–13; Ojanen 2011a, 14–15; Anttila et al. 2011, 139–140.)

Oma huone mahdollistaa tytöille tiiviimmän yhdessäolon ja sosiaalisen tilan kuin sekaryhmissä toimiminen yleisissä nuorisotiloissa. Niiden toiminnassa havaittiin 1980-luvulla, että tytöillä oli lähinnä varattuna sivustakatsojan tai tyttöystävän rooli. Tilat oli suunniteltu vastaamaan poikien tarpeisiin, eikä tyttöjen kiinnostuksenkohteita ja tarpeita oltu välttämättä huomioitu lainkaan. (Mulari et al. 2012, 8; Lähtenmaa & Näre 1992, 11; Anttila et al. 2011, 135–136.) Tytöt harvoin toimivat tilassa omaehtoisesti, ja jos he olivatkin nuorisotilan ydinporukassa, he toimivat yleensä mahdollistajan tai sovittelijan roolissa, eivät omana itsenään (Hanbury et al. 2010, 120).

Tilalla (engl. *space*) voidaan suomen kielessä tarkoittaa monia ulottuvuuksia paikan ja sitä käyttävien ihmisten välillä ja keskuudessa (mm. Gordon et al. 2000, 53; Anttila et al. 2011, 135–136). Erotuksena paikasta (engl. *place*) voi ajatella, että tilalle muodostuu käytön myötä enemmän merkityksiä ihmisten mielissä sekä keskinäisessä vuorovaikutuksessa. Erään näkemyksen mukaan näitä ulottuvuuksia ei ole mielekästä tarkastella erillisinä tiloinaan, esimerkiksi fyysistä rakennusta ilman sen sosiaalista kontekstia. (Saarikangas 2006, 12, 43.) Erittelen kuitenkin toisistaan fyysisen, abstraktin, sosiaalisen sekä eletyn tilan, sillä muulla tavalla esiteltynä en saisi aineistostani ja havainnoistani irti kaikkia talon kulttuurisia kerroksia ja kaikkea sitä elämää, jota vanhan talon seinien sisällä eletään. Huomaan silti, että

puhdasta jakoa on mahdotonta ja tarpeetontakin tehdä. Havaintoni ja tulkintani lomittuvat sillä, kuten edellä todettu, kulttuuri on monen tekijän summa.

Fyysinen tila tarkoittaa rakennettua tilaa kaikkine konkreettisine ja visuaalisine ominaisuuksineen, joka toimii näyttämönä ja taustana kaikelle toiminnalle ja sosiaaliselle kanssakäymiselle tilassa. Huoneet, tavarat, värit ja materiaalit muokkaavat kokemustamme fyysisestä tilasta, ja kertovat sen kulttuurista, kuten myös tilan äänet ja sen käytön mahdollisuudet. Joissain (institutionaalisisissa) tiloissa, kuten kouluissa, tilan käyttö on hyvin määriteltyä ja hallittua. Tämä heijastaa tilan kulttuuriin vallan tilaa, jossa jollain ihmisryhmällä on huomattavasti enemmän valtaa kuin toisilla. (Gordon et al. 2000, 53–54; Tolonen 2001, 21; Hämäläinen-Luukkanen 2006, 44.)

Koulututkimuksessa vallan tila ja sääntökulttuuri yhdistyvät formaalin tilan käsitteessä, joka ilmenee ääneen lausuttuina sekä kirjallisina sääntöinä ja niistä poikkeamisen seuraamuksista (mm. Gordon et al. 2000, 53–54; Tolonen 2001, 78). Tyttöjen Talolla sääntökulttuuri on kuitenkin hienovaraisempaa ja abstraktimpaa kuin kouluissa tai perinteisimmillä nuorisotiloilla. Tilasta puhuttaessa abstraktilla viitataan ihmisten väliseen vuorovaikutukseen, emotionaaliseen olotilaan tai tilan normeihin, eli siihen, miten fyysisiä tiloja käytetään ja mikä on niissä sallittua. (Saarikangas 2006, 11–12; Anttila et al. 2011, 135–136; Hämäläinen-Luukkainen 2006, 43–44.) Tässä työssä *abstraktilla tilalla* tarkoitan talon käytännöissä, periaatteissa ja arvoissa sekä ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ilmenevää sääntökulttuuria.

Sosiaalisella tilalla voidaan ymmärtää muun muassa ihmisten välisten suhteiden ja sosiaalisten roolien ilmentymisenä fyysisessä tilassa. Sitä voidaan käyttää myös kommunikoinnin ja käytetyn kielen tason kuvaajana. Fyysinen tila laajentuu sosiaalisesti tilaksi, jos yksilön mahdollisuudet toimia tilassa ovat riippuvaisia toisista paikalla olevista ihmisistä ja sen abstraktista tilasta. Toisaalta voi ajatella, ettei ihmisen toiminta tilassa voi koskaan olla täysin riisuttu sosiaalisista määrittelyistä, sosiaalisten roolien tuomista ristiriidoista tai muiden tilan käyttäjien vaikutukselta, jonka vuoksi kaikki fyysiset tilat olisivat myös sosiaalisia. (Bourdieu 1985, 724; Gordon et al. 2000, 163; Hanbury et al. 2010, 120–121; Tolonen 2001, 79.) Tässä työssä rajaan sosiaalisen tilan käsittämään Tyttöjen Talon toiminnan kannalta olennaisia rooleja, sekä näiden roolien merkitystä yhteisössä.

Fyysinen, abstrakti ja sosiaalinen tila tiivistyvät olennaisesti *eletyn tilan* käsitteessä. Eletyssä tilassa tila fyysisine ja visuaalisine ominaisuuksineen, toiminta ja tilan käyttö, ihmisten tekemät havainnot ja aistimukset tilasta, sekä ihmisten välinen vuorovaikutus tilassa ovat kaikki yhtä merkittäviä kulttuurin luojia. Ihmisen toiminta muovaa tilan merkitystä ja päinvastoin, ja uudet ihmiset rakentavat eletyn tilan aina uudestaan heille ominaisella toiminnalla. (Kylmäkoski 2006, 17; Saarikangas 2006, 13, 125.) Tässä työssä eletty tila rakentuu tilalle annettuja merkityksiä enemmän tilassa tapahtuneen toiminnan kautta, sillä havainnointiin perustuvan aineistoni pohjalta voin tehdä ainoastaan omiin tilalle antamiini merkityksiin pohjautuvia tulkintoja. Tekemisen havainnointi valaisee tapaa, jolla tilaa eletään ja käytetään, sekä antaa talon olemassaololle konkreettisen merkityksen.

2.3 Nuorten yhteisöllisyys

Olen valinnut tutkielmani yhdeksi tarkastelukulmaksi yhteisöllisyyden (*engl. sense of community*) monestakin syystä. Tyttöjen Taloissa ja Setlementtiliikkeen periaatteissa yhteisöllisyys toimii nuorisotyön työvälineenä, ja usein yhteisöllisyys nähdään pelastavana tekijänä nuorten pahoinvoinnin ja oletetun syrjäytymisen ehkäisyssä. Nuoret peilaavat tekemisiään paljon kaveri- ja viiteryhmien kautta, joten osallisuutta on luonnollista mahdollistaa yhteisöissä ja yhteisöllisesti. (Muukkonen 2009, 133–135; Kylmäkoski et al. 2010, 8; Eischer 2011, 24–30; oletettu syrjäytyminen ks. mm. Ronkainen 2014, 87.) Yhteisö on ajan, paikan ja sille annettujen merkitysten mukaan määrittynyt joukko ihmisiä, jotka ovat yhdessä vaihtelevan mittaisten jaksojen ajan (Kylmäkoski 2010, 5).

Yhteisöllisyyden käsite on hankalasti määriteltävän maineessa. Löyhästi määriteltynä sillä tarkoitetaan yksilön kokemaa ihmisten välistä yhteenkuuluvuuden tunnetta. Meillä on sisäsyntyinen tarve yhteisöllisyyden kokemiseen, tarve kuulua yhteen muiden ihmisten kanssa. Useissa määritelmissä yhteisöllisyys liitetään paitsi yhteenkuuluvuuden tunteeseen ja ihmissuhteisiin myös ihmisten keskenään jakamiin arvoihin, merkityksiin, historiaan sekä normeihin eli kulttuuriin. (Etzone 2000, 188; Korkiamäki et al. 2008, 10; Chiessi et al. 2010, 277). Nuorisotutkimuksessa yhteisöllisyyttä on tutkittu viiden sosiaalisen osa-alueen kautta, joiden on havaittu tukevan psykologista hyvinvointia sekä yhteisöllistä osallisuutta. Ulottuvuudet ovat *tuki ja emotionaalinen yhteys yhteisössä sekä vertaisten kanssa, johonkin*

kuulumisen tunne, tarpeiden tyydyttyminen ja osallisuuden mahdollisuudet sekä mahdollisuus vaikuttaa yhteisöön. (Cicognani et al. 2014, 415; Chiessi et al. 2010, 277.)

Yhteisön ei tarvitse sitoutua tiettyyn paikkaan tai tilaan saadakseen aikaan yhteisöllisyyden tunnetta, mutta paikallisuuden kokemus antaa johonkin kuulumiselle konkreettisen kiinnepohjan. Paikan merkityksellisyys puolestaan usein liittyy siellä solmittuihin ihmissuhteisiin. (Saastamoinen, 2009, 41; Chiessi et al. 2010, 277.) Internet mahdollistaa yhteisöllisyyden yli mannerten tuhansienkin ihmisten kanssa kerrallaan, mutta kasvokkain tapahtuvan, fyysisen läsnäolon mahdollistavan yhdessäolon merkitystä ei pidä aliarvioida. Pysyvät vuorovaikutussuhteet rajatun ihmismäärän kanssa antavat tilaa yksilöityä yhteisöllisyyden sisällä (Aro 2011, 43–44). Tyttö määrittyy omaksi ainutlaatuiseksi itsekseen muiden ihmisten, tyttöjen ja aikuisten, välisessä vuorovaikutuksessa.

Nuorille on tyypillistä kokeilla ja omaksua kulttuurisesti määräytyviä rooleja ja asemia. Nuoruus on elämänvaihe, jolloin nuori alkaa suuntautua lapsuuden malleista, kodista ja perheyhteisöstä oman ikäistensä yhteisöihin ja maailmalle. He ikään kuin ”shoppailevat” erilaisia yhteisöjä ja valitsevat niistä itselleen sopivia. (Horelli et al. 2007, 217; Cicognani 2014, 415.) Yhteisöllisyys koulussa perustuu siihen, että joitakuita oppilaita jätetään yhteisön, porukan ulkopuolelle, jolloin yhteisöllisyyden kokemisen mahdollisuus riippuu nuoren suosioista koulutovereiden keskuudessa. Tämän vuoksi koulu ei välttämättä tarjoa nuorelle kokemuksia onnistuneista kiinnittymisistä kodin ulkopuolisiin yhteisöihin. (Ollikainen 2012, 144–148.) Nuoren, etenkin kouluhierarkiassa matalalla olevan, täytyy löytää muita yhteisöjä koulun ulkopuolelta, joissa kokea yhteenkuuluvuutta.

Nuoruusiässä sosiaaliset suhteet ovat dynaamisemmassa liikkeessä tai löyhemmät kuin vakaisissa elämänvaiheissa. Lapsuuden harrastukset menettävät merkitystään nuoruudessa, eikä uusia välttämättä löydy heti tilalle. Sosiaalisten tarpeet kuitenkin suuntautuvat kodin ulkopuolelle. Jos nuoren tarve solmia uusia ihmissuhteita ja kuulua erilaisiin yhteisöihin ei tule kohdatuksi, seurauksena voi olla nuorten keskuudessa hyvin yleisesti koettu pitkäaikainen yksinäisyys ja sen seurannaiset, kuten mielenterveys- ja päihdeongelmat. Yksinäisyys on tuttu vieras monen tytön kohdalla myös tutkielmani Tyttöjen Talolla. (Kylmäkoski 2010, 8; Cicognani 2014, 416–417; Horelli et al. 2007, 217; Jarus et al. 2010, 345.)

Nuorten yhteiskunnallinen jäsenyys ja osallisuus ovat niin ikään alttiita muutoksille, minkä vuoksi nuori tarvitsee monenlaisia osallistumisen mahdollisuuksia. Aktiivisuus tai syrjäytyminen eivät ole pysyviä ominaisuuksia, vaan sidoksissa nuoren itsetuntoon sekä yhteiskunnallisiin kiinnekohtiin, joita hänellä elämässään on. Uusien ihmissuhteiden solmiminen ja yhteisöjen löytäminen ovat nuorelle tarpeita, jotka vaikuttavat hänen itsetuntoonsa sekä sosiaalisiin taitoihinsa. Yhteisöön kuuluminen on nuorelle paitsi sosiaalinen tarve, myös tapa omaksua yhteiskunnallisesti hyväksytyjä käyttäytymismuotoja. (Hoikkala & Sell 2007, 10–11; Kylmäkoski et al. 2010, 7; Newman et al. 2007, 242.) Tässä työssä tarkoitan yhteisöllisyydellä yhteenkuuluvuuden tunnetta, tunnetta yhteisöön kuulumisesta.

2.4 Osallisuus kohtaamisessa

Osallisuus (engl. *participation*) määritellään usein sisarkäsitteiden kuten vaikuttaminen, kuuleminen, kansalaisvaikuttaminen sekä kansalaiskasvatus, kautta (Hanhivaara 2006, 29). Uuteen nuorisolakiin on ehdotettu kirjattavaksi nuorten osallisuus yhdeksi lain tavoitteeksi, ja osallisuuden tukeminen on suomalaisen nuorisotyön keskeisiä periaatteita. Sen tehtävä on liittää nuori osaksi kulttuuria, yhteiskuntaa ja lähiyhteisöjä, sekä tukea hänen omaa osallisuuttaan. Nuorille mahdollistetaan sellaisten kykyjen oppimista, joita he tarvitsevat yhteisöihin ja yhteiskuntaan sopeutuakseen, niissä onnistuakseen ja niitä muuttaakseen sekä kehittääkseen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015, 36; Kylmäkoski et al. 2010, 8–9; Nieminen 2007, 23.)

Toimintana osallisuuden voi kääntää joko osallistamiseksi tai osallistumiseksi. Osallistuminen viittaa aktiivisiin nuoriin, joille luodaan mahdollisuuksia yhteiskunnalliseen toimijuuteen sekä yhteisöihin liittymiseen. (Horelli et al. 2007, 218–219.) Osallistuminen tapahtuu aina erilaisissa yhteisöissä vuorovaikutuksessa muiden toimijoiden kanssa, minkä vuoksi osallisuus kuuluu tiiviisti yhteen yhteisöllisyyden kanssa. Mahdollisuus osallistua sekä kokemus omasta osallisuudesta yhteisön toimintaan puolestaan on tärkeää yhteisöllisyyden kokemukselle. (Cicognani 2015, 26; Punnonen 2007, 523.)

Osallistamisen käsite sisältää valta-asetelman, jossa aktiivinen toinen voi halutessaan osallistaa passiivista toista. (Vrt. *empowerment*, Podd 2010, 23; Horelli

et al. 2007, 219.) Normatiivisen osallistamisen ajatus on tyypillistä esimerkiksi terapiassa sekä valtakunnallisten ja kunnallisten ohjelmien (kuten nuorisotakuun) suunnittelutyössä, jossa ihmiset otetaan mukaan antamaan neuvoa, käytännön vaikutusvaltaa lopputulokseen heillä ei ole. Nämä työmuodot sijoittuvat osallistumisen asteikon alaosaan, ei-osallistumisen kohtaan. Osallistamisella on kuitenkin paikkansa osallisuuden luomisessa, sillä sen konkreettisia muotoja ovat muun muassa tiedottaminen ja neuvonta. Tiedonannon ja henkilökohtaisen neuvonnan tarkoitus on herättää kiinnostusta (päättäviiin) asioihin ja kertoa osallistumisen mahdollisuuksista, sekä vahvistaa osallistumisen edellytyksiä. (Horelli et al. 2007, 218–219; Gretschel 2002a, 84, 94.)

Osallisuutta voi ilmetä ja sitä voidaan tukea monella tasolla. Yhteiskunnallisella tasolla osallisuus liitetään usein poliittiseen päätöksentekoprosessiin, jossa nuoria kuullaan ja johon heidät otetaan mukaan suunnittelemaan ja toteuttamaan. (Mm. Horelli et al. 2007, 218; Vehviläinen 2006, 76; Podd 2010, 22–23.) Lähtökohtana nuorten poliittiseen aktiivisuuteen tähtäävässä toiminnassa on oletus, että kaikki nuoret ovat halukkaita ja kyvykkäitä osallistumaan olemassa olevien, ylhäältä päin määriteltyjen rakenteiden kautta. Näin ei kuitenkaan ole, vaan nuoren halu ja kyky osallistua osallistamisprojekteihin ja päätöksentekoon vaihtelee yksilöittäin ja tilannekohtaisesti. (Hanhivaara 2006, 30; Gretschel 2002a, 85.)

Onnistunut osallisuus onkin yksilöstä itsestään lähtevän osallistumisen tarpeen täytymistä, jonka voi kartoittaa kohtaamalla ja kuuntelemalla nuorta. Tällöin osallisuuden voi mieltää vuorovaikutuksen tasolla aikuisen ja nuoren välillä tapahtuvaksi jaetuksi, yhteisymmärrystä tavoittelevaksi dialogiksi. Tämä on edellytyksenä konkreettisille, osallisuuden mahdollistaville teoille. (Muukkonen 2009, 133–135.) Tämä vie osallisuuden määritelmän Paolo Freiren (2005, 97–98) kriittisen kasvatuksen äärelle, jossa maailmaan vaikuttaminen perustuu osapuolten väliselle dialogille. Dialogilla puolestaan voi tukea yksilötasolla ilmenevä osallisuutta, joka tarkoittaa omakohtaista voimaantumisen tunnetta. Se vahvistuu, kun nuori pääsee osalliseksi tarpeensa ja kykynsä mukaisesti yhteiskunnallisiin tai yhteisöllisiin prosesseihin. (Gretschel 2002a, 85, 94; Horelli et al. 2007, 219.)

Lastensuojelun prosessissa dialogi tarkoittaa kohtaamista, jossa lapselle tai nuorelle annetaan tarpeeksi aikaa, hän tulee nähdyksi ja hän on kohtaamisen keskiössä. Kohtaaminen on edellytyksenä osallisuudelle. Yhteiskunnallisella tasolla toimivien

nuoriso-ryhmienkin, kuten nuorisovaltuustojen, luotsiksi ja tueksi nuoret kaipaavat aikuista, joka rakentaa ryhmässä yhteisöllisyyttä, kuuntelee heidän tarpeitaan ja välittää niitä eteenpäin muihin vaikuttajaryhmiin dialogia rakentaen. Kun kohtaaminen on dialogista, yksilöllistä ja konkreettisen osallisuuden mahdollistavaa, puhutaan kohtaamisosallisuudesta. Kohtaaminen on kurottautumista toista ihmistä kohti, yhteyden muodostamista. (Muukkonen 2009, 134–137; Gretschel 2002b, 56.)

Nuorille tarkoitettujen tilojen yhtenä tehtävänä on mahdollistaa näitä kohtaamisia merkittävien aikuisten kanssa (Kylmäkoski 2007, 400). Merkittävä aikuinen on joku, johon nuori peilaa itseään, jota hän arvostaa ja johon nuori luottaa. Aidon kohtaamisen tavoitteena on tytön oman kokemusmaailman hahmottaminen sekä luottamuksellisen suhteen rakentaminen aikuisen ja nuoren välille. Yhteiset tavoitteet (esimerkiksi kesätyöpaikan saaminen) edesauttavat kohtaamista. (Veivo-Lempinen 2009, 202; Tuppurainen 2011, 61–61.) Positiiviset vaikutukset terveyteen ja hyvinvointiin ovat sosiaalisten suhteiden luomisen ja sosiaalisten taitojen oppimisen lisäksi yksi syy edistää nuorten osallisuutta, etenkin vapaa-ajalla. Osallisuuden ei tarvitse tapahtua ohjatun toiminnan piirissä, kuten urheiluseuroissa tai yhdistyksissä, vaan pienimuotoinenkin osallistuminen kodin ulkopuolisiin ihmissuhteisiin ja aktiviteetteihin edistää nuoren terveyttä, etenkin mielenterveyttä. (Jarus et al. 2010, 344–345.)

Tässä työssä osallisuus tarkoittaa aikuisen ja nuoren välisissä kohtaamisissa vuorovaikutuksen tasolla tapahtuvaa osallistumisen mahdollistamista, jonka seurauksena nuori voi osallistua keskusteluun tai toimintaan ja olla osana Tyttöjen Talon tai muuta yhteisöä. Toisin kuin valtion tai kunnan instituutioissa, vapaaehtoiisiin käynteihin perustuvassa Tyttöjen Talossa nuorta ei velvoiteta työllistäviin tai koulutusta edistäviin toimenpiteisiin. Sosiaalisen nuorisotyön periaatteiden mukaisesti häntä tuetaan ja kannustetaan osallistumiseen, mutta osallistumisestaan hän päättää itse. Näin tyttö voi osallistua omin tarpeidensa mukaisesti. Koska osallisuuden mahdollistaminen sisältää samalla yhteisöön liittävän ja yhteisöllisyyttä edistävän ulottuvuuden, on vaikeaa ja osin tarpeetontakin tehdä selkeää rajaa osallisuutta ja yhteisöllisyyttä edistävän vuorovaikutuksen välillä.

3 Tutkimuksen kulku

3.1 Etnografinen ja autoetnografinen otteeni työhön

Tutkimusmenetelmän sijaan etnografisen tutkimuksen voidaan ajatella olevan suhtautumistapa tai asenne tutkimuksen tekemisessä. Tutkijan on oltava joustava, sillä menetelmät saattavat vaihdella haastatteluista havainnointiin ja keskusteluista valokuviiin. Tärkeintä on, että ihmisten toiminta yhteiskuntaan ja kulttuuriin sidottuna tulisi tutkittavassa kontekstissa mahdollisimman laajasti taltioitua. (Honkasalo 2011, 50.) Etnografisessa tutkimuksessa tutkijana havainnoin tutkittavia henkilöitä heidän luontevassa tilassaan. Toimin tutkimuksen välineenä tarkkailemalla, osallistumalla, esittämällä vaihtuvia kysymyksiä yhteisön jäsenille sekä kokemalla itse tutkittavien toimintaa ohjaavat säännöt ja normit. (Mm. Buch & Staller 2014, 128–129; Anttila et al. 2011, 136–137.)

Keräsin kenttämuistiinpanoja talolla yhteensä 13 kertaa, joista kerran olin toimittajan roolissa, kerran tarkoitukseni oli ohjata tanssitunti ja yhden kerran kävin toiseen yliopiston kurssiin liittyvän asian vuoksi. Vaikka aluksi olin päättänyt irrottaa analysoitavaksi aineistoksi muistiinpanot vain niiltä kerroilta, kun olin sanonut olevani talolla pelkästään tutkijana, päätin lopulta toisin. Kaikki kerrat vaikuttivat käsityksiini Tyttöjen Talosta ja sen toiminnasta, joten koin aineiston rajoittamisen tiedon ”haaskaamiseksi” (vrt. Gordon et al. 2002, 305–308). Niin ollen myös lehtiartikkelia varten keräämäni tiedot ovat kirjoitettuina talon kulttuurisiin tiloihin. Roolieni monipuolisuudesta johtuen keräsin tietoa ja kirjoitin muistiinpanoja laajasti eri ilmiöistä, joista osaa en koskaan käsitellyt varsinaisissa tutkimustuloksissa. Aineiston ylimääräisyys on tyypillistä etnografisessa aineiston keruussa (Kankkunen 2007, 182).

Tutkijana en ole niinkään keräämässä tietoa, vaan tuottamassa tietoa, jota aiemmin ei ollut olemassakaan. Jotta tietoa voisi kerätä, sen todella täytyisi vain odottaa sellaisenaan poimituksi tulemista. Sen sijaan tiedon taltiointi on vuorovaikutteista työtä, sillä tutkimisen kohde haastaa tutkijaansa aina luopumaan tietäjän asemastaan. Tieto omasta kulttuuristaan ja sosiaalisista normeistaan on yhteisöllä, ja tutkijana tulkkään niitä oman maailmankatsomukseni ja kulttuurisen ymmärrykseni kautta luoden uutta tietoa. (Holmes & Marcus 2008, 533; Törrönen 1999, 145; Puuronen 2007, 11.) Voin kiinnittää huomioni sellaisiin yksityiskohtiin, joita talon vakituiset

käyttäjät eivät välttämättä enää huomaa, ja rakentaa niille laajempia merkityksiä. Samalla kun havainnoin ja hahmotan taloa kokonaisvaltaisena tilana, tuotan sosiaalisissa käytännöissä uudenlaista tilaa ottamalla osaa talon yhteisöön omalla persoonallani. (Kylmäkoski 2006, 16; Ojanen 2011b, 82.)

Etnografisen tutkimuksen voi sanoa tiedon luomisen lisäksi tuhoavan tietoa. En mitenkään pystynyt taltioimaan kaikkea talossa tapahtuvaa, sillä huomioni kiinnittyessä johonkin jäi jotain aina huomioni ulkopuolelle. Katseeni saattoi esimerkiksi hakeutua äänen ja aktiivisen toiminnan puoleen hiljaisten rauhan hetkien kustannuksella. (Vrt. Gordon et al. 2002, 305–308). Tästä yksi lyhyt esimerkki muistiinpanoistani:

[HAV.PV. VIII: Avoin iltapäivä] Iris ja Tytti ovat tulleet samalla ovenavauksella. Pirtissä on meneillään kova puheensorina. [...] En pistä merkille, mitä Iris ja Tytti alkavat touhuta.

Tiedon hukkumisen lisäksi kääntäessäni havaintojani tieteelliseksi tekstiksi saattaa jotain olennaista yhteisön olemuksesta muuttaa muotoaan tai sävyään. Kirjoittaminen on tämän vuoksi tärkeä osa etnografista tutkimusta alkaen kenttämuistiinpanoista päättyen leipätekstiin. (Ahmed 2000, 51–52.)

Etnografisessa kirjoittamisessa on kaksi vallitsevaa tyyliä. Toisessa tutkija pyrkii kuvaamaan yhteisön toiminnan mahdollisimman tarkkaan ja kokonaisvaltaisesti, toisessa hän tulkitsee ja pyrkii selittämään havainnoimaansa. (Törrönen 1999, 143.) Oma kirjoittamisen tyylini on sekoitus molemmista. Pyrin mahdollisimman rikkaaseen kielenkäyttöön kuvatessani Tyttöjen Talon arkea saadakseni esiin vivahteita sen vuorovaikutussuhteissa, toiminnoissa sekä omilla kokemuksillani näiden keskellä. Samalla sävyttynyt kokemukseni jo tuo tulkintaa havainnoimaani sosiaaliseen todellisuuteen, minkä lisäksi asetan havaintoni tieteelliseen tutkimuskehikkoon tulkittaviksi.

Yhdistän sosiaalisesta toiminnasta tekemäni havainnot, oman analyttisen näkökulmani, tutkimuskysymykseni sekä valitsemani teoreettisen lähestymistavan ja luon vuorovaikutteisen tilan, kentän. (Holmes & Marcus 2008, 533; Törrönen 1999, 145.) Etnografisessa tutkimuksessa kenttä ei siis ole pelkästään konkreettinen paikka, vaan myös tutkittavan yhteisön näyttämän maailman ja tutkijan työn yhdistymisen prosessi (Ojanen 2011b, 59). Tässä työssä kenttä on Tyttöjen Talon yhteisö, joka ei rajoitu pelkästään puiseen, vanhaan taloon, vaan kulkee yhteisön ja

minun mukanani esimerkiksi keilahallille tai kävelyille. En ole antamassa ääntä Tyttöjen Talon tytöille, sillä heillä on äänensä ollut jo pitkään ennen minun tuloani. Minä vain vierailen hetken kuuntelemassa tätä ääntä, ”purkitan sitä” ja kerron sen omin sanoin tätä tutkielmaa lukeville. (Vrt. Ojanen 2011b, 60–61; Törrönen 1999, 146.)

Etnografisen tutkimuksen kuten myös oman tutkimukseni avain on osallisuuteni tutkittavien elämää, sillä heidän kauttaan yhteisön sosiaalinen todellisuus rakentuu. Toiminnan tarkastelu pelkästään yhteisön ulkopuolelta ei välttämättä anna tutkijalle riittävän syvällistä ymmärrystä tutkittavien elämästä. Osallisuutta voi olla niin toiminnan ja kuin empatiankin, myötäelämisen, tasolla. (Buch & Staller 2014, 108; Puuronen 2007, 112.) Kentällä tapahtuu vuorovaikutusta, jossa en pelkästään minä ole vaikuttamisen kohde ja vastaanottaja, vaan jossa minäkin vaikutan Tyttöjen Talon toimintaan omalla osallisuudellani (Ojanen 2011b, 62).

Osallistuvassa havainnoinnissa otin tutkijana osaa Tyttöjen Talon toimintaan askarteluhetkissä, spontaaneissa laulutuokioissa tai yhteisen ruokailun aikana keskustelussa. Jo tunteiden kokemisen voidaan katsoa olevan tutkimukseen osallistumista. (Puuronen 2007, 112–113; Törrönen 1999, 146.) Omalla osallisuudellani pääsin kokemaan tekemisen mielekkyyden sekä siitä kumpuavat ilon tai pettymyksen tunteet, joihin voin olettaa edes jollain tasolla muidenkin toiminnassa mukana olevien yhtyvän. Samaa kokemusta en voisi saada sivusta seuraamalla, eikä tätä mahdollisuutta minulle aina suotukaan, kuten seuraavasta aineistopätkästä voi huomata.

[HAV.PV. X: Luovuus lentoon] Muut ovat menneet edeltä pirtin pöydän ääreen, minä jään vielä olohuoneen puolelle kirjoittamaan. Isosisko Irma istuu miltei pöydän päässä ja on antanut jo ohjeet kangasskräppäykseen. [...] Ajatuksenani on vain katsella sivusta, kun muut askartelevat, jotta voisin sujuvasti käydä koneellani kirjoittamassa, mutta jo ennen kuin ehdin kunnolla istuutua alas, Terhi kääntyy puoleeni ja kehottaa minua iloisesti valitsemaan pöydältä kehyksen, ja kertoo lyhyesti, mitä on tarkoitus alkaa tekemään. Ilahdun, sillä askartelun idea kuulostaa todella hauskalta. En myöskään halua kieltäytyä, koska Terhi on suhteellisen uusi kävijä talolla. "Jaa no jospa mie sitten...", vastaan ja valitsen kehyksen itselleni.

Etnografisen tutkijan rooli on tasapainottelua osallistumisen ja havainnoinnin välillä, ja niin minäkin jouduin hetkessä tekemään tietoisia valintoja näiden kahden toiminnan, tekemisen ja ei-tekemisen välillä. En halua tyrmätä Terhin pyyntöä, sillä

haluan hänelle jäävän positiivisen kuvan päivästä. Taka-alalle jättäytymisen ja ystäväystymisen välimaastossa pyrin luomaan positiivisen kontaktin talon kävijöiden kanssa. (Törrönen 1999, 145–146.)

Tutkijan on niin sanotusti laitettava itsensä likoon, ja haastettava itseään mahdollisesti poistumaan mukavuusalueeltaan saadakseen yhteyden tutkittavien kanssa (Puuronen 2007, 112). Vaikka halusin olla mahdollisimman oma itseni, jouduin välillä toimimaan mukavuusalueeni ulkopuolella nimenomaan säädelläkseni vuorovaikutuksen syvyyttä. Parin tytön kanssa pääsin nopeasti tuttavallisiin väleihin, mikä mahdollisti keskustelun merkityksellisistä asioista. Tutkijanroolini kuitenkin esti minua antautumasta syväluotaaviin keskusteluihin varauksetta, ja joskus jouduin hellävaraisesti poistumaan tällaisen keskustelun mahdollisuudesta tarkkaillakseni muita talon tapahtumia.

Etnografinen tapa kerätä ja tuottaa aineistoa sopi Tyttöjen Talolle ja minulle erinomaisesti, sillä se mahdollisti vapaamuotoisen ja luovan liikkumisen tilassa. En ollut sidottu perinteisiin tiedon tuottamisen tapoihin, vaan sain kokonaisvaltaisesti valjastaa aistini ja tuntemukseni tutkimuskäyttöön. Aineiston keruun edetessä huomasin, että minun on vaikea pysytellä sivussa toiminnasta pelkästään havainnoimassa. Vahvan osallistumiseni myötä koin myös vahvoja tunteita, ja kenttämuistiinpanoissani kuuluu omakohtainen pohdintani. Pohdinnoissa päädyin usein miettimään omia kokemuksiani tyttönä ja nuorena naisena, minkä vuoksi syvensin työtäni autoetnografisen tutkimuksen suuntaan.

Autoetnografista tutkimusta voidaan katsoa metodina sekä tieteen että taiteen kautta (Ettorre 2005, 536), mikä istuu hyvin tapaani olla tutkijana talolla sekä kirjoitustyylini. Autoetnografista tutkimusta voi kutsua etnografiseksi tutkimukseksi ”omien joukossa” (Hoppes 2014, 64). Tällöin tutkija kysyy itseltään, millä tavalla hänen ominaisuutensa esimerkiksi tietyn sukupuolen tai sukupolven edustajana edistää tutkittavaa asiaa (Hughes 2008, 128). Olen iältäni ja sukupuoleltani Tyttöjen Talon kohderyhmää, minkä lisäksi voisin olla yksi isosisko-koulutuksen käyneistä. Tyttöjen Talolla olen omieni joukossa, minkä katson edesauttavan tutkimusta. Uskallan väittää, että minun oli helpompi sulautua mukaan porukkaan ja olla siten häiritsemättä yhteisön luontevaa toimintaa, kuin mitä se olisi ollut esimerkiksi nuorelle miehelle (vrt. Puuronen 2007, 110).

Autoetnografiaa on luonnehdittu etnografian postmoderniksi muodoksi. Tutkimusmenetelmiin kuuluu etnografisen tutkimuksen tavoin muistiinpanojen tekeminen, keskustelu ja itsereflektio. Työskentely tunteiden kanssa, niiden taltiointi sekä samaistumispintojen etsiminen tutkittavan kohteen kanssa tekee tutkimusmuodosta etnografista tutkimusta henkilökohtaisempaa. (Hoppes 2014, 64.) Tutkijana tarkastelen sosiaalista todellisuutta valitsemani teorian sekä omien kokemusteni kautta. Samanaikaisesti suuntaan katseeni omaan sisimpääni paljastaen lukijalle omia tunteitani, kulttuurisia tulkkauksiani sekä niiden lähtökohtia. Samalla asetan itseni alttiiksi lukijoiden arvioinnille niin myönteisessä kuin kielteisessäkin mielessä. (Ettorre 2005, 536.)

Kyse on kirjoittajan, tarinan ja lukijan liitosta. Kirjoitan itseni ja tutkijan roolini vahvasti tekstiin ja kerron avoimesti oivalluksistani sekä päättelyketjuistani tutkimuksellisten valintojeni takana (Hughes 2008, 128). Saan käsitellä kokemustani kentällä sekä ajattelun että tunteiden kautta. Teksti saa olla voimakasta ja todentuntuista ja sitä kautta lukijan tunteisiin ja ymmärrykseen vetoavaa. (Ettorre 2005, 536.) Olen persoonaltani hyvin itsereflektiivinen, tutkailen ja ikäväkseni myös arvostelen herkästi omaa olemistani ja käyttäytymistäni. Autoetnografisen tutkimusote sopii minulle persoonana, sillä tutkijan avainelementtejä ovat itsetutkiskelu sekä itsensä heijastaminen tutkimuskohteeseen. Aineistoa läpikäydessäni annoin tilaa intuitiivisille tulkinnoille, joille löysin heijastuspintaa omista kokemuksistani. Joidenkin tyttöjen ja elämäntilanteiden kanssa koin paljonkin samaistuttavuutta, minkä olen antanut kuulua analyysissäni.

3.2 Aineiston analyysi

Havainnointikerroilta keräämäni kenttämuistiinpanot ovat tutkielmani pääaineisto. Niitä kertyi 13 kerralta yhteensä 35 sivua, noin 1-6 sivua yhdeltä kerralta riippuen siitä, tuliko talolle yhtään tyttöä. Olen jälkeinpäin jatkanut muistiinpanoja omilla kokemuksillani tai uusilla havainnoilla. Tekstejä uudelleen lukiessani mieleeni palautui elävänä hetki, josta olin kulloinkin kirjoittanut. Sillä hetkellä saatoin muistaa tai oivaltaa tilanteessa olleen vielä jotain muuta, jota en sillä hetkellä ole huomannut tai osannut sanallistaa. Tämän ominaisuuden vuoksi etnografista aineistoa voikin kutsua tuliaiseksi matkalta, jonka ansiosta kenttätyö jatkuu sen varsinaisen päättymisen jälkeenkin. (Kankkunen 2007, 182; Tolonen 2002, 71–72.)

Lisäksi aineistooni kuuluvat kaikki visuaaliset havaintoni talosta huoneineen ja sisustuksineen, joita olen tallentanut myös valokuvin, sekä kirjaamattomat keskustelut ohjaajien kanssa, joiden avulla käsitykseni talosta on niin ikään rakentunut. Tuloksissa esittelen nämä keskustelut niissä konteksteissa, joissa ne ovat olleetkin. Valokuvia olen käyttänyt vain oman analyysini tueksi.

Taltiointiani rajoittivat omat käytettävissä olevat voimavarani ja aika, sekä talon vastuuhjaajien esittämät toiveet. Toivoin esimerkiksi voivani haastatella muutamia tyttöjä tarkemmin, mutta ohjaajien mielestä se ei ollut hyvä idea. Jos talon ohjaajat olisivat hyväksyvänä osapuolena tutkimukselleni, saattaisi haastattelutilanne näyttäytyä nuorille velvollisuutena. Tunnolliset tytöt myös saattaisivat kertoa minulle enemmän kuin oikeastaan haluaisivat, mikä saattaisi jättää heille ikävän kokemuksen talolla käymisestä. Ymmärsin hyvin eettisen ongelman tässä asetelmassa. Tutkimustyössä vasta omien asioidensa päättämiseen opettelevien nuorten kanssa on oltava varovainen, ettei mahdollisena auktoriteettina näyttäytyvä taho vaikuta osallistumispäätökseen (Strandell 2010, 99). Myöhemmin ajatuksen ryhmätemahaastattelusta torppasimme talon johtajan kanssa sen keinotekoisuuden ja epäluontevuuden vuoksi.

Aineistoni keräämisen aikana minulla nousi huoli, ettei aineistoa ole määrällisesti riittävästi. Ottaessani huolen esille useaan kertaan Tyttöjen Talon vastuuhjaajan ja johtajan kanssa heidän vastauksensa voisi kiteyttää sanoihin ”luota itseesi”. Loppujen lopuksi laadullisen aineiston koko ei suoraan vaikuta tutkimuksen laatuun, vaan aihe määrittelee aineiston riittävyden. Aineiston on tarkoitus auttaa tutkijaa ymmärtämään tutkittavaa ilmiötä, ja toimia tutkijan tukena ilmiön kuvaamisessa. Aineisto alkaa jossain vaiheessa toistaa itseään, jolloin sen saturaatio- eli kylläntymispiste on saavutettu. Tällöin voi suhteellisen varmasi sanoa, että kaikki tietämisen arvoinen on saatu kerättyä. (Eskola & Suoranta 2001, 62–62.)

En ole lainkaan varma, että olisin saavuttanut aineistossani kylläntymispisteen, jonka jälkeen mitään uutta ei olisi havaittavissa. Tyttöjen Talolla päivät vaihtelivat suuresti kävijöiden, talolla olevien isosiskojen sekä tekemisen mukaan. Tytöt, ohjaajat ja isosiskot toivat oman lisänsä päivän kulkuun. Jonkinlainen rakenne päivien sisällöissä ja vuorovaikutuksen tavoissa on kuitenkin oman aineistoni pohjalta hahmoteltavissa. Esimerkiksi tapa kohdata tyttöjä oli jokaisella isosiskolla ja ohjaajalla toki oman näköisensä, mutta tapa, jolla Tyttöjen Talon tausta-arvot

näkyivät tai eivät näkyneet kohtaamisissa, näyttäytyivät kerta toisensa jälkeen samankaltaisina. Näistä tavoista olen jaotellut työhöni viisi kohtaamisen laatua.

Etnografisessa tutkimuksessa tarkkarajaisen tutkimuskysymyksen sijaan tutkimus voi alkaa useista kiinnostuksenkohteista tutkittavalla kentällä. Prosessin aikana on lisäksi tyypillistä, että tutkimuskysymykset vaihtuvat sitä mukaan, kun tutkija perehtyy yhteisöön ja osallistuu sen toimintoihin. (Buch & Staller 2014, 117–118; Törrönen 1999, 143–144). Ensimmäisenä tein aineistolleni karkean teemoittelun. Kävin muistiinpanot läpi apunani värikynät etsien sieltä merkittävän tuntuisia teemoja. Kiinnitin erityisesti huomiota henkilöiden välisiin kohtaamisiin ja sen laatuun, omaan osallisuuteeni, yhdessä tekemiseen, talon käytäntöihin sekä tilaan ja sen käyttöön, ja koodasin näitä kohtia eri värein. Kommentoin poimintoja niiden viereen liittäen niitä intuitiivisesti mieleeni nouseviin aiheisiin, kuten *aikuisen tuen tarve* tai *yhteisöllisyys kantaa yli tilan*. (Vrt. Eskola & Suoranta 2000, 174–175; Chang 2007, 89–90.)

Etnografinen tutkimus ja tiedon tuottaminen edellyttää sekä aineistolähtöistä että teorioiden avulla muodostetun tulkinnan tekemistä, mutta analyysissa teorian ja havaintojen välinen suhde voi vaihdella. Jos keskiössä on ennalta valittu teoria, tutkija tekee valintoja sen kautta niin aineistonkeruu- kuin analyysivaiheessakin. Etnografialle on tyypillistä teorian ja havaintojen vuoropuhelu, jossa tutkijan alustavasti ennalta määrittelemä teoria sekä empiirinen aineisto täydentävät toisiaan analyysivaiheessa. Toisin sanoen havainnot sekä ohjaavat teorian keräystä että elävöittävät sitä, ja teoria puolestaan antaa havainnoille laajemman merkityksen. (Puuronen 2007, 115–116; Ojanen 2011b, 82.)

Sisällönanalyysin jälkeen kuljin jälkimmäisen polun mukaisesti, ja vertasin tekemiäni poimintoja tutkielmani sen hetkiseen teoriaosuuteen. Siihen mennessä kokoamani teoriaosuus tyttöyden historiasta ei keskustellut lainkaan poimintojeni kanssa. Tämän yhteensovituksen jälkeen annoin aineistosta tärkeiksi poimimieni kohtien ohjata minua sopivien teorioiden pariin, ja siirsin analyysin painoa grounded theory -metodin eli aineistolähtöisen analyysin suuntaan. Siinä teoria rakentuu aineistosta poimittujen luokittelujen kautta. (Tolonen 2002, 70–71.) Etnografiseen tutkimukseen sopii, etteivät ennalta valitut teoria ja metodi muotoile tutkimuksen tuloksia ja näin ollen luo merkityksiä tutkittavalle yhteisölle, ennen kuin aineisto itse on puhunut. (Vrt. Silvonen & Keso 1999, 89–90.)

Grounded theory analyysin metodina on hankalasti määriteltävissä. Tutkijana minun on käytävä aineistoni kanssa niin tiivistä keskustelua, että minun grounded theoryni on täysin oman näköisensä prosessi. Tavan oppii vain sitä tekemällä, ja jokainen aineisto vaatii erilaisen käsittelytavan. Saan luottaa intuitiooni, kun aineistoni näyttää *vaativan* minulta tietyn teorian tai käsitteen haltuunottoa. (Schreiber 2001, 55.) Tämän vuoksi tutkimustuloksissani avaan lukijalle teekulttuuria, aikuisen nälkää tai kättelyn merkityksiä. Kontekstistaan irrotettuina ne eivät vaikuta liittyvän tutkimuskysymyksiin millään tavalla, mutta ovat paikallaan, kun aineisto esittäytyy lukijalle.

Voidakseni kutsua työtäni grounded theory –perustaiseksi, sen tulisi erään näkemyksen mukaan keskittyä tutkimaan jonkin selkeävaiheisen sosiaalisen tai psykososiaalisen kehityksen kulkua, ja ilmaista aikamuodossaan parhaillaan tapahtuvaa kehitystä ja toimintaa (Schreiber et al. 2001, 2). Suuntasin tutkijankatseeni talon yhteisöllisyyteen ja osallisuuteen, jolloin näiden rakentuminen talolla tehtävässä nuorisotyössä muodostuivat aineistolähtöisen analyysini sosiaalisiksi prosesseiksi. Ne eivät ole välttämättä niin selkeävaiheisia kuin metodi edellyttäisi, minkä vuoksi analyysini on vain grounded theoryn kaltainen, ollen etnografisesti kallellaan uuden teorian luomiseen (Holmes & Marcus 2008, 533; Silvonen & Keso 1999, 90). Aikamuodoksi aineiston purkamisessa olen kuitenkin valinnut parhaillaan tapahtuvaa tekemistä ilmaisevan preesensin. Halusin kuvata talon yhteisön, kulttuurin ja sen jäsenet jatkuvina, edelleen sellaisenaan olemassa olevina henkilöinä siitäkin huolimatta, että tutkimusjakson ja sen auki kirjoittamisen välillä osa talon työistä ovat vaihtaneet paikkakuntaa tai lakanneet käymästä, ja että talon vastuuhjaaja Outi on muuttanut ulkomaille ja saanut seuraajan.

Aineistosta merkittävimmiksi ja keskiöön nousivat aikuisten ja nuorten välisten kohtaamisten osallisuutta rakentavat tekijät. Erottelin aineistostani viisi kohtaamisen laatua, jotka erosivat muusta havainnoimastani vuorovaikutuksesta niiden sisältämän tarkoituksen, päämäärän tai lopputuloksen vuoksi (vrt. Freire 2005, 97). Laatuja olivat *huomiointi ja huolenpito, neuvonta ja tuki, kannustaminen, sivuuttaminen ja puuttuminen sekä hassuttelu*. Joitain kohtaamisen laatuja esiintyi vain pari kertaa koko havainnointijaksoni aikana, jotkin olivat päivittäisiä. Ilmiön yleisyyden olen maininnut tuloksissa, jotta en tulisi kuvailleeksi kulttuuria vääristyneesti. Aineisto ei koskaan voi täsmälleen puhua kuvaamansa kohteen puolesta, vaan se on vain pala suuresta kokonaisuudesta. Nostaessani pieniä yksityiskohtia yleisemmälle tasolle on

etnografisessa analyysissä vaarana tehdä ohimenevästä ilmiöstä pysyvää tai kuvata sitä liian yleisellä tasolla. Harvatkin ilmiöt on toisaalta syytä mainita, jotta en tulisi pelkistäneeksi aineistoa. (Ojanen 2011b, 61.)

Mikään vuorovaikutus ei tapahdu tyhjiössä, vaan talon omalaatuinen kulttuuri toimii taustana ja selittäjänä aikuisten ja nuorten välisissä kohtaamisissa. Fyysisenä tilana talon erityislaatuisuus on paikantunut minulle lähinnä omien aistimusteni sekä ohjaajien kanssa käytyjen keskustelujen kautta, talon toimintaa olen puolestaan kuvaillut ja kommentoinut kenttämuistiinpanoissani useita kertoja. Tyttökulttuurista kertova kirjallisuus antoi minulle avainsanan ”kulttuurinen tila”, jonka avulla pystyin esittelemään Rovaniemen Tyttöjen Talon ainutlaatuisena tilana, jossa yhteisöllisyys rakentuu sen ominaispiirteiden kautta. Näin koen tulkinneeni aineistoani mahdollisimman mielekkäällä tavalla (vrt. Ojanen 2011b, 82).

Havaintoni talon kulttuurisista tiloista sekä niiden mahdollistamista kohtaamisista ovat väistämättä toisiinsa nähden limittyneitä. Fyysisen tilan kulttuuriset, yhteisöllisyyttä rakentavat merkitykset ilmenevät tilan ja sen esineistön käyttötarkoituksissa, jotka puolestaan heijastuvat talon elettyyn ja sosiaaliseen tilaan. Esimerkiksi esineiden fyysisten ominaisuuksien erottaminen niiden edustamasta arvomaailmasta ja sosiaalista tilaa luovista käytännöistä ei olisi hedelmällistä kulttuurisesta näkökulmasta katsottuna, sillä talon sisällä tapahtuvat kohtaamiset saavat pohjasävynsä talon kulttuurista.

3.3 Tutkimuksen eettisyys

Tutkimuksen eettisyyden tai oikeastaan velvollisuuden tieteenmaailmalle voi katsoa alkavan jo siinä vaiheessa kun aihetta valitsee, mutta tutkijan vastuu tutkittaville alkaa tutkimuslupaa pyydettyä. Tutkimuksen edetessä eettisiä kysymyksiä tulee vastaan enemmän jatkuen kirjoittamisvaiheen jälkeen julkaisun jälkeiseen hetkeen. Oman tutkimusprosessini aikana eettisiä kysymyksiä nostattivat Tyttöjen Talon kävijöiden tiedottaminen roolistani, tutkijan roolini selkeys sekä anonymiteetin säilyttäminen.

Tiedottaminen

Tutkittavan tulee tietää olevansa tutkimuksen kohteena. Mikäli en informoisi talon kävijöitä aikeistani, asettaisin erään näkemykseni mukaan itseni tietoisesti heidän yläpuolelleen. Jos tutkimuksen kohteena on lapsia, tulee pohtia, ketä tutkimuksesta informoidaan. (Flick mt., 49–50; Puuronen 2007, 105.) Myös minun tuli punnita, ketä kaikkia tiedottaa tutkimusaikeistani. Osa talolla kävijöistä on alaikäisiä, alimmillaan 12-vuotiaita, joita havainnoidakseni mietimme ohjaajien kanssa suostumuksen pyytämistä huoltajilta. Alaikäisten tutkimukseen osallistumisesta on käyty tutkijapiireissä kiivasta keskustelua. Omista asioistaan päättämään kykeneväisen lapsen itsemääräämisoikeus saattaa vahingoittaa, jos tutkimuslupa osoitetaan tämän huoltajalle. Esimerkiksi tyttö saattaa syystä tai toisesta salata kotonaan Tyttöjen Talolla käymisen, jolloin tutkimusluvan pyytäminen huoltajalta saattaisi vaarantaa tytön edun mukaisen, hänen itsensä valitseman ajanviettotavan. (Mäkelä 2010, 69–71.)

Suomen laissa 12-vuotiaan oikeudellinen asema muuttuu, jolloin lapsella on vapauksia tehdä ja ottaa kantaa itseään koskeviin päätöksiin. Jos tutkimus ei puutu lapsen fyysiseen koskemattomuuteen tai sisällä kyseenalaisen voimakkaita ärsykeitä, voi 12-vuotias päättää osallistumisestaan. Tutkielmani ei kohdistu tiettyihin, ennalta valittuihin yksilöihin vaan satunnaisiin Tyttöjen Talon kävijöihin, enkä tarkoituksenmukaisesti altista heitä fyysiselle, psyykkiselle tai henkiselle rasitukselle. Erikseen havainnoivaan tutkimukseen liittyvä ohjesääntö on, että julkisessa tilassa, jollaiseksi Tyttöjen Talo osittain voidaan lukea, tapahtuvaan havainnointiin ja haastattelujen tekemiseen ei tarvita huoltajan lupaa. (Mäkelä 2010, 70, 77.) Tähän nojaten vapautin itseni huoltajien suostumuksen pyytämiseltä.

Vapaaehtoisuuteen ja riittävään tietoon perustuva suostumus osallistua tutkimukseen on yksi perustavanlaatuisista periaatteista yhteiskuntatieteissä. Nuoren on voitava tehdä itsenäinen valinta osallisuudestaan, jotta hänen itsemääräämisoikeutensa ja yksityisyydensuojansa toteutuu. (Strandell 2010, 95.) Mietimme yhdessä vastuuhjaajan kanssa, kuinka informoida riittävästi talon kävijöitä tarkoituksestani havainnoida, kirjoittaa muistiinpanoja ja käyttää niitä tutkimuksessa niin, että heillä olisi mahdollista päättää osallistumisestaan. Mielestäni tärkeää oli, että tytöt tietäisivät, missä roolissa talolla kuljen.

Roolin selkeys

Tyttöjen Talon eteisessä tossujen ja villasukkien lisäksi ylleen voi pukea kaulanauhan, jossa roikkuvasta lapusta käy ilmi kävijän nimi ja rooli. Isosiskoille, harjoittelijoille ja opiskelijoille on omat nauhansa, joten minäkin nimesin itselleni opiskelija-lapun. Talolla opiskelijoiden ja harjoittelijoiden läsnäoloon on totuttu, mutta päätämme ohjaajan kanssa, että kirjoitan itsestäni lisäksi esittelytekstin, josta käy ilmi kuka olen ja mitä teen talolla. Tämä teksti kiinnitettiin pirtin oveen, josta talon kävijät sen helposti saattoivat nähdä.

Sovimme myös, että ennen ohjatun toiminnan alkua esittelen itseni ja kerron aikeistani havainnoida ja kirjoittaa talon toiminnasta, ja näin myös pääasiassa toimin. Joskus esittely kuitenkin saattoi jäädä tekemättä, jos oletin roolini olevan tiedossa sen hetkisillä paikallaolijoilla. Ajattelin talolle tullessani, että ennen kaikkea tyttöjen vuoksi roolini tulisi olla selvillä, jotta touhuni (kirjoittaminen, kysely) eivät herättäisi kummastusta tai epäluuloa. En arvannut, että roolini voisi hämätä myös paikalla olevia isosiskoja tai ohjaajia eli vastuuhenkilöitä. Alla olevasta aineistopätkästä näkyy kuitenkin, että talon omat roolijaottelulaput eivät aina riittäneet tekemään rooliani näkyväksi, mikä saattaa häiritä vastuuaikeisten toimintaa.

[HAV.PV. X: Luovuus lentoon] Purkukeskustelussa käy ilmi, että roolini on jäänyt epäselväksi ohjaajalle Oonalle, mikä on hankaloittanut hänen keskittymistään. Minulla on ollut opiskelija-lappu kaulassa, mutta hän ei ole huomannut sitä. Viime viikolla olen ollut paikalla toimittajan roolissa ja haastatellut häntä, enkä ollut nyt muistanut esitellä itseäni. Hän vaikuttaa tuohtuneelta siitä, ettei tiennyt suhdehänni paikalla olleeseen tyttöön. Hän sanoi meidän keskustelleen niin luontevasti, että oli ajatellut meidän olleen ystäviä tai että meillä on jokin hoitosuhde.

Tutkittavien ja tutkijan välisessä kohtaamisessa voi aina esiintyä jotain yllättäviä tekijöitä, jotka edellyttävät tutkijalta eettistä pohdintaa (Kuula 2011, 246). Oonan havainto paljastaa osallistuvan havaitsijan roolin eettisen heikkouden, jota en ollut osannut odottaa. Jos olen vaikuttanut olevan tytölle kuin ystävä tai luottamuksellisen hoitosuhteen toinen osapuoli, minun on kyseenalaistettava roolini selkeys ja läheisyys. Ymmärtääkö ja muistaako nuori, että olen paikalla tutkijan roolissa, jos olen esitellyt itseni hänelle noin viikko sitten? Vaikuttaisiko se hänen käyttäytymiseensä seurassani, jos kertoisin myös tuona päivänä olevani talossa tutkijan roolissa? En halua näyttäytyä ystäväenä tai ohjaajan kaltaisena tukihenkilönä

(vrt. Törrönen 1999, 145–146), mutta en myöskään passiivisena tarkkailijana tai arvioijana.

Tutkijan on syytä välttää kaikenlaista vahinkoa tutkittavalle prosessin aikana ja sen jälkeen. Edetessään tutkimuskysymys edellä kanssakäymisissä ihmisten kanssa heidän emotionaalista tarpeistaan välittämättä, saattaa tutkija aiheuttaa kohdehenkilöille turhaa henkistä kuormitusta. (Flick 2006, 50.) Katson, että roolissa pysyminen kahdenkeskeisessä vuorovaikutuksessa on vastuullani välttääkseni antamasta tytölle kuvaa ystävyuden mahdollisuudesta ja siten synnyttämästä ylimääräistä emotionaalista läheisyyttä. Myös oman työni selkeyden kannalta minun tuli aika ajoin tarkkailla ja tasapainoilla etäisyyden ja läheisyyden välillä.

Anonyymius

Kirjoittamishetkellä tutkijan eettisiin tekoihin kuuluu kohdehenkilöiden anonyymiuden varmistaminen sekä oikeuden tekeminen tutkittavalle. Tämä tarkoittaa paitsi liian tiedon poistamista myös sitä, ettei tutkija anna asenteidensa näkyä laittamalla tutkittavia keskinäiseen vertailuun tai muuten tuomitsemalla heitä. (Flick 2006, 50.) Olen antanut tytöille, isosiskoille ja ohjaajille nimet puhaltaakseni tekstiin samanlaista elämää kuin talossakin havaitsin. Talon tyttöjen nimet alkavat kaikki T-kirjaimella, isosiskojen nimet I:llä ja ohjaajien ja opiskelijoiden O:lla. Vaikka aikomukseni ei ole raportoida talon yksittäisistä kävijöistä, keksittyjen nimien pohjalta voi muistiinpanoistani sekä analyysistani kenties muodostaa ohuita henkilötarinoita. Joistain sitaateista ja päiväkirjamerkinnoista olen poistanut tai vaihtanut peitenimiä, jottei tytöistä voi muodostaa suurempaa kokonaiskuvaa, kuin analysoinnin kannalta on tarpeellista (vrt. Kuula 2011, 204–205).

Peitenimien käyttö tutkittavien suojaamiseksi ei kuitenkaan ole täysin itsestään selvä käytäntö. Joissakin tapauksissa peitenimen käyttö voi saada jopa loukkaavan tai vähättelevän sävyn. (Kuula 2011, 202–203.) Koin, että kokonaisen talon peittely olisi ollut paitsi hankalaa, myös siellä tehtävää työtä vähättelevää. Tutkimustulokseni piirtävät kuvaa huolella suunnitellusta ja toteutetusta nuorisotyöstä, josta olisi syytä olla ylpeä. Lisäksi ohjaajat tunnistavat tekstistä ainakin itsensä ja mahdollisesti myös isosiskot ja tytöt, mikä toisaalta voi olla merkki osuvasti tallennetusta ja analysoiduista havainnoista. Näiden seikkojen vuoksi talo päätettiin yhdessä johtajan kanssa yksilöidä Rovaniemen Tyttöjen Taloksi.

4 Tyttöjen Talo – enemmän kuin seinät

4.1 Ihan ku jonkun koti – fyysinen tila

Ensimmäinen tunnelmani talosta on sen kodinomaisuus sekä oma luontevuuteni toimia tilassa. Tuntemukseni sai vahvistusta eräänä avointen ovien päivänä, kun kymmenkunta erään paikallisen harrastusporukan tyttöä tuli ovesta sisään, ihasteli yhteen ääneen ”Vau! Ihan ku olis jonkun kotona!” tai ”Vähän siisti!”, ja ryntäsi valtaamaan olohuoneen muhkean kulmasohvan. Sanontaa *Olkaa kuin kotonanne* ei tarvitse sanoa ääneen, sillä huonekalujen valinta ja asettelu kehottavat tekemään niin. Toki ryhmässä tulleiden tyttöjen on helppo ottaa tilaa haltuun verrattuna ensimmäistä kertaa yksin tai saattajan kanssa tuleviin.

Rovaniemen Tyttöjen Talo Neiot sijaitsee vanhassa puutalossa, joka henkii lämpöä ja kodikkuutta. Talo on vanha opettajien asuntola, joka on asemakaavalla suojeltu sen rakennus- ja kulttuurihistoriallisen arvon vuoksi. Rakennus on harvoja kaupungissa Toisen Maailmansodan aikaisen tuhopolton jäljiltä säilyneitä rakennuksia. Kulttuurinen arvo viittaa siihen, että rakennuksen säilyttäminen on kulttuurisen perinnön siirtämisen vuoksi yhteisön kannalta toivottavaa (Rovaniemen keskustan oikeusvaikutteinen... 2011). Samassa talossa on pienimuotoista liiketoimintaa. Tyttöjen Talon käytössä on puolikas alakerta sekä yläkerrassa toimistotilat.

Toimistotiloissa nuoria saatetaan pyytää käymään hakemassa tavaroita toisen työntekijän ollessa paikan päällä. Talo on tai olisi kävijöiden keskuudessa mieluinen työelämään tutustumisen paikka tai kesätyöpaikka. Kun talolla ei ollut vielä toista ohjaajaa, sinne otettiin myös TET-harjoittelijoita. Eräs nuori oli tuolloin ollut talolla TET-jaksolla, ja kuvaili ylpeyttä äänessään tekemisen olleen ”rentoa oleilua Olgan kanssa yläkerrassa.” Yläkerta on ohjaajien, eli työntekijöiden tila, jossa nuoret käyvät vain kutsuttuina. Talon portaikko sijaitsee varsinaisten, kaikkien käytössä olevien tilojen ulkopuolella, minkä vuoksi toimistotilat eivät esiinny tilassa kiellettyinä, vain ohjaajille rajattuna ”vallan tilana”. Talossa olevat kaapit ja hyllyt ovat myös kaikki lukitsemattomia, tutkittavissa. (Kylmäkoski 2006, 18.)

Eteisessä tulija voi laittaa jalkaansa villasukat, joita löytyy korista korkea pino. Niitä ovat talolle lahjoittaneet yksityishenkilöt, ja ne ovat ahkerassa käytössä talon viileillä puulattioilla. Jos Tyttöjen Talo järjestää tapahtuman jossain toisessa tilassa,

villasukat useimmiten seuraavat mukana. Eteisestä pääsee musiikkihuoneeseen, olohuoneeseen, keittiöön ja vessaan. Käydessäni vessassa ensimmäisen kerran hämmästyin ja ilahdun. Kuukautissiteitä ja pikkuhousunsuojia sekä esitteitä ja tietoa kuukautisista on aseteltuna kauniiksi koristellussa korissa, jossa lukee ”Meille kaikille tytöille”. Oivallan, että kaikki talolla kävijät ovat tavalla tai toisella tämän välttämättömän, naiseuteen kuuluvan ruumiintoiminnon yhdistämiä. Siteiden asetteleminen avoimesti ja sievästi koriin kertoo kävijälle, ettei kuukautisten tarvitse olla hävettävä salaisuus, kuten itse teini-iässä koin. Toisaalta omista kuukautisista voi halutessaan vaieta, sillä siteitä ei tarvittaessa tarvitse pyytää keneltäkään.

Musiikkihuoneessa on piano, kitara, erilaisia pienempiä soittimia sekä nuottikirjoja. Tutkimuksen aikaan huone ei ole kovin ahkerassa käytössä. Onnellisuuden teemapäivänä huoneessa saa ottaa itsestään hassuja kuvia, kun eräs opiskelija tekee lopputyötään. Eräänä vilkkaana avointen ovien päivänä Outi kehottaa minua hakeutumaan musiikkihuoneeseen omaa rauhaa saadakseni. Samalla asialla on tuolloin toinenkin tyttö.

[HAV.PV. VIII: Avoin iltapäivä] Outin aiemmasta ideasta kopin ottaneena päätän koettaa nauhoittaa ajatuksiani puhelimen nauhurilla. Menen tyhjillään olevaan musiikkihuoneeseen. Kerkeän höpötellä noin minuutin verran, kun Talvi pölähtää sisälle. Häkellyn äkillisestä sisääntulosta. Talvi kysyy, häiritseekö hän. Minulla on nauhoitus kesken, mutta kysyn, halusiko hän tulla soittamaan puhelimalla [hänellä on puhelin kädessään]. Hän haluaa tulla soittamaan pianoa. joten lopetan nauhoituksen ja annan tilan hänelle. [...] Talven soitto kuuluu olohuoneeseen asti.

En osaa sanoa Talville ei, vaikka olisinkin kaivannut rauhaa. Arvelen hänen kaipaavan sitä enemmän kuin minä. Hiljentymiseen tarkoitettu huone voi nuorille tarkoitettussa tilassa olla voimaantumisen ja itseen tutustumisen paikka, kuin talon sydän (Tapio 2006, 35). Oltuani talon toiminnassa mukana tutkimukseni päättymisen jälkeenkin olen saanut tietää, että musiikkihuoneesta suunnitellaan parhaillaan hiljaista huonetta tyttöjen toiveesta ja heidän toteuttamanaan. Talo kykenee tilallisesti mukautumaan tyttöjen tarpeisiin ja toiveisiin, ja nuoret pääsevät vaikuttamaan yhteisöön konkreettisesti. Tämä on nuorten tilalle toivottava ominaisuus ja omiaan lujittamaan yhteisöllisyyttä. (Tapio 2006, 33.) Musiikkihuoneena tila mahdollistaa itselleni ja taatusti Talville, Terhille ja Outillekin, ainakin yhden mukavan muiston.

[HAV.PV. VIII: Avoin iltapäivä] Laulamme (Terhi, Outi ja minä) PMMP:n Lautturin ja Talvi soittaa hienosti. Tunnelma on todella mukava ja me-henki korkealla spontaanin kuorolaulun parissa. Jälkeenpäin kehumme silmät loistaen toisiamme ja Talvea.

Keittiössä silmät tarttuvat pöydällä seisovaan metalliseen samovaariin, tai somevaariin, kuten eräs tyttö leikillään sanoi. Samovaari on kulttuurisesti ja sosiaalisesti hyvin merkityksellinen esine. Se, kuten villasukatkin, otetaan mukaan, kun Tyttöjen Talo osallistuu tai järjestää tapahtumia jossain muussa tilassa, ikään kuin symboloimaan Tyttöjen Taloa tilana. Voisi sanoa, että talolla juodaan teetä arjen juhlaan. Teetä saa keittää aina kun tekee mieli, ja samovaari täytetään ja nostetaan teekuppien viereen yleensä avoimina iltapäivinä sekä juhlahetkinä. Teen juonti on kaikkialla maailmassa ollut aina yhteisöllinen ja rituaalinomainen hetki. Teen äärellä on kokoonnuttu edistämään aatteita ja juhlimaan juhlia sekä arkea, ja samovaari on toiminut rituaalin arvokkaana mahdollistajana. (Villa 1984, 96–104.)

Kahvikulttuuri on nuorisotiloilla tutumpi kuin teekulttuuri. Kahvin keittäminen ja juominen saattaa olla ensimmäisenä mielessä, kun nuoret astuvat tilaan. (Kylmäkoski 2007, 393, 401; Kiilakoski et al. 2011, 59.) Tee tarjoaa samanlaisen tilaisuuden kuin kahvikupponenkin; rauhoittua ja rupertella sillä hetkellä läsnä olevien ihmisten kanssa. Tyttöjen Talon isosiskot ja ohjaajat sanovatkin tyttöjä paljon kohdattuaan, että useimmiten nuori kaipaa vain aikuisen seuraa, ja tee- tai kahvikupin yhdessä nauttiminen antaa kohtaamiselle raamit. Tee on kahvia pehmeämpi vaihtoehto sen sisältämän vähäisemmän kofeiinimäärään vuoksi, minkä vuoksi se sopii ohjaajien mielestä alati saatavana olevana juomana Tyttöjen Talolle paremmin. Jos tyttö pyytää saada kahvia, hänelle tarjotaan sen tilasta teetä. Usein kahvinjuojat ovat ihastuneet teehen löydettyään siitä monenlaisia erilaisia makuja, mutta vaihtoehtojakin yritetään etsiä.

[HAV.PV. XI: Miten maailmalle? –teemapäivä] Otamme teetä, jonka juomiseen Tiina omien sanojensa mukaan vasta totuttelee. Outi alkaa touhuamaan mehua Tiinalle, koska muistaa, ettei Tiina juo teetä. Istumme takaisin pöydän ääreen Tiinan kanssa, Outi pahoittelee, ettei mehua ollut.

Keittiöstä ja olohuoneesta pääsee pirttiin. Pirtin seinustalla on hyllyköittäin askartelulaatikoita sekä rullakoreja täynnä kyniä, saksia ja liimaa. Kaappien ovet ovat kaikkien tutkittavissa. Keskellä on neljästä pöydästä koottu pitkä puinen,

valkoinen pöytä, jonka ympärillä on valkoisia puutuoleja. Havaitsin, että usein sisään tulijat, minä mukaan lukien, hakeutuivat eteisen tai keittiön kautta ensimmäiseksi pirtin pöydän äärelle istumaan. Sen toinen pää on lähellä olohuonetta ja eteisen oviaukkoa, joten sieltä ensimmäisille tuoleille on helppo pujahtaa. Pitkän pirtinpöydän ääressä tapahtuu iso osa talon yhteisestä toiminnasta, kuten pelaaminen, askartelu ja syöminen sekä keskustelu teekupin äärellä. Havaintoni eivät yllätä minua, sillä ennen vanhaan maataloissa pirtti on ollut kodin sydän. Lukuisten puutuoliensa ansiosta pirtin pöytä mahdollistaa tasapuolisen osallistumisen usealle.

Olohuoneessa on muhkea kulmasohva ja korkeat hyllyt, joissa säilytetään lattiatyynyjä. Valkoisen matalan laatikoston päällä on kymmenittäin lauta- ja palapelejä. Nurkassa on pino aikakausilehtiä, joita voi lukemisen lisäksi käyttää askarteluun, mutta nuorisotiloilta yleensä löytyvää televisiota eikä pelikonsoleita ei katse kohtaa. Nuoret saavat esittää toiveita taloon hankittavasta esineistöstä, mutta viime kädessä harkintavalta on vastuuhjaajalla ja talon johtajalla. En tutkimusjaksollani tai sen jälkeen havaitse, että jotain nuorten talolle toivomaa päätettäisiin olla hankkimatta. Jos päätettäisiin, syynä olisi todennäköisesti hankinnan hintavuus tai sen sopimattomuus talon arvoihin.

Olohuoneen järjestystä vaihdetaan tarpeen tullen lisätilan saamiseksi, sillä pirtti ja olohuone yhdessä muodostavat useita metrejä pitkän tilan esimerkiksi liikuntatuokioille. Erään kerran tytöt ovat saaneet idean, että olohuoneen tulisi olla selkeästi oma tilansa, joten kulmasohva on käännetty huoneen poikki. Seuraavan kerran talolle tullessani ja järjestyksen nähdessäni olen aavistuksen verran loukkaantunut, sillä pidin entisestä järjestyksestä enemmän. Reaktioni ihmetyttää minua. Tuskin loukkaantuisin, jos jonkin toisen julkisen tilan järjestys tietämättäni muutettaisiin, vaikka tapanani olisi käydä siellä usein.

On tärkeää, että talo tuntuu tyttöjen omalta tilalta. Yhteisissä tiloissa nuoren voi olla vaikea tuntea oloaan kotoisaksi, sillä niitä ei voi tehdä omannäköiseksi, eikä niitä ole suunniteltu omiin tarpeisiin (Kylmäkoski 2007, 403). Tyttöjen Talolla sisustus on kävijöiden kanssa suunniteltua, tai ainakin heitä kannustetaan ideoimaan tilaa omannäköiseksi. Talon sisustaminen mielikuvissa on kuin tilan haltuunottoa sekin. Terhin visio sisustuksesta poikkeaa hänen omasta maustaan, mikä kertoo tilan puhuvan hänelle omaa kieltään väreistä, joilla sen voi pukea.

[HAV.PV. VIII: Avoin iltapäivä] Tulen olohuoneeseen, missä Terhi istuu Outin kanssa sohvalla. Hän kertoo suunnitelleensa Outin kanssa olohuoneen verhoja selittää minulle beigeistä, limenvihreistä ja kermanvalkoisista verhoista. Kehun yhdistelmää tyylikkääksi. Minusta on hauskaa, että hän näkee talon verhoissa niin paljon värejä, sillä hän on kertonut itse suosivansa sisustuksessa pelkkää mustaa, harmaata ja valkoista.

[HAV.PV. III: Luovuus lentoon] Tessa katselee ympärilleen ja sanoo: ”Tuntuu kuin olisi jonkun kotona, kun täällä on niin hienoa.” Outi kertoo, että talolla mietitään verhoista lähtien yhdessä, että mikä olisi sopivin. Hän kehottaa tyttöjä tulemaan seuraavana avoimena iltapäivänä sisustamaan ja lisää, että avoimessa iltapäivässä voi tehdä mitä vain.

Neiot- Tyttöjen Talolla oman tilan tärkeys kävi ilmi, kun yhteisiä Liikahdus-nimisiä liikuntatuokioita pidettiin kävelymatkan päässä sijaitsevan nuorisotilan liikuntasalissa. Outi kertoi, etteivät tytöt olleet viihtyneet, vaan pyysivät, että liikuntatuokioina oltaisiin mieluummin talon pienissä tiloissa. Koulussa liikuntasalit ovat eron teon paikkoja, vallan tiloja, joissa liikunnasta pitävät ja siinä pärjäävät erottuvat edukseen niistä, jotka eivät viihdy pukukopeissa, urheiluvaatteissa tai eivät hallitse eri lajeja (vrt. Hämäläinen-Luukkainen 2006, 44). Uskon, että liikuntasalista puuttuu kaikkia tyttöjä yhdistävä tunnelma, ja merkityksellisen tilan sijaan se on pelkkä paikka (vrt. Kiilakoski et al. 2011, 59). Kun tila herättää tunnereaktioita kävijöissä, sen kulttuuri sisäistyy voimakkaammin (Näre 2002, 254).

Yhteisöllisyyden tunteen syntymiselle ja syventymiselle on merkittävää, jos yhteisön toiminta paikallistuu pysyvään tilaan. Pysyvä, fyysinen tila herättää kävijöissä luottamuksen ja varmuuden toiminnan jatkuvuudesta. Visuaalinen kokemus yhdistyy tilan käyttöön liittyviin merkityksiin ja yksilöiden henkilökohtaisiin sekä kaikkien yhteisiin kokemuksiin. (Kylmäkoski 2006, 10–11; Saarikangas 2006, 31–32.) Fyysinen tila yksistään ei tuota yhteisöllisyyden kokemuksia, mutta se voi mahdollistaa niitä tuottamalla muun muassa turvallisuuden ja omakohtaisuuden tunnetta. Tilan huonekalut ja esineet henkivät omia kulttuurisia käytäntöjään ja antavat käyttäjilleen vihjeitä siitä, mikä tilassa on mahdollista, suotavaa ja sallittua.

4.2 Kännköistä ja kiusaamisesta vapaa alue – abstrakti tila

Talon ulko-ovella sisään aikojan tulee painaa Tyttöjen Talon ovisummeria. Ovikello on olennainen tilan käyttöön liittyvä tekijä, sillä se osoittaa, että sisään päästäkseen täytyy tehdä jotain; painaa nappia ja esittää asiansa tai itsensä. Tämä puolestaan herättää minussa ensimmäistä kertaa talolle saapuessani tunteen siitä, että minun pitäisi olla tietynlainen tai sanoa oikeat sanat. Kaikki eivät ehkä pääsekään sisään, ja jollakulla on valta päättää tästä (vrt. Kylmäkoski 2006, 18). Jaan parin tytön kanssa oman kokemukseni ovisummerin painamisesta. Sanon minua hieman jännittäneen, mitä toiselta puolelta vastataan ja mitä itse pitää sanoa. Tytöt sanovat jännittäneensä samaa. Useimmissa tapauksissa tulijat toivotetaan saman tien tervetulleiksi esimerkiksi näin:

[HAV.PV. I: Onnellisuuden teemapäivä.] Outi vastaa pirteällä äänellä ovisummerin luuriin: Moi! Tyttöjen Talo! (Ulko-ovella vastataan.) Ovi on auki, tervetuloa!” Outi painaa summeria, avaa oven ja jää odottamaan tulijaa ovenrakoon.

Outi kertoo minulle ovisummerin saaneen työiltä myönteistä palautetta sen tuoman turvallisuuden tunteen ansiosta. Heti ovella voi kartoittaa, millä asialla sisään pyrkijä liikkuu. Hetken mielijohteesta tai ovesta erehtymisen vuoksi tapahtuvien pistäytymisten tuomilta keskeytyksiltä vältytään. Outilla ei ollut tiedossa, onko vastaavaa käytännön turvaa käytössä muissa Tyttöjen Taloissa. Kun ovisummeri aukeaa, ovella on vastassa aikuinen, joko isosisko tai ohjaaja. Jos nuori sattuisi olemaan humalassa tai muuten sekavassa tilassa, tämä huomattaisiin ja voitaisiin kohdata ilman, että muut talolla olijat häiriintyisivät (vrt. Kylmäkoski 2007, 397–398).

Päihteettömyys on yksi talon arvoista ja myöskin tilan käyttöä rajaava tekijä. Alkoholin, tupakan tai huumeiden käyttöä ei periaatteessa hyväksytä talolla lainkaan. Jos nuoren havaitaan olevan alkoholin vaikutuksen alainen, hänet ohjataan keskustelemaan kahdestaan aikuisen kanssa niin, että se mahdollisimman vähän vaikuttaa muihin kävijöihin. Alaikäisen ollessa kyseessä vanhempiin otetaan yhteys. Tupakoinnin osalta on täytynyt tehdä käytännön poikkeuksia. Savuttomuuteen kannustetaan ja tarvittaessa tuetaan, mutta tupakkataukoaan tarvitsevaa, täysi-ikäistä tyttöä ohjeistetaan käymään ulkona kaikessa hiljaisuudessa. Useissa nuorisotiloissa tupakoinnille on osoitettu oma paikkansa (Kylmäkoski 2007, 397), mikä tekee

toiminnasta käytännössä sallittua. Tutkimukseni aikana talolla ei ilmene min-käänlaista päihteiden käyttöä.

Pistän merkille tavan, jolla talolla valokuvataan. Kuvia kyllä otetaan sosiaalisessa mediassa mainostamiseksi, mutta tarkkaa on, ettei kukaan päädy kuvaan haluamattaan, vaikka kasvoja ei muutenkaan otettaisi kuvaan mukaan.

[HAV.PV. IX: Luovuus lentoon] Outi ohjeistaa Terhille, että hän voi alkaa ottamaan yleiskuvia kaikesta mitä tapahtuu ja muidenkin töistä. ”Sitten pitää vaan kattoo että ei kuvaa kasvoja” Outi lisää, ja kertoo että pitää aina kysyä lupa. Terhi nyökkää. Hän tarttuu toimeen innoissaan ja alkaa sommitella omaa työtään kuvattavaksi olohuoneessa.

[HAV.PV. I: Onnellisuuden teemapäivä] Päätän käydä itsekin ottamassa hassun kuvan. Kuvat saa heti mukaan, niitä ei tallenneta mihinkään. Onna selittää, että on tarkkaa, että ne poistetaan saman tien kameran muistista.

[HAV.PV. III: Avoin iltapäivä] Olen talolla toimittajan roolissa. Kuvaajan kanssa tullaan myöhemmin, sillä nuorten kuvaaminen talon sisällä olisi ohjaajien mielestä haastavaa talon käytäntöjen puitteissa.. [...] Tytöt ryntäävät sohvalle. Paikalla kerrotaan olevan toimittaja. [...] Osa tytöistä innostuu silmin nähden, he alkavat laittaa tukkaa hyvin ja naureskelevat, toimittajan läsnäolo ei tunnu olevan ongelma. Kerron, ettei ole kuvaajaa [...]. Joku kuiskaa toiselle ”...mutta ei sillä ole kuvaajaa mukana”, ihan kuin kuulisin äänessä pettymystä.

Nuoret kuvaavat elämäänsä jatkuvasti toisten nähtävillä sosiaaliseen mediaan. Somesta on tullut eräänlainen tosielämän jatke, intiimi julkinen tila, jossa nuori paljastaa kuvien ja päivitysten muodossa sadoille ihmisille itsestään asioita, jotka muussa tapauksessa olisivat vain läheisimpien ihmisten tiedossa. Oteessa tytöt osoittavat olevansa valmiita kuvattavaksi innostuneella pulinalla ja sen jälkeen pettyneellä kuiskeella, mutta silti kuvaustilanne aiheuttaa ulkonäkökysymyksiä, johon he vastaavat asettelemalla hiuksiaan. Paine kuvien onnistumisesta ja omasta ulkonäöstä nousee. Jatkuva kuvaaminen ja kuvattavana olo voi esimerkiksi islamilaisesta kulttuurista tulleelle tytölle näyttäytyä visuaalisena häirintänä, joka pakottaa länsimaisen kuvaamiskulttuurin ja yksityisyyden sekä kunnian varjelua edellyttävän kulttuurin törmäyskurssille (Näre 2007, 541). Luvan kysyminen antaa vallan kuvauskohteelle määrittellä oma osallisuutensa, ja kasvojen näkymisen kieltä asettaa kaikki nuoret samalle viivalle riippumatta heidän kuvaus- ja somekokemuksista tai kulttuuritaustastaan.

Nuorisotiloilla nuorten käytöstä rajataan ja ohjataan yleensä säännöillä, joita on kiinnitetty tilan seinille. Ne voivat olla hyvinkin ehdottomaan muotoon

kirjoitettuja kieltoja, ja sisältää uhkauksia saavutettujen etujen, kuten pelikonsolin, menettämisestä. (Kylmäkoski 2007, 396–397.) Rajojaan kokeilevien nuorten keskuudessa johdonmukaiset säännöt ovat paikallaan, mutta niiden fyysinen näkyminen tilassa luo tunnelmaan ja tilan kulttuuriin tietynlaista kontrollin ilmapiiriä. Erään näkemyksen mukaan aito kiinnittyminen yhteisöön on tehokkaampi keino määritellä ja tehdä tiettäväksi rajoja, kuin kieltojen pystyttäminen ja sanktioiden jakaminen. Kun nuori kokee yhteisön omakseen, tarvetta sitä häiritsevään käyttäytymiseen ei ole. (Karvonen 2009, 160.)

Tyttöjen Talolla ainoa käytöstä ohjaava, näkyvä sääntö on olohuoneen kukkapöydällä nojaileva sinivalkoinen, ympyränmuotinen kyltti, jossa lukee ”Syrjinnästä ja kiusaamisesta vapaa alue.” Se ei kiellä nuoria suoraan syrjimästä ja kiusaamasta, joiden muotoja on olemassa lukuisia. Se muistuttaa siitä, että taloon tullessaan kaikki ovat tasavertaisia, ja että sen tulee näkyä toisia kunnioittavana toimintana. Isosiskot ja ohjaajat ovat talolla ohjaamassa tyttöjä sellaiseen toimintaan, jolla kyltti muuttuu käytännöksi. Tämän vuoksi esimerkiksi kiroiluun puututaan. Aikuisen kontrollissa nuoreen ilmenevät aina sekä myönteinen tuki ja hoiva että rajoittaminen ja alistaminen (Oinas 2011, 307), sillä aikuinen on vastuussa useamman nuoren hyvinvoinnista kerrallaan.

Pirtin nurkassa seisovaan kakluuniin on kiinnitetty satoja magneettisanoja. Joku on rakentanut muutaman rakkautta ja omana itsenä olemista koskevan runon. Yksi runo kertoo melko kärkkäästi ihmisten jumalsuhteesta. Outi kertoo, että mikäli he havaitsevat jonkun kirjoittavan provosoivan tai mahdollisesti loukkaavan runon, sen sallittavuudesta keskustellaan paikalla olevien tyttöjen kanssa. Mikäli runon kirjoittanut nuori keskustelun jälkeen kokee, että runo voi jäädä, se jätetään paikoilleen joksikin aikaa. Nuoret ovat näin yhdessä luomassa sääntöjä, ja runon kirjoittanut nuori tulee sanomansa kanssa tunnustetuksi, ei rajoitetuksi ja sivuutetuksi (vrt. Foster 2015, 57–59). Freiren (2005, 186–187) oppien mukaan tällainen yhteisöllinen päätöksenteko luo tasa-arvoa osapuolten välille, sillä se ei korosta kenenkään valtaa, vaikka ohjaajalla onkin suurempi vastuu.

Puhelimen käyttö ei ole talolla kiellettyä, mutta sen käytön vähentämiseen kannustetaan. Kännykkä on nuorelle osa identiteettiä ja tapa olla yhteydessä erilaisiin sosiaalisiin maailmoihin samanaikaisesti (Kangas 2002, 29). Nuori voi kuljettaa mukanaan ja olla vuorovaikutuksessa kymmenien ihmisten kanssa. Ilman

puhelinta oleminen tarjoaa tilaisuuden keskittyä tilaan, jossa tyttö fyysisesti on, sekä ihmisiin hänen ympärillään. Jos tyttö ensimmäisiä kertoja talolla ollessaan istuu puhelimen kanssa, sitä ei oteta puheeksi. Ohjaajat ja isosiskot toimivat esimerkkeinä kännykättömyydessä, joskin poikkeus vahvistaa säännön, sillä kännykän käyttö perustellaan erikseen.

[HAV.PV. III: Avoin iltapäivä] Oona selittää, että yksi nuori on tulossa jälkeensä, ja pitää siksi puhelinta päällä soittoa odottaen.

Tytöt vaikuttavat omaksuneen puhelimenkäyttökulttuurin, sillä hyvin harvoin havaitsen puhelimen käyttöä. Aineistopätkissä Tiina ja Terhi kokevat, että puhelin häiritsee ”kivaa tekemistä”, eikä sille haluta antaa aikaa, sillä puhelin rikkoo käsillä olevan hetken. On olemassa erikseen nuoria, jotka kokevat puhelimen käytön tärkeämmäksi, eikä Tiina välttämättä koe heihin samaistumista mielekkääksi. Toisaalta puhelin saattaa olla pako hetkellisesti kuormittavasta sosiaalisesta tilanteesta.

[HAV.PV. III: Luovuus lentoon] Tiina kertoo käyttävänsä puhelinta mahdollisimman vähän talolla ollessaan, sillä hän ei halua olla sellainen, joka koko ajan katsoo sitä. [...] Hän sanoo haluavansa tehdä sen ajan jotain oikeasti kivaa.

[HAV.PV. IX: Luovuus lentoon] Outi kertoo Terhille järjestelmäkameran käytöstä. Terhillä soi puhelin. Hän sanoo ”Mulla soi puhelin mutta en ehdi nyt vastata” ja heittää repun pois ja jatkaa kuuntelua.

[HAV.PV. VIII: Avoin iltapäivä] Talvi tulee olohuoneeseen. Kommentoin hänelle pirtin desibelin määrää. Hän rojahtaa sohvalle, nostaa puhelimen kasvoilleen ja huoahtaa syvään.

Väljemmän sääntökulttuurin sallivassa tilassa nuorten on helpompi toimia omaaloitteisesti ja sitä kautta osallistua ja liittyä yhteisöön. Olemisen tiloissa mahdollistuu nuorten ”hengailu”, rento sosiaalinen kanssakäyminen sekä omaehtoinen tilassa liikkuminen. Jos tilan keskiössä on vain tietty toiminta rajallisine mahdollisuuksineen, kuten kouluissa, voi puhua tekemisen tiloista. Niissä korostuu institutionaalinen aikuisten kontrollivalta suhteessa nuoreen, mikä suuntaa tilassa syntyvää kulttuuria ja yhteisöllisyyttä pois nuorista. (Kiilakoski et al. 2011, 61; Kuusisto-Arponen & Tani 2009, 47.) Talon abstraktissa tilassa säännöt muodostuvat Setlementtiliiton ja Tyttöjen Talon arvojen pohjalta, joiden toteutumista aikuiset tarkkailevat. Tarvittaessa säännöissä joustetaan ja niistä keskustellaan tasavertaisesti. Tasavertaisuus, sääntöjen yhdessä laatiminen sekä

nuoren kannustaminen olemaan läsnä rakentavat yhteisöllisyyttä vuorovaikutuksen tasolla.

4.3 Hengailua, ei titteleitä – sosiaalinen tila

Luettuani eettistä rooliristiriitaa käsittelevän pätkän valmista tekstiäni Olga ottaa kantaa pohdintoihini. Hän sanoo, että Tyttöjen Talon toiminta nimenomaan tähtää stereotyyppioista vapaaseen dialogiin, jossa dikotomisat roolit, tutkija – tutkittava, nuori – aikuinen, avun tarvitsija – auttaja tai, kuten koulumaailmasta voi lainata, suosittu – ei-suosittu, hälvenevät (vrt. Tolonen 2001, 87). Tämä lähentelee Freiren (2005, 85–86) ajatusta dialogisesta opetuksesta, jossa kasvattajan ja kasvatettavan välillä ei ole autoritääristä jakoa. Sen sijaan molemmat, tässä tapauksessa nuorisotyöntekijä ja nuori, opettavat ja kasvattavat toisiaan yhteisessä, tasa-arvoisessa prosessissa. Siten vuorovaikutus ihmisten välillä voi olla mahdollisimman luontevaa ja yhteisöllistä.

Tutkijaroolini hämärtyminen ei siis välttämättä ole eettinen ongelma, vaikka se onkin hyvä tiedostaa, vaan käytännön esimerkki yhden talon tavoitteen toteutumisesta. Roolini kanssa painiessani alan kiinnittää huomiota myös muiden talolla kävijöiden rooleihin. Talolla harjoitteluaan suorittavat opiskelijat, ib-lukion vapaaehtoisuuskurssinsa talolla tekevät oppilaat, ohjaajat sekä isosiskot voivat laittaa eteisessä kaulaansa lapun, jossa lukee henkilön nimi sekä rooli talolla. Laput erottavat tytöt ja vastuuikäiset toisistaan, mutta aina lappu ei riitä roolin tiedostamiseen, kuten edellä olen osoittanut. Toisinaan lapussa lukeva rooli on häivytetty, tarkoituksena kenties tiedostaen häivyttää rajoja itsen ja kävijöiden kanssa.

[HAV.PV. II: Makuja] Olen ottanut naulakosta opiskelija-lapun. johon olen kirjoittanut nimeni. Yksi aktiivisista isosiskoista on pyyhkinyt roolia osoittavan sanan pois lapusta, ja nyt siinä lukee vain hänen nimensä.

[HAV.PV. II: Makuja] Olga kehottaa lukioikäistä Tiiaa kertomaan minulle nuoren näkökulmaa some-kampanjaa varten (jota olen Tyttöjen Talolle tekemässä). Paljastuu, että hän suorittaakin talolla vapaaehtoistyön tuntejaan, ja nyt vasta hoksaan hänen lappunsa.

[HAV.PV. VIII: Avoin iltapäivä] Toinen tyttö tulee sisään. [...] Hän on ostanut talolle banaaneja ja hedelmiä. Hämmästelen itsekseni, miksi hän on tuonut talolle ruokaa, onko tämä jokin käytäntö josta en tiedä, ja että kai hän saa rahansa takaisin. Ohjaaja ihmettelee, miten tyttö osasi tuoda

juuri banaaneja. Tyttö hymyilee ja kertoo, miten tuli ajatelleeksi banaanien ostoa.

Yleensä nuoren, 12–20 -vuotiaan näköisistä kävijöistä, on helppo päätellä, että he ovat talolle tulleita tyttöjä, eivät vastuuroolissa. Toisinaan en kuitenkaan ole varma, mikä kenenkin rooli talolla on, sillä ihmisten välisissä kohtaamisissa se ei välttämättä ole luettavissa. Vasta päiviä myöhemmin minulle paljastuu, että banaaneja tuonut tyttö on talon ohjaajan tytär. Hämmästelen itsekseni, ettei asia ole ilmennyt aiemmin heidän keskinäisestä vuorovaikutuksestaan. Oletukseni on, että sukulaisuus paljastuisi äidiksi puhutteluna tai oman lapsen erityisenä huomiointina, mutta havaitsen ohjaajan suhtautuvan tyttärensä samalla tavalla kuin muihinkin paikalla oleviin tyttöihin: kuuntelevasti, lämpimästi ja huolehtivasti. Tämän huomatessani vahvistusta saa ajatus Tyttöjen Talon ohjaajista ja isosiskoista ”varaemoina” (ks. Tuppurainen 2011, 96).

Suomalainen tapa tavata uusia ihmisiä on kätellä ja esittäytyä. Ensimmäisinä päivinä esittäydyn itekin kättelemällä, mutta pian havaitsen tämän olevan tarpeetonta, jopa epäluontevaa.

[HAV.PV. V: Avoin iltapäivä] Menen takaisin pirtin pöydän äärelle. Taina täyttää lomaketta. Esittelen itseni nopeasti opiskelijaksi kättäni ojentaen. Hän tarttuu siihen epävarmasti pehmeällä otteella minua vilkaisten ja heit sanoen, mutta ei esitele itseään. Tunnen oloni kömpelöksi. Anna hänelle rauhan vastata kysymyksiin.

Kättely on sosiaalinen tapahtuma, joka aikaisempina vuosikymmeninä on ilmaissut muun muassa luottamusta, toveruutta mutta myös ihmisten statusta suhteessa toisiinsa. Nykyään sen saama merkitys vaihtelee yhteisöittäin sen sosiaalisen tilan mukaisesti. (Suominen 2014, 13–16.) Tyttöjen Talolla kättely tuntuukin yhtäkkiä liian muodolliselta, jopa tungettelevalta tavalta kohdata. Luovun kättelystä ja esittelen itseni tästä lähtien kevyesti rintaani koskettaen ja nimeni sanoen. Huomaan kuitenkin ajan myötä, ettei nimen tietäminen ole olennainen tekijä luontevan ilmapiirin aikaansaamiseksi ja toimintaan mukaan ottamiseksi.

[HAV.PV. II: Makuja] Istun alas, ja kuuntelen keskustelua. Kukaan ei kysele minulta kuka olen ja miksi olen siellä (Tyttöjen Talolla). Minua kehoitetaan ottamaan cup cake, vaikka en ole leiponut.

[HAV.PV. XII: Keilauspäivä] Tulen talolle. Outi on juuri saanut loppuun esittelykierroksen naisen ja yläasteikäisen tytön kanssa, Isa seisoo toisen tytön kanssa olohuoneessa. Liityn heidän seuraansa. Saattajan kanssa

tullut tyttö ei puhu mitään, kun Outi keskustelee naisen kanssa. [...] Isa on mennyt (keilahallin) tiskille ilmoittamaan meitä, mutta tulee pian takaisin kysymään hiljaisen tytön nimeä. Yllätyn, että olemme taksimatkan kulkeneet yhdessä, eikä kukaan (ehkä Outia lukuun ottamatta) ole tiennyt tytön nimeä.

Kaikesta havainnoimastani päättelen, etteivät tittelit ole talolla tärkeitä. Nuoret saavat kertoa itsestään sen verran kuin haluavat. Laput ovat osoittamassa, kenen puoleen tyttö voi kääntyä mieltä askarruttavissa tai käytännönasioita koskevissa kysymyksissä, mutta niissä lukevat roolit eivät näytä luovan hierarkiaa ihmisten välisiin kohtaamisiin. Kun jokainen saa olla oma itsensä ilman ulkoapäin tulevaa arviointia, voi yhteisö toimia. Tasa-arvoinen sosiaalinen tila yhteisössä luo luottamusta. (Suominen 2014, 158; Ojanen 2011b, 136–137; Helmiö 2010, 106.)

Etenkin eri kulttuureista saapuneita kohtaan ennakkoluulot voivat olla syviä. Kun kantaväestöön ja etnisiin vähemmistöihin kuuluvat nuoret kohtaavat heidän itsensä valitsemissa ajanviettopaikoissa, syntyy tilaa aidoille kohtaamisille (Kylmäkoski 2001 12–13). Aineiston keräämisen aikana talolla käy vain yksi etniseen vähemmistöön kuuluva tyttö. Tutkimusjakson loputtua toimiessani talolla isosiskona heitä käy useampia. He ovat ennestään tuttuja koulusta joidenkin paikalla olevien kantasuomalaisen tyttöjen kanssa. Toisensa talolla nähtyään he yllättyvät positiivisesti. Toisin kuin koulujen yhteydessä olevilla nuorisotiloilla, erillään valmiista instituutioista seisovassa Neiot- Tyttöjen Talossa ei vallitse muualta tulleita sosiaalisia tiloja. Koulun yhteyteen raivatuissa nuorten tiloissa koulumaailman hierarkiat jatkuvat vapaa-aikaan nuorten keskinäisinä valtarakenteina ja nokkimisjärjestyksinä. (Kylmäkoski 2007, 403; Hämäläinen-Luukkainen 2006, 43–44.)

Eri kansalaisuuksien lisäksi talolla voi kohdata eri ikäluokkien ja sukupolvien edustajia. Tutkijana toimiessani talolla käy yksi selkeästi vanhempaan sukupolveen kuuluva isosisko, joka usein tuo esille ikänsä muun muassa lastenlapsista puhuessaan. Hän ei ole kuitenkaan talolla mummo, vaan isosisko siinä missä muutkin, ja ohjaa aktiivisesti Luovuus lentoon -ryhmiä. Tietojen, taitojen ja kulttuurin välittäminen sukupolvelta toiselle on yksi osa nuorisotyön sosialisatioksi kutsuttua tehtävää (Nieminen 2007, 23). Tyttöjen Talolla isosiskoiksi toivotaan Outin sanoin ”vaikka 80-vuotiaita”. Isosiskot saattavat toisinaan ottaa lapsiaan

mukaan avoimeen iltapäivään, jolloin ikärajaa ei ole. Lasten läsnäolo yhtä lailla edistää sukupuolten välistä kohtaamista, ja he tuovat talolle jatkuvuuden tuntua.

[HAV.PV. VIII: Avoin iltapäivä] Iina-isosisko tulee kolmen lapsensa kanssa sisään. [...] En sohvatyynyiltäni kuule kaikkea, mitä pöydässä puhutaan, sillä vieressäni Iinan lapset pelaavat lautapeliä. [...] Iina tulee vauvansa kanssa pöydän luo ja vie kaikkien huomion. Kaikki ihastelevat vauvaa ja yksi tyttö kertoo vauvakokemuksestaan.

Tässä mielessä Tyttöjen Talo onkin eräänlainen ”väljä sosiaalinen tila”, jossa monista kulttuureista tulevat nuoret, aikuiset ja ikääntyneemmätkin tytöt voivat kohdata toisiaan yhteisessä tilassa. Perinteisiin nuorisotiloihin verrattuna Tyttöjen Talo ei luo toiseutta ikään nähden, mikä edistää tasavertaisuutta yhteisössä. (Kiilakoski et al. 2011, 61–62; Kuusisto-Arponen & Tani 2009, 47.) Toisaalta tämän mukaan koetun naissukupuolen mukaan rajatun talon voi katsoa luovan toiseutta suhteessa koettuun miessukupuoleen. Kuitenkin koulumaailmassa tytöt ja pojat jo elävät sukupuoltaan suhteessa toisiinsa viitenä päivänä viikossa (ks. esim. Tolonen 2001; Gordon et al. 2000), joten Tyttöjen Talon voi ajatella mahdollistavan entuudestaan nuorten kokemuspiiristä puuttuvan sosiaalisen tilan kokemisen. Lisäksi muun muassa islamilaisesta kulttuurista tulleille tytöille osallistuminen on helpompaa, kun paikalla ei ole miehiä (Näre 2007, 541).

Nuorten vanhemmat toivotetaan talolle tervetulleiksi muun muassa avoimien ovien päivänä, ja nuoria kannustetaan kommunikoimaan vanhempiensa kanssa ajanvietostaan. Tyttöjen toivotaan käyvän talolla usein, ja koulumaailmassa vanhempien mukaan ottaminen koulunkäyntiin ja -yhteisöön on todettu nuorta kannustavaksi ja motivoivaksi tekijäksi. Rakentavat välit vanhempien ja opettajien välillä voivat vaikuttaa lapsen ja nuoren itsetuntoon ja sosiaalisiin taitoihin positiivisesti. (Honkasilta et al. 2015, 654.)

[HAV.PV. III: Avoin iltapäivä] [...] (vierailemaan tulleilla) tytöillä on 15 minuuttia aikaa ennen kuin heidän harrastusaikansa loppuu. Iso osa aikoo jäädä tekemään loppuun työnsä. Outi sanoo, että saa jäädä, kunhan ensin soittaa kotiin ja pyytää luvan olla pidempään. Jokunen tyttö kaivaa puhelimen soittaakseen. [...] Yksi tyttö ilmoittaa että iskä on tullut pihalle odottamaan, pitää mennä mutta työ on kesken. Outi kehottaa tyttöä pyytämään isänsä sisään. Tyttö innostuu ja soittaa isän käymään. [...] Tytön isä tulee sisään ja Outi juttelee hänelle, esittelee talon toimintaa. Mies on kiinnostuneen oloinen, kyselee ja ihastelee. Tyttö on innoissaan ja esittelee ylpeän oloisena isälleen tekemäänsä aikakapselia.

Asiantilaa ei suoraan voi verrata koulumaailmasta nuorten vapaa-aikaan, eikä nuorisotyön näkökulmasta vanhempien osallisuutta ei ole juuri tutkittu (Aapola et al. 2005, 90). Kaikilla aikuisilla on kuitenkin kasvatusvastuu, joten etenkin alaikäisen tytön kohdalla yhteistyön tekeminen vanhempien kanssa on perusteltua. Tytön reaktio isän paikalle saapumiseen puhuu kannustavuuden puolesta.

Laaja ikäskaala mahdollistaa monenlaisissa elämäntilanteissa olevien nuorten ja nuorten aikuisten kohtaamisen, mikä edistää Setlementtiliiton arvojen mukaista ristikkäisten jäsenyyksien yhteiskuntaa. Ristikkäisissä jäsenyyksissä erilaisissa sosiaalisissa ja taloudellisissa asemissa olevat ihmiset muodostavat yhteisöjä, minkä uskotaan hälventävän ennakkoluuloja sekä ennaltaehkäisevän yhteiskunnallisten kuilujen syntymistä. (Eischer 2011, 39–40.) Eräänä päivänä kysyn paikalla olevilta, juuri 12 vuotta täyttäneiltä tytöiltä, onko talon ikäraja heidän mielestään sopiva.

[HAV.PV. III: Avoin iltapäivä] Tuuli: ”Nuoremmilla on niin eri asiat mistä ne on kiinnostunu.” Tuula: ”On se hyvä ettei oo joku viis vee kysymässä missä täällä on leluja.”

Nuoremmat kuin 12-vuotiaat he näkevät lapsina, jotka vielä leikkivät. Nimenomaan juuri heidän ylittämänsä ikärajan alaraja saa heiltä kannatusta, yläikärajaan he eivät ota kantaa. Tämä on osoitus siitä, että he kokevat tilan omakseen ja tärkeäksi (vrt. Santa 2006, 38). Itse he puolestaan lainkin silmissä ovat eri oikeudellisessa asemassa nuorempiinsa nähden. Tyttöjen Talolla alaikärajaa perustellaan muun muassa sillä, että 12-vuotiaana ala-aste päättyy ja yläasteelle siirtyminen on edessä. Siirtymät kouluasteiden välillä ovat sosiaalisesti herkkää aikaa, kun yläasteella kaverisuhteet hakevat uusia muotojaan. Tyttöjen Talo haluaa olla tässä välissä kannattelemassa.

Yläikärajasta ulos kasvettuaan tyttö voi hakeutua isosisko-koulutukseen, mikäli vielä haluaa osallistua toimintaan. Kaipausta tuttuun yhteisöön ei katso ikärajaa, joten isosiskokoulutuksen mahdollisuus pehmentää joskus kivuliastakin ikärajoista ulos pullahtamista. Sen kautta nuori aikuinen saa tilaisuuden kokeilla vastuun-tuntoisempaa ja ”aikuisempaa” roolia talolla. (Santa 2006, 37–38; Soler-i-Martí & Ferrer-Fons 2015, 94.) Isosisko-koulutuksen tuoma vastuun luonteva lisääntyminen sopi muun muassa minulle, vaikka minulla onkin vielä vuosi aikaa ”vain käydä” talolla. Eräs talolla työharjoittelussa ollut nuori puolestaan jatkaa kädentaitotuntien ohjaamista harjoittelunsa päätteeksi.

Isosiskojen rooli näyttäytyy minulle tutkimusjaksoni aikana toiminnan mahdollistajina sekä rauhassa läsnä olevina aikuisina. Isosisko saattaa pyytää nuoria lautapeliseuraksi, tai koota tilassa palapeliä, johon nuoren on helppo tulla mukaan ensin sivusta seuraajaksi ja vähitellen osallistujaksi. vastuuhjaajan rooli on haistella vuorovaikutustilanteita ja viime kädessä vastata ilmapiirin turvallisuudesta.

[HAV.PV. VIII: Avoin iltapäivä] Menen takaisin pöytään, istun Tytin viereen [...]. Juttelemme niitä näitä. Hän vaikuttaa stressaantuneelta ja näprää puhelintaan. [...] Outi kuuntelee meitä, Iina kaitsee lapsiaan. Tuulia katselee kattoon. Iineskin kuuntelee meitä sivukorvalla.

[HAV.PV. VIII: Avoin iltapäivä] Keskustelemme aiheesta (käsityöt). Otan itsekin käsityölehden ja selailen sitä ehdotellen muutamia mekkoja, joita kommentoimme. Terhi näyttää yhtä hyvin omituisen näköistä mekkoa. Naureskelemme sille. [...] Iines on tullut istumaan sohvalle ja osallistuu keskusteluun huoneen toiselta puolelta. Terhi jatkaa hektistä selailuaan ja osallistuu keskusteluun. [...] Terhi huomaa, että häneltä on tipahtanut silmukoita. Iris on istunut sohvalla ja lähtee nyt etsimään ompelusalkkua. Sitten hän alkaa poimia pudonneita silmukoita, ja opettaa meille miten se tehdään.

Tulkitsen kirjaamani havainnot isosiskojen ja ohjaajien kuuntelusta niin, että he pitävät silmällä vuorovaikutustilanteita, jotta mahdollisiin ristiriitoihin tai muuten ei-hedelmällisiin tilanteisiin voisi puuttua ennen niiden kärjistymistä. Osallistuessaan alun perin kahden käytyyn keskusteluun he liittyvät talolle tulevia tyttöjä talon yhteisöön, ja tutustuvat heihin. Jatkossa nuoren huomiointi käy helpommaksi, jos isosiskot tietävät, millainen elämäntilanne nuorella on. Minun roolini on tehdä etnografista tutkimusta, ja isosiskojen ja ohjaajien rooliin kuuluu ottaa vastuu siitä, että arvojen mukainen toiminta ja vuorovaikutus säilyvät kohtaamisissa.

Isosiskot ovat, tai heidän tulisi olla, talolla ennen kun ovet aukeavat tytöille. Näin ensimmäiset tulijat voidaan heti yksilöllisesti toivottaa tervetulleeksi. Toisinaan paikalle tulee vain yksi nuori. Ilman isosiskoja kaksin ohjaajan kanssa oleilu voisi tunnelmaltaan olla etenkin ensi kertaa talolle tulevalle liian intiimi (vrt. luku 5.4 tässä työssä). Kun paikalla on isosiskoja, tilassa on yhteisö. Joskus joku isosisko tulee myöhässä, mutta se hyväksytään ikään kuin kyseiseen henkilöön kuuluvana ominaisuutena.

[HAV.PV. VII: Liikahdus] Tulen talolle viime tipassa ennen puolta kuutta. Paikalla on yksi nuori, isosisko Isa sekä Outi. Suunnittelemme eteisessä, minkä reitin kävisimme kävelemässä. Outi sanoo, että yhden isosiskon pitäisi vielä tulla, mutta että hänellä on tapana tulla vähän viime tingassa.

[HAV.PV. VI: Makuja] Tulen talolle hyvissä ajoin, Iira moikkaa sohvalta, jossa makoilee. Käyn Outin kanssa tulostamassa talolle esittelylapun yläkerrassa. Tulen yläkerrasta samaan aikaan kun Tiina ja Teresa tapaavat ovella, tulevat yhdessä sisään ja vaihtavat kuulumisia. Isosisko Isa on tullut sillä aikaa, kun olin ylhäällä. Hän istuskelee lattialla tyynyjen päällä ja moikkaa meitä.

Isosiskot ovat tilassa rennosti sohvalla makoillen ja tyynyillä istuen, kun tyttöjä alkaa tulla. Nuorten vapaa-ajanviettoon kuuluu olennaisesti porukalla ”hengailu”, jollaista on istuskelu ja juttelu, ulkopuolelta tulevista paineista vapaa ”ei minkään tekeminen” (Aaltonen et al. 2011, 43–44). Olemalla paikalla ennen tyttöjä ja ennen aktiviteettien alkamista, isosiskot tarjoavat tytöille hengailun mahdollisuuden, mikä nuorille on tärkeä ja ominainen tapa kuulua ja osallistua yhteisöön (Jarus et al. 2010, 344–345).

Roolien ja niiden merkitysten luoma sosiaalinen tila mahdollistaa tytön osallisuuden haluamallaan tavalla, omaan tahtiinsa. Aikuiset pitävät huolen, että ilmapiiri on turvallinen ja vastaanottavainen, vaikka yhteisö muodostuu ihmistä, joiden mielipiteet, näkemykset, elämäkokemukset ja unelmat voivat olla täysin omista poikkeavia. Useamman isosiskon ja ohjaajan läsnäolo luo yhteisön, johon tyttö voi liittyä. Talo mahdollistaa tytöille paitsi vastuullisemman isosiskon roolin, myös kesätyöpaikkojen myötä työntekijän roolin kokeilemista. Eri roolien kokeminen kehittää kykyä samaistua yhteisön erilaisten jäsenten tilanteeseen. Erilaisuuden kokeminen ja hyväksyminen lisää tasa-arvoa, ja tiivistää yhteisöllisyyttä. (Tuppurainen 2011, 64–65.)

4.4 Labyrinttejä ja munakasta – eletty tila

Toimintaa ohjaava ja toiminnan kulttuuria rakentavat pääperiaatteet Tyttöjen Talolla ovat, että aktiviteetit ovat maksuttomia, nuorten toiveita kuullaan, ja että niitä toteutetaan heidän kanssaan. Maksuttomuudella taataan nuorten taloudellinen tasa-arvoisuus, sillä kenenkään ei tarvitse jättäytyä pois toiminnasta perheen taloudellisen tilanteen vuoksi (Kylmäkoski 2007, 401–401). Freiren (2005, 95–96) oppien mukaan käytäntöön kytketty sana on ainoa, jolla maailmaan voi vaikuttaa. Aidossa dialogissa osapuolet jakavat ajatuksiaan ja suuntaavat ne käytäntöön. Olohuoneen oven vieressä seisovan vanhan takan kylkeen teipattu iso valkoinen paperi konkretisoi yhden osapuolen, nuorten, ajatuksia. Paperille kirjoitetaan toiveita

tulevista tapahtumista ja aktiviteeteista, kuten kaupunkisota, sekä hankinnoista, kuten plektroja, heti niiden käytyä ilmi. Toiveet otetaan toteutuslistalle, kun seuraavaa lukukautta suunnitellaan pirtin pöydän ääressä yhdessä nuorten kanssa. Näin nuoret saavat tilaisuuden vaikuttaa yhteisöön, mikä on yksi yhteisöllisyyttä vahvistava tekijä.

Vaikuttamismahdollisuudet eivät ole nuorten elämässä itsestänselvyys (Lundblom 2006, 1). Tytöt saattavat hämmästellä, että vuorossa oleva aktiviteetti on lähtenyt juuri heidän toiveestaan esimerkiksi opetella kutomista yhdessä. Omien ideoiden näkeminen käytännössä ja mahdollisuus vaikuttaa yhden yhteisön toimintaan vahvistaa nuoren luottamusta omiin sosiaalisiin taitoihin sekä kykyyn hallita omaa elämäänsä, mikä myöhemmin voi ruokkia uskallusta liittyä myös muihin yhteisöihin, esimerkiksi harrastusten tai koulutuksen parissa. (Kylmäkoski 2006, 15; Honkasalo 2011, 86.)

Nuorten toiveiden pohjalta yhdessä nuorten kanssa toteutettua toimintaa voisi kutsua hallituksi kaaokseksi ja luovaksi hulluudeksi (Ruotsalainen 2007, 172). Esimerkiksi talolle palkatut kesätyöntekijät saavat suunnitella ja toteuttaa oman tapahtuman, jonka järjestämiseen työntekijät antavat tukensa. Tämän johdosta ensimmäisenä kesänä talon kävijät, isosiskot ja työntekijät järjestivät kirjaston pihalla 80-luvun bileet keskellä päivää. Rohkea tarttuminen nuorilta tulevin ideoihin on sukellus nuorten omaan maailmaan, mikä nuorille on viesti ohjaajan innostuneisuudesta ja sitoutuneisuudesta yhteisön asialle (Kylmäkoski 2007, 399). Talolle palkatut kesätyöntekijät valitaan sosiaalisen nuorisotyön periaatteiden mukaisesti siten, että etusijalla ovat nuoret, joilla on ohuesti tai ei vielä lainkaan työkokemusta. Motivaatio toimia talolla ratkaisee valinnan.

Tutkimallani aikajaksolla Rovaniemen Tyttöjen Talo on auki kahdesta neljänä iltaan viikossa. Erilaiset teemapäivät, kuten Onnellisuuden päivä sekä Miten maailmalle? – ilta, saattavat olla minä viikonpäivänä hyvänsä. Tilan rytmin, eli samoina viikonpäivinä ja kellonaikoina toistuvan säännöllisen toiminnan, on tarkoitus tahdittaa tiloissa tapahtuvaa sosiaalista vuorovaikusta. Säännöllinen rytmi tuo talon toimintaan ennustettavuutta ja kontrolloitavuutta, mikä osaltaan luo turvallisuuden tunnetta talon kävijöiden keskuudessa. (Kylmäkoski 2006, 10–11.) Siihen nähden talon toiminta näyttäytyy minulle ajoittain melko pirstaleisena, joskin tietyt

elementit toistuvat säännönmukaisesti. Sittemmin talon aukioloaikoja on selkiytetty niin, että talo on aina auki kahtena päivänä viikossa.

Tiistaisin talolla on avointen ovien päivä, jolloin kuka vain, myös kohderyhmän ulkopuolella oleva, voi tulla vapaasti talolle tutustumaan. Yleensä päivän aikana käy viidestä seitsemään tyttöä, jonka lisäksi paikalla on ohjaaja sekä pari kolme isosiskoa. Avoimena iltapäivänä ei yleensä ole ohjattua toimintaa, vaan nuoret saavat tehdä mitä haluavat, tai olla tekemättä. Kaiken tekemisen ei tarvitse olla päämääräorientoitunutta tai tavoitteellista, ja myös osallistumatta jättäminen on osallisuutta. Yhteisöllisyyden syntymiseksi vapaa-ajanviettotilan tulee mahdollistaa myös nuorten omaa toimijuutta. (Ruotsalainen 2007, 173; Kuusisto-Arponen & Tani 2009, 47)

Eräänlainen luova laiskottelu tai haaveilu on sekin tärkeää kehitykselle. Nuori tarvitsee tilaa olla oma itsensä, yksin ja yhdessä. Nuorten elämä on nykyään hektistä tasapainoilua koulun, harrastusten ja sosiaalisen elämän välillä. Tällöin rauhallista olemista tarjoava ympäristö voi olla nuoren päivän tärkein hetki. Mahdollisuus tutustua toisiin nuoriin sekä aikuisiin on yhtä tärkeää kuin toimintamahdollisuuksien tarjoaminenkin. (Näre 1992, 32–33; Kylmäkoski 2007, 401; Gretschel et al. 2011, 109.) Tyttöjen Talo avaa ovensa yhdessä ololle, jossa tytöillä on tilaa myös henkilökohtaisten asioiden puimiseen. Pääasiassa tekeminen kuitenkin koostuu lautapeliä pelaamisesta, välipalan valmistamisesta ja sen syömisestä sekä teen juomisesta. Näiden lomassa jutustelu rakentavat käsillä olevaa hetkeä ja yhteisöllisyyttä.

[HAV.PV. V: Avoin iltapäivä] Ines kysyy Tainalta, mitä hän haluaisi tehdä. Taina haluaa pelata Muuttuvaa labyrinttiä, joten he aloittavat pelaamisen. Ines pyytää minua heti mukaan, ja minä suostun mielelläni. Keskustelemme pääasiassa pelistä. Myös hetken kuluttua saapuvaa Iidaa pyydetään mukaan, mutta hän ajattelee, että välipalaa pitäisi alkaa tekemään. Hän kysyy, haluaako kukaan alkaa tekemään hänen kanssaan. Saamme pelin loppuun, jonka jälkeen otamme Tainan kanssa kivi-paperi-sakset siitä, aloitammeko uuden pelin vai alammeko laittaa välipalaa (Tainan näytettyä epävarmalta, mitä tekisi). Välipala voittaa. Ines ja Taina siirtyvät keittiöön tekemään välipalaa ja jutustelevat siihen liittyen.

Ujon Tainankin on mahdollista osallistua, kun isosiskot, ja aikuisen roolin omak-suneena myös minä, tarttuvat hänen toiveisiinsa tai pyytävät hänet tekemään kanssaan. Yhdessä tekeminen siivittää keskustelua, ja ihannetapauksessa saattaa

johtaa syvemmän kontaktin syntymiseen. (Kylmäkoski 2007, 400.) Tähän tarkoitukseen talon sohvalla lojuu Mato, kutomistyö, jota voi kutoa molemmista päistä. Kutomistyön pariin on helppo pyytää tyttöä kaveriksi, ja päästä kontaktiin. Näin toimin itsekin yhden kerran, ja koen yhteisen tekemisen mahdollistaman tuokion luontevaksi ja mukavaksi.

Keskiviikkoisin vaihtelee vuoroviikoin kaikille avoimet kädentaitoryhmä Luovuus lentoon ja kokkausryhmä Makuja. Aloitettuani vierailut talolla pohdin, ilmentävätkö ja vahvistavatko kokkaus- ja kädentaitoryhmät sosiaalisen sukupuolen normeja oletetuista kiinnostuksenkohteista sukupuolisensitiivisen tyttötyön periaatteiden vastaisesti. Nämä aktiviteetit mielletään perinteisesti naisten askareiksi, ja aiemmin nuorisotyö tyttöjen kanssa on nähty tietynlaisen tapaetiketin opettamisena nuorille naisille. Kädentaidot saatetaan helposti edelleen mieltää tyttöjä automaattisesti kiinnostavaksi toiminnaksi. (Hanbury et al. 2010, 117; Honkasalo 2011, 94–95.) Tähän pohdintaan vastausta hakien kyselin neljältä kävijältä heidän mielipuehustaan talolla satunnaisten keskustelujen lomassa, mikä aineistossani näyttäytyy lähinnä kömpelöinä haastatteluyrityksinä. Kaikki vastasivat joko ruuanlaiton tai askartelun olevan talolla parasta.

[HAV.PV. III: Luovuus lentoon -ryhmä] Kysyn Tiina, mikä hänestä on talolla kivointa. ”Askartelu, ku ei tuu kotona näperrettyä pikkujuttuja. Täällä tulee kun se on yhteistä täällä, mutta yksin ei tule tehtyä.”

Käsityöt ja askartelu eivät ole ainakaan Tiinan elämässä sellainen tyttöjen juttu, jota hän tekisi vapaa-aikanaan. Se on jotain erikoista, jota vain talolla tehdään toisten seurassa. Omat askartelupuuskani kotona ovat kaatuneet usein innostavan seuran sekä välineiden ja materiaalin puutteeseen, mutta Tyttöjen Talolla on seuran lisäksi askartelutavaroita ja -materiaalia hyllykaupalla. Lopputuoksia tärkeämpää on kuitenkin nuorisotyön kasvatuksellisesta näkökulmasta katsottuna yhteinen matka. Yhdessä puuhastelun lomassa nuoret avautuvat elämästään ja kuulumisistaan helpommin, minkä huomasin talollakin. Omaan tulevaisuuteen suuntaavan ja haaveilua sisältävät kädentaitotyöt vahvistavat tyttöjen kykyä hahmottaa omia mahdollisuuksiaan. Taide voi luoda kohtaamisen tiloja itsen ja toisten välille, ja mahdollistaa emotionaalista tukea. (Näre 1992, 33; Kylmäkoski 2007, 400; Katainen & Sava 2004, 37).

[HAV.PV X: Luovuus lentoon -ryhmä] Terhi tulee näyttämään ja selittämään minulle tekemäänsä taulua, jossa runon ympärillä olevista

elementeistä tulee osa runoa. Symboliikka (hänen elämänsä kulusta) on mieleton, ja sanon sen hänelle. Yhdestä runon osasta hän ei ole varma, joten autan häntä hahmottamaan, mikä työssä kuvastaisi sitä.

Terhi on askartelemaansa tauluun pukeutunut erilaisiksi elementeiksi elämänsä kulkua. Ne avaavat hänelle kokemuksiaan ja auttavat häntä jäsentämään niitä uudella tavalla. Taide voi auttaa pääsemään käsiksi tunteisiin, joita ei muuten osaa sanallistaa. Nuori kaipaa tekemiseen liittyvää pohdiskelua voidakseen syventää ymmärrystä omasta elämästään ja maailmasta. Siksi kaikenlainen tekeminen ei automaattisesti tue nuorisotyön pedagogisia tavoitteita. Toisaalta sellaisenaankin kädentaidot ja ruuanlaitto antavat valmiuksia arkielämän hallintaan. (Sinding et al. 2014; Ruotsalainen 2007, 173.)

[HAV.PV. VIII: Avoin iltapäivä] Outi pyytää Inestä laittamaan välipalaa. Tuulia ilmoittautuu tulevansa mukaan, samoin Taru. Keittiöstä alkaa kuulua iloista puhetta ja astioiden kilinää ja vedenkeittimen ääntä.

[HAV.PV. VI: Makuja] Isa kertoo tytöille, ettei mitään ole otettu valmiiksi esille vaan heidän tulee tehdä se itse. Tytöt hihkuvat ”Joo!” ja säntäävät keittiöön. [...] Teresa alkaa haalia munakasta varten tarvittavia tarpeita kasaan. Tiina alkaa ynnäämään mukikakkuihin tarvittavia määriä aineksia. Outi aikoo testata päiväsvanhojen munien hyvyuden kylmässä vedessä, ja pyytää meitä katsomaan. Kokoonnumme altaan äärelle. [...] Keittiöstä kuuluu iloista pulinaa, kun olen koneella. Isa kattaa pöytää. Aamiainen [tulevaa äitiänpäivää varten tehty ”harjoitusaamupala”] alkaa olla valmis. [...] Outi ja Isa kantavat viimeisiä ruokia ja astioita pöytään. Muut odotamme pöydän ympärillä. Tunnelma on odottavainen ja juhleva. Istumme pöytään kun kaikki olemme pöydän äärellä. Minä käyn laittamassa meille musiikkia. Syöminen tapahtuu ruokaa kehuen ja erilaisista ruokakulttuureista puhuen.

Teresa ja Tiina valmistelevat sen kertaista ruokaa, ja Outi, Isa ja toinen isosisko osallistuvat muulla tavoin yhteisen hetken rakentamiseen. Tekemistä siivittää hyvä henki. Ruuanlaitto ja syöminen tuovat ihmisiä yhteen niin arkena kuin juhlanä. Ruokailuhetki turvallisessa ympäristössä aikuisten kanssa voi olla nuorelle hyvin merkittävä kokemus. Isosiskojen, ohjaajien ja tyttöjen yhteistä ruuanlaittoa voi ajatella ikään kuin yhteisöllisyyttä rakentavana rituaalina, joka kiertyy ruuan ympärille kuin toteemin (vrt. Kylmäkoski et al. 2010, 6). Modernissa perheessä vanhempien ja lasten yhteinen aika kotona voi olla vähäistä töiden, harrastusten ja muiden menojen välissä. Yhteiset ruokailuhetket saattavat olla pikaisia tankkauksia nälän tyydyttämiseksi, ei hetkiä perheenjäsenten kohtaamiseksi. (Lämsä 2009, 21–22.)

Tyttöjen Talo tarjoaa aikaa ja tilaa kokoontua yhteen ruuan äärelle. Merkille pantavaa niin välipala- kuin kokkaushetkissäkin on, ettei kenenkään odoteta ottavan osaa itse tekemiseen. Silti kaikki olivat yhtä tervetulleita ruokapöytään. Tutkijan roolissa ollessani en valmistele ruokia, mutta saan kutsun syömään, vaikka saapuisin kesken kaiken muiden ollessa jo pöydässä leivosten ja ruokien kanssa. Ruuanlaiton jätän muille, sillä se selvästi on tyttöjen suosiossa. Sen sijaan tarjoudun varsinkin tutkimukseni alussa usein tiskaamaan, joskus vastentahtoisestikin, kuuluakseni yhteisöön, oikeuttaakseni oman olemiseni siellä ja osallistuakseni yhteiseen työntekoon. Olen usein koulupolkuni varrella kokenut ulkopuolisuuden tunnetta ikätovereiden ryhmistä ja alakulttuureista, minkä vuoksi haluan varmistaa kuuluvuuteni talolle ylimääräisellä vaivannäöllä. Kaksi kertaa pistän merkille kahden tytön ryhtyvän tiskaamaan heti kun ovat syöneet sillä kerralla, kun eivät ole olleet alusta saakka tekemässä ruokaa. Osallisuus yhteisön hyvän edistämiseen lisää yhteisöllisyyden tunnetta.

[HAV.PV. II: Makuja] Lupaun tiskata, kun en osallistunut leivontaan, jälleen hyvittääkseni kesken kaiken tuloani ja ”kuuluakseni porukkaan.”

Liikahdus -liikuntaryhmä kokoontuu parin viikon välein. Nämä ryhmät ovat avoimia kaikille kohderyhmän edustajille. Osallistun kahteen liikuntahetkeen. Toinen on kävelyretki, ja toisen, tanssi-improvisoinnin tunnin, olen valmistautunut ohjaamaan itse. Kävelyretkelle osallistuu yksi tyttö, minun tunnilleni ei tule ketään. Olen valmistellut tunnin huolella ja yhdessä isosiskon kanssa olemme järjestelleet pöydät ja tuolit tilan reunoille, joten luonnollisesti petyn tunnin peruuntumisesta. Ajattelen, etteivät tytöt halua osallistua, koska olen vieras aikuinen, ja koska tanssi-improvisaatiota ei ole varsinaisesti toivottu. Kaikki toiminta saa yleensä alkunsa tai vähintään siunauksensa talon tytöiltä, joten oma tuntini tekisi poikkeuksen sääntöön. Se luikahti ohjelmaan, sillä jos oikein ymmärrän, tanssi on yleensä ollut liikuntahetkistä suosituin.

Minulle kerrotaan, että Liikahdus-ryhmiin on hankala saada osallistujia. Ilmiö saa kävelyretken päätteeksi Outin ja kaksi isosiskoä pohtimaan, miten tytöt innostuisivat liikunnasta enemmän ja mitä he voisivat tehdä madaltaakseen kynnystä. Minua ilahduttaa tapa, jolla he etsivät ratkaisuja. Missään vaiheessa he eivät syytä tyttöjä siitä, etteivät heidän tarjoamansa aktiviteetit kelpaa, tai osoita turhautumista hukkaan heitetystä työstä (vrt. Honkasalo 2011, 85–88). Osallistumattomuuteen

etsitään ratkaisuja muun muassa osuvammasta mainostamisesta, ryhmämuotoisesta liikunnasta sekä tyttöjen toiveiden tarkemmasta kuuntelusta. Myöhemmin talon toimintaan isosiskon roolissa osallistuttuani olen saanut tietää, että muun muassa kuntosalille lähtijöitä on ollut verrattain paljon.

Eräänä viikonloppuna talo on auki yön yli, ja kymmenkunta tyttöä yöpyy talolla ohjaajan ja isosiskojen kanssa. Itse en osallistu osin aikataulullisista syistä, osin ollakseni häiritsemättä tunnelmaa tutkijan roolissa, joka ei täysin tunnu luontevalta. Kuulen jälkeinpäin, että he ovat päivällä käyneet yhdessä hevostallilla, mikä on ollut pidetty tapahtuma. Tytöt ovat saaneet hoitaa hevosia ja taluttaa niitä. Illalla he ovat katsoneet elokuvaa ja herkutelleet.

[HAV.PV. V: Avoin iltapäivä] Pelaamme ja keskustelemme pääasiassa peliin liittyen. Outi käy kertomassa, että hoisivat Tainan kanssa yhteistä hevosta yötalo-kerralla, kun he kävivät tallilla. Hän sanoo sen menneen tosi hyvin, ja hevosen tykänneen Tainasta.

Yötalon kaltaiset aktiviteetit tarjoavat jännittävää, arkisista kuvioista poikkeavaa toimintaa, mikä tyttöjen keskinäisissä kulttuureissa on ominaista. Isojen hevosten kanssa oleminen tai esimerkiksi yhdessä keilaaminen tarjoavat yhteisöllisiä onnistumisen kokemuksia. Tapahtumien muistelu myöhemmin rakentaa toisessa tilassa ja ajassa vallinnutta yhteisöllisyyttä nykyhetkeen. (Lähteenmaa 1992, 155; Ruotsalainen 2007, 173.)

Elettynä tilana talo rakentaa tyttöjen yhteisöllisyyttä kutsumalla heidät saman katon alle mielekkäiden aktiviteettien pariin. Kun nuoria kuunnellaan ja yhdessä heidän kanssaan toteutetaan aktiviteetteja, toteutuu yhteisöllisyyden tunteelle tärkeä vaikuttamaan pystymisen tunne. Tyttöjen Talo ulottuu myös talon seinien ulkopuolelle, kun toiminta vie nuoret hevostallille tai kuntosalille. Kun tyttö voi talon toiminnan kautta ottaa osaa muihin paikallisyhteisöihin, se voi vahvistaa hänessä johonkin kuulumisen ja kiinnittymisen tunnetta. Erilaisiin aktiviteetteihin ja yhteisöihin tutustuminen mahdollistaa tytöille erilaisten sosiaalisten roolien kokeilemisen, mikä on tärkeää nuoruudessa ja oman yhteisön etsimisessä. Yhteisössä, jossa nuori tulee kuulluksi ja ymmärretyksi, hänen on mahdollista oppia kantamaan vastuuta itsestään ja muista sekä eläytymään toisten asemaan ja elämäntilanteisiin. (Cicognani et al. 2014, 415; Takkunen et al. 2007, 476.)

5 Täysin tyttöä varten – aikaa ja kohtaamisia

5.1 Miten haluaisit syödä? – Huomiointi ja huolenpito

Aineistossani merkittävimmiten hetkiksi nousevat nuorten ja aikuisten väliset vuorovaikutustilanteet eli kohtaamiset, joissa luottamus ja osallisuus rakentuvat. Aidossa kohtaamisessa toteutuvat välittäminen nuoren asioista, vastuun ottaminen hänen hyvinvoinnistaan, nuoren kuuntelu ja mielipiteen arvostaminen sekä hänen mahdollisuuksiensa näkeminen ja niiden lisääminen. Tämä edellyttää aikuiselta itsetuntemusta, kykyä olla läsnä ja käyttää tuntosarviaan parhaan kommunikointitavan ja -ajan löytämiseksi, sekä uskallusta olla oma, keskenkeräinen itsensä, sallien saman myös nuorelle. (Veivo-Lempinen 2009, 202; Tuppurainen 2011, 61–62.)

Suuri osa havainnoimistani vuorovaikutuksesta on aikuisen ja nuoren välisiä. Yksiselitys tälle on se, että useina kertoina paikalla on enemmän isosiskoja ja ohjaajia kuin tyttöjä, ja aikuiset ottavat myös itse aktiivisesti kontaktia tyttöihin. Toinen syy on, että aktiviteetit muina kuin avoimien ovien päivänä ovat aikuisvetoisia, ja vuorovaikutus tapahtuu yleensä aktiviteettien sisällä ja ympärillä. Kolmas selitys voi olla, että ikätoveria helpompaa on lähestyä asiassa kuin asiassa aikuista, jonka kävijä tietää olevan talolla juuri sitä varten, että hänelle voi puhua. Syy tulla talolle voi olla turvallisen aikuisen tapaaminen, ei niinkään kaverin löytäminen. Sekä Taru että Tytti ovat sosiaalisesti aktiivisia nuorisotilojen kävijöitä, mutta käyvät silti myös Tyttöjen Talolla.

[HAV.PV. I: Onnellisuuden teemapäivä] Taru on aktiivinen kävijä (talolla), ei ole ollut kuitenkaan järjestämässä tapahtumia. [...] Taru hakeutuu herkästi ohjaajien seuraan ja kertoilee päivästänsä ja sattumuksistaan ja esittelee ylpeän kuuloisena jotain tekemäänsä. Hän kertoo koulussa perustamastaan ryhmästä ja toisen nuorisotilan sattumuksista. [...] Tytti on käynyt talolla silloin tällöin, nykyään taas useammin. Hän on käynyt nuorisotiloilla omassa kaupunginosassaan paljon, mikä vienyt aikaa Tyttöjen Talolta. [...] Kysyn ovatko Taru ja Tytti tavanneet. He toisiaan nopeasti vilkaisten sanovat, että ovat tavanneet talolla silloin tällöin. Eivät ota kontaktia toisiinsa.

Tytti on yksi talon tytöistä, jossa tunnistan paljon nuorempaa itseäni. En voi olettaa hänen käyvän läpi samanlaisia ajatuksia ja vaiheita, kuin mitä itse kävin hänen iässään. Silti tapa, jolla Tytti kertoo nuorisotilojen vieneen aikaa Tyttöjen Talolta, on

samanlainen, kuin jolla itse kertoisin opiskelun vieneen aikaa urheilulta tai kavereiden tapaamiselta, joltain hyvinvoinnilleni tärkeältä. Talolle tullessaan työllä voi olla ”aikuisen nälkä” (Eischer 2011, 27), kuten esimerkiksi Tarulla, joka aktiivisesti hakee aikuisen huomiota ja tunnustusta. Avaan aikuisen nälkää myöhemmin lisää tässä luvussa.

Poikkeuksena normaalille kanssakäymiselle, jossa rooleja ei välttämättä erota toisistaan, kohtaamisissa on nähtävillä aikuisen suurempi vastuu. Jaottelin havainnoimieni kohtaamisten laatua sen mukaan, oliko siinä kyseessä huomiointia ja huolenpitoa, neuvontaa ja tukemista, kannustamista, sivuuttamista ja puuttumista vai hassuttelua. Kaikki kohtaamiset ovat jo itsessään arvokkaita, enkä laadulla tarkoita kulloisenkin vuorovaikutustilanteen sisällöllistä arvoa tai laatua suhteessa johonkin muuhun. Harvoin mikään talolla rekisteröimäni kohtaaminen on pelkästään yhdenlaista, vaan siinä sekoittuu eri laatuja tai esimerkiksi neuvonnan jälkeen luontevasti vaihtuu muunlaiseksi vuorovaikutukseksi. Joskus vuorovaikutus on hyvin lyhytkestoista, mutta sitäkin merkittävämpää, esimerkiksi kun siinä huomioidaan yksilön tarpeita.

Huomiointi näkyy aineistossani lyhytkestoisina kohtaamisina, joissa aikuinen kysyy nuoren toiveita ja tarpeita erikseen, näkee vaivaa niiden toteuttamiseksi tai muulla toiminnalla osoittaa hänelle, että hän on toivottu ja tärkeä kävijä. Ammatillisessakin ihmissuhteessa huolenpito voi sisältää monenlaisia tunteita, kuten kiintymystä huolenpidon kohdetta kohtaan. Huolenpito voi näyttäytyä monenlaisina aktiviteetteina, ja tässä tarkoitankin huolenpidolla konkreettista hyvinvoinnista huolehtimista, kuten turvallisuuden tai ravitsemuksen edistämistä. (Böök & Perälä-Hiltunen 2006, 14.) Eräänä päivänä eräs tytöistä joutuu lähtemään etuajassa linja-autoon, kun hän ohimennen ennen lähtöään sanoo, että (mielenterveysosaston) hoitopaikassaan illallisaika on jo ohi. Ohjaaja tarjoaa empimättä tytölle mukaan tarjolla olleita ruokia, jotka tyttö mielellään ottaa vastaan.

Kuten aiemmin olen todennut, talon konseptiin kuuluu, että nuorten toiveita kuunnellaan ja toteutetaan. Näen, että tämä on myös yksi huomioinnin muoto, jossa nuoren sanallistettu tarve otetaan todesta ja siirretään käytäntöön. Pienimuotoisesti huomiointia sisältäviä kohtaamisia esiintyy talolla jatkuvasti, yleensä liittyen yhteisiin ruokailuhetkiin.

[HAV.PV. VI: Makuja] Outi kysyy kaikilta erikseen, laitetaanko [jokaisen oman kuppi-]kakun päälle sekä mansikoita että mustikoita, mikä lämmittää mieltä.

[HAV.PV. V:] Thana alkaa myös välipalalle. Outi osoittaa pöydällä olevia ruokia: ”Tässä on liivatetta, tätä et voi syödä, mutta tuossa ei ole.” [...] Thana reippaasti ottaa ruokaa.

Thana tulee erilaisesta kulttuurista, mikä näkyy muun muassa ruokailuhetkissä. Hän ei vakaumuksensa vuoksi syö sianlihaa, jota muun muassa liivatteessa käytetään. Tässä aineisto-otteessa Thanan ei tarvitse erikseen kysyä itselleen sopivista ruuista, vaan epäilemättä käytyään aiemmin Makuja-ryhmässä hänen vakaumuksensa on tullut Outille jo tutuksi. Thana nimesi Makuja-ryhmät suosikeikseen, joten hän ei oletettavasti ole kokenut kulttuurinsa tuomia ruoka-ainerajoituksia haittana osallistumiselle. Samalla tavalla talolla otetaan huomioon muutkin ruokavaliot, kuten gluteenittomuus, maidottomuus tai oma kasvissyöntini riippumatta siitä, onko se pakollinen osa nuoren elämää vai tämän oma valinta.

Outi käyttää sanamuotoa ”et voi syödä” rajatessaan Thanalle sopivia ruokia sen sijaa, että jättäisi ravintosisällöllisen tiedonannon jälkeen dialogin auki tytön omalle valinnalle syödä tai olla syömättä. Voi olla, että tyttö on itse esitellyt ruokavaliionsa rajoitukset muodossa ”en voi” tai ”en saa” syödä. Voi myös olla, että se on lipsahdus, joka ilmentää yhteiskunnallisesti ”maahanmuuttajatyttöihin” liitettyä ajatusta kulttuurinsa uhrista, tässä tapauksessa ruoka-ainerajoitusten uhrista (Honkasalo 2011, 28–29). Tilanteessa se ei kuitenkaan näyttänyt haittaavan Thanaa lainkaan, sillä hän alkaa reippaasti ottaa tarjolla olevia, Outin osoittamia ruokia.

Aito kohtaaminen edellyttää ohjaajalta tuntosarvia, joita ohjaaja joutuu välillä käyttämään voidakseen oikea-aikaisesti huomioida nuoren tarpeen. Oteessa alla Taina kaipaa rohkaisua ottaakseen osaa yhteisön toimintaan. (Veivo-Lempinen 2009, 202.)

[HAV.PV. V: Avoin iltapäivä] Sisään tulee Taina. Hän riisuu takkinsa naulaan ja jää epävarmana seisomaan ovelle käsiään hihojen sisään vetäen. ”Ai sieltä tuli Taina”, Outi sanoo ilahtuneena. Hän jättää hetkeksi (sohvalla istuvat, tutustumaan tulleet) tytöt ja tulee Tainaa vastaan. Hän pyytää Tainaa täyttämään palaute-/toivelapun ja ohjeistaa sen täyttämiseen. Taina ottaa lapun ja kulkee sen kanssa pirtinpöydän ääreen täyttämään. Hän on siis selkeästi käynyt talolla useamminkin.

Vaikka Taina on käynyt talolla sen toiminnan alusta alkaen jo pari vuotta, hän jää epävarmana seisomaan olohuoneen ovelle tervehtimättä muita kuin odottaen lupaa

astua peremmälle. Tainan ei tarvitse kauaa kokea ovella epävarmuutta siitä, miten astua tilaan ja muiden joukkoon, vaan Outi ottaa tytön heti vastaan ja antaa tälle tekemistä. Hän kertoo minulle myöhemmin, että Taina on uskaltanut jo paljon ulos kuorestaan talolla käytyään. Myöhemmin yritän itse jututtaa Tainaa hänen mielipuuhiistaan talolla, mutta saan hyvin lyhyitä ja ujoja vastauksia. Huomioiduksi tulemisen tarve ja toive on tilannekohtaista, ja sen osoittajaksi mieluummin otetaan tuttu aikuinen kuin vieras.

Outi kertoo minulle, että isosiskojen ja tyttöjen välille muodostuu joskus lämmin suhde, kuten on käynyt Tainalla ja Iineksellä. He eivät välttämättä tapaa toisiaan kovin usein, sillä isosiskot ovat talolla omien aikataulujensa mukaisesti, eivätkä nuoretkaan käy säännöllisesti. Outi on ottanut tavakseen kertoa Tainan kuulumisia Iinekselle ja päinvastoin ylläpitääkseen heidän välejä ja välittääkseen tytölle tunteen siitä, että hänestä välitetään. Kun isosisko pysyy ”kartalla” nuoren asioissa, hänen on heidän kohdatessaan helpompi jatkaa vuorovaikutusta tytön kanssa. Outin toiminta rakentaa siltaa ajasta ja tilasta riippumattomaan vuorovaikutukseen nuorten ja heille merkityksellisten aikuisten välille mahdollistaen aidon kohtaamisen syventymistä silloin, kun osapuolet näkevät toisensa kasvotusten.

Poimin huomioinnin ja huolenpidon omaksi kategoriakseen myös, koska talolla ollessani saan kokea sekä huomioijan että huomioitavana olemista. Saadessani huomioida jotakuta tyttöä erityisesti, jää siitä mukava ja jatkamaan kannustava tunne. Myös tämän kokemuksen valossa Outin menettely tuntuu toimivalta, sillä hän lisää luottoisosiskolle Iinekselle mahdollisuuksia huomioida Tainaa jatkossakin erityisesti.

[HAV.PV. X: Luovuus lentoon] Menen olohuoneeseen ja virittelen tietokoneen pöydälle. Juttelen Terhin kanssa aloe vera -tuotteista. Annan hänelle aloe vera -voidetta, sillä edellisenä päivänä olemme puhuneet kuivista käsistämme. Hän ilahtuu silmin nähden kun tarjoan hänelle voidetta ja innostuu siitä että se on aloeta.

Aina huolenpidon tai huomioinnin vastaanottaminen ei ole helppoa. Joskus koen kiusaantuneisuutta siitä, että minuun kiinnitetään talolla niin paljon positiivista huomiota sekä siitä, että tarpeeni otetaan todesta. Olen oppinut ja tottunut toimimaan muiden toiveita täyttääkseni. Muiden tarpeiden huomiointi omien kustannuksella on aiemmin ollut osa tytöille suunnattua vastuurationaalista kasvatusta. Tyttöjen tehtävänä on ollut käyttää aikaansa muita palvelukseen. Ikäiseni naiset eivät enää

kuulu sukupolveen, joille tätä ajatusmaailmaa olisi välttämättä systemaattisesti opetettu, mutta äidiltä mallia opittuani olen saanut siitä oman osani. (Näre 1992, 27–32; Korhonen 1996, 19–20.)

Opettelen yhä ottamaan vastaan vieraiden ihmisten aitoa huomiointia, huolenpitoa ja kiinnostusta tarpeitani ja toiveitani kohtaan. En siksi, etten olisi saanut niitä osakseni kotona. Päinvastoin perheeni nuorimpana lapsena ja ainoana tyttönä olen ollut hemmoteltu ja saanut periksi paljon. Toiveitani tai pikemminkin kiukutteluani on kuultu asioissa, joiden ei jälkeenpäin ajateltuna tarvitsisi kuulua lapsen päätettävissä oleviin. Lopputulos ei suinkaan ole miellyttänyt minua, vaan pikemminkin aiheuttanut syyllisyyttä. Kenties tämänkin vuoksi talolla saamani huomio ei tunnu aina oikeutetulta ja ansaitulta.

[HAV.PV. VI: Makuja] Teresa kaataa munakasta vuokaan, lines erottelee parmankinkkusiivuja toisistaan ja kysyy Teresalta, montako siivua munakkaaseen tulee. [...] Kysyn (yleisesti kaikilta) ”kukaan ei ole kai kasvissyöjä?”. Outi vastaan pirtin puolelta, ettei sitä ole osattu kysyä. ”Nyt on vielä mahdollisuus sanoa, jos on” (Outi lisää). Pyydän Teresaa jättämään yhden nurkan lihattomaksi, ja hän iloisesti vastaa tekevänsä niin. Outi kysyy kasvissyönnistäni ja sanoo, että uuniin voi laittaa myös täysin lihattoman version. Sanon etten ole niin tarkka. Hän jatkaa, että pitää sitten muistaa, mikä nurkkaus oli minun. Teresa huikkaa, että eiköhän sen erota. Minua nolottaa.

Minua nolottaa, että ”olen tehnyt kasvissyönnistäni numeron”, ja että se otetaan vieläpä vakavasti tarjoamalla täysin lihatontakin vaihtoehtoa. Huomioinnin vastaanottamisen lisäksi opettelen myös tarpeideni tai toiveideni suoraan ilmaisua. En uskalla pyytää suoraan, että yksi nurkka jätettäisiin lihattomaksi, vaan haen tarpeelleni vahvistusta muista paikallaolijoista. Taustalla vaikuttava ajatus on, että kasvisversio ruuasta on tärkeää vasta, jos jollakulla muulla on sama tarve. Tämä kokemus auttoi minua ymmärtämään, ettei talon muillekaan kävijöille aina ole välttämättä itsestään selvää tai helposti hyväksyttävää, että heitä huomioidaan tai että heistä pidetään huolta.

[HAV.PV. VIII: Avoin iltapäivä] Tytillä on alkanut huimata, kun hän on ollut lähdössä ja noussut pirtin pöydän äärestä. Hän kävelee eteiseen, mutta ei jaksa pysyä pystyssä vaan menee seinää vasten istumaan. [...] Outi ehdottaa, että Tytille soitetaan kyyti. Tytti sanoo menevänsä bussilla. Outi miettii, pitäisikö hänen tai jonkun autollisen isosiskon käydä viemässä. Iris on tuonut tyynyn ja myötäilee Outia. Tytti puhuu käsiensä takaa, että ei tarvitse, hän pärjää kyllä. Outi sanoo, että vähintään pitää saattaa bussipysäkille, mutta Tytti kieltäytyy ja sanoo tarvitsevänsä vain hetken aikaa. Minä en tiedä mitä tehdä, seison seinän

vieressä hiljaa. Outi kehottaa, että voin mennä täyttämään purkulomaketta isosikojen kanssa. (Loppujen lopuksi Tytti lähtee yksin juteltuaan ensin kahdestaan Outin kanssa.)

Outi ja Iris suhtautuvat Tytin vointiin vakavasti, eivätkä haluaisi tämän lähtevän talolta yksin, mutta Tytti vakuuttelee pärjäävänsä ilman apua. Pärjäävien, reippaiden tyttöjen avuntarve saattaa jäädä huomiotta, sillä ulospäin he vakuuttelevat olevansa kunnossa ja selviävänsä kaikesta (Kallio 19.9.2015 blogissaan; ks. myös Aapola et al. 2005, 19–20). ”Ideaalinainen” on supermoniosaaja, joka epäonnistuessaan syyttää itseään ja omia puutteitaan (Sunnari et al. 2005, 37). Tämä piirre tekee pärjääjätytöistä vielä hauraampia. Heille ei osata tarjota apua tai he torjuvat sen, vaikka tosiasiallisesti heidän taakkansa voi olla painavampi kuin jonkun, jonka avuntarve on näkyvä. Toisaalta pärjääjä-tyttöys liitetään myös normien vastustamiseen ja ulospäin näkyvään kovaan käytökseen (Ojanen 2011a, 17–18).

Pohdin, kokeeko Tyttikin kiusaantuneisuutta tai syyllisyyttä siitä, että hänestä halutaan pitää huolta ja että hänen tarpeensa halutaan huomioida. Aiemmin keskustellessamme kävi ilmi, että Tytillä kuten minullakin on taipumusta ottaa hoitaakseen useita tehtäviä kerralla. Minulla ja oletettavasti myös Tytillä on tehtävien kasaantuessa avun pyytämisen sijaan tapana sinnitellä yksin, kunnes palamme loppuun. Haluamme olla ideaalinalaisia. Ideaalinalaisuuden, siinä missä muidenkin sukupuolittuneiden käsitysten purkamisen voi ajatella kuuluvan sukupuolisensitiivisen tyttötyön tehtäviin. Vääristyneet ajatukset ideaalinalaisista vieraannuttavat nuorta omasta itsestä ja ympäröivästä yhteisöstä. Aikuisten huolenpito voi auttaa häntä ymmärtämään, ettei kenenkään tarvitse selviytyä yksikseen.

Talolla kokemani ja havainnoimani mukaan huomiointi ja huolenpito toimivat yhtenä käytännön tapana huomioida tyttö yksilönä. Henkilökohtaisen suhteen muodostaminen tyttöön lisää hänessä halukkuuttaan osallistua talon toimintaa jatkossakin. Mitä motivoituneemmin ja pidempään tyttö käy talolla, sitä enemmän hän voi kokea kuuluvansa yhteisöön, ja sitä enemmän yhteisöllisyyden positiiviset sivuvaikutukset häntä koskettavat (Cicognani 2015, 29).

5.2 Tämä voisi kiinnostaa sinua – neuvonta ja tuki

Nuorisotyössä neuvonnalla tarkoitetaan viestintää, jossa ammattilaisena tai asiantuntijana näyttäytyvä aikuinen auttaa nuorta tekemään itseään koskevia ratkaisuja ja päätöksiä. Hän selventää nuorelle päätöksentekoon liittyviä yhteiskunnallisia asioita, kuten sosiaalietuuksia ja -palveluita. Aikuinen ei tee päätöstä nuoren puolesta, vaan tukee tätä ratkaisussa parhaan taitonsa ja tietonsa mukaan. (Fedotoff 2007, 419.) Tämä sopii aidon kohtaamisen periaatteeseen. Selkeä ammattilaisen ja asiantuntevan roolissa toimiminen puolestaan ei istu kuvaan. Aikuisilla on talolla toimiessaan vastuu tytöistä, ja heillä on ammatillisesti ja elämäkokemuksista kattunutta tietoa, jota nuorilla ei välttämättä ole. Tätä vastuuntuntoa ja tietoa he käyttävät neuvoessaan nuoria, eivät niinkään ammattimaista asiantuntijarooliaan, jossa nuorelle saattaa jäädä passiivisen vastaanottajan rooli. (Vrt. Ruotsalainen 2007, 172.)

Neuvonnaksi luokittelen kaiken sellaisen vuorovaikutuksen, jonka tehtävänä on jakaa tietoa tai auttaa jonkin spesifin ongelman tai asian kanssa. Tyttö saattaa joko itse kysyä apua tai tietoa, tai sitten sitä ohjataan hänelle aiemman tiedon tai keskustelun perusteella. Tueksi luokittelen vuorovaikutuksen, jossa tyttö saa tukea johonkin sen hetkiseen elämäntilanteeseen. Usein neuvonta ja tuki kulkevat käsi kädessä. Tytöille on mahdollista muun muassa sopia vastuuhjaajan kanssa yksilöajasta, jossa käydä läpi haluamaansa temaa. Yhteiskunnalliseen osallisuuteen kannustavassa keskustelussa nuori saa paitsi tietoa ja ohjeita, myös tukea uskoa omiin kykyihinsä. Seuraavissa aineisto-otteissa neuvonnan ja tuen tarve tai sille otollinen hetki syntyy selkeästi nuoren omasta aloitteesta ja aikuisen vastaan tulemisessa.

[HAV.PV. V: Avoin iltapäivä] Thana tulee sisään ja sanoo heti eteisessä tarvitsevänsä apua kouluprojektiin. Outi sanoo, että katsotaan sitä välipalan jälkeen, ja kehottaa Thanaa tulemaan pöytään. [...] Outi kysyy, kenet Thana haluaisi avuksi kouluprojektiin. Thana ei vastaa. Pöydän ympärillä on hulinaa. Outi: ”Okei, katsotaan välipalan jälkeen.” [...] (Myöhemmin) Thana ja Iiris syventyvät vierekkäin sohvalle koulutyön pariin. En ehdi huomata, miten Iiris valikoitui auttajaksi.

[HAV.PV. I: Onnellisuuden teemapäivä] Ensimmäisenä sisään tulee yläasteikäinen Taru, joka kysyy TET-paikkaa talolta. Sitä ei voida luvata, sillä talo on liian harvoin auki TET:läisten tarvitsemiin tunteihin nähden. Olga pahoittelee, juttelee Tarun kanssa TET-paikoista ja neuvoo paikan haussa, että paikan tulee olla sellainen, joka itseä kiinnostaa. Hän myös ehdottaa joitain paikkoja, joiden arvelee kiinnostavan Tarua. Pistän

merkille, että Olga tietää hyvin Tarun mielenkiinnonkohteista, harrastuksista ja vahvuuksista.

[HAV.PV. VIII: Avoin iltapäivä] Taru tulee sisään. Hän istuu lähelle Outin viereen sohvalle ja kertoo jonkun kaverinsa olleen työhaastattelussa. Ilmeisesti hän ei ole vielä saanut kesätöitä. Outi kertoo, että täälläkin on käynyt jännittyneitä kesätyönhakijoita haastattelussa, ja että nyt heillä on kesätyöntekijät. Taru vaikuttaa vaiteliaalta ja istuu lypsyssä sohvalla (hän on aiemmin pyytänyt päästä talolle TET:iin, mutta ei päässyt). Outi alkaa kertoa 4H-kerhon yrittäjäkursseista Tarulle, jota on tullut ajatelleeksi ilmoitusta lukiessaan. Taru osallistuu esittämällä kysymyksiä Outiin päin kääntyneenä, selvästi kiinnostuneena. Taru ottaa itsekin esille seikkoja, joiden vuoksi kurssi sopisi hänelle.

Valinnanvapaus on yksi osallistumisen muoto, jota Outi tukee antamalla Thanalle mahdollisuuden valita auttajansa (Thomas & Campling 2000, 175). Tapa, jolla tytöt ilmaisevat mielessään olevat asiat ohjaajille heti sisään tultuaan kertoo luottamuksesta. Luottamus aikuisen ja nuoren välille rakentuu hitaasti arkisissa askareissa. Etenkin jos nuorella on huonoja kokemuksia aikuisten luotettavuudesta, aikaa tarvitaan. (Veivo-Lempinen 2009, 205.) Taru on tuohon aikaan käynyt talolla yli vuoden ja Thana pari kuukautta, joten heillä on ollut aikaa tutustua ja rakentaa luottamussuhdetta etenkin talolla säännöllisesti olevien ohjaajien kanssa. Yritän itse jutella Tarun kanssa hänen osallisuudestaan talon arkeen hänet ensimmäistä kertaa tavatessani, mutta hän ei osoita kiinnostusta keskusteluun. Thana puolestaan vastailee kysymyksiini ujosti kuin pakoon haluten. Ymmärsin, että vieraana aikuisena en herättänyt tyttöjen luottamusta, jotta he olisivat halunneet jakaa asioita elämästään.

Yläasteikäisten työelämään tutustumisen jaksoon sekä yrittäjäkurssiin liittyvä neuvonta mukailevat selkeästi Tyttöjen Talon tarkoitusta tukea konkreettisesti nuoren yhteiskunnallista osallisuutta. Ei ole kuitenkaan samantekevää, miten osallisuuden rakentaminen kohtaamisessa tapahtuu. Aikuiset kääntävät huomionsa neuvoa kysyvään tyttöön ja paneutuvat hänen asiaansa kysymällä, kenet tyttö itse haluaisi auttamaan, etsimällä tämän kanssa uusia vaihtoehtoja ja osoittamalla ajattelevansa nuorta myös silloin, kun tämä ei ole läsnä. Ohjaajien osoittama tietämys Tarun vahvuuksista ja kannustaminen yrittäjäkursseille voi avata nuorelle uutta ymmärrystä omista mahdollisuuksistaan. Aidossa kohtaamisessa nuori saa turvallisen heijastuspinnan mielipiteilleen, ajatuksilleen ja koko identiteetilleen. Yksi kasvatustyön tarkoitus on, että nuori oppii itsestään millainen hän on, mitä osaa

sekä siitä, millaista potentiaalia hänessä on. (Veivo-Lempinen 2009, 204–205; Mietola et al. 2005, 14.) Vaihtoehtoa punnitessaan myös Taru itse huomaa oman potentiaalinsa yrittäjäyyskurssille.

Ollessani myöhemmin talolla isosiskona minulle kerrotaan, kuinka eräs nuori on saanut Tyttöjen Talolta kipinän hakea lastenhoitajan ammattitutkintoon. Tutkinnon alkuun vaadittavaa lastenhoidon kokemusta varten talossa vastikään työnsä aloittanut ohjaaja on pyytänyt sukulaislasta talolle ”lainaksi”, jotta tyttö saa harjoitella. Nuorelle annettu tuki ja luotto häntä itseään kiinnostavassa tehtävässä lisää hänen luottamustaan tarttua vastaaviin haasteisiin myös muissa konteksteissa (vrt. Laine et al. 2011, 96).

Tytöt eivät aina itse osaa sanoittaa avun ja tuen tarvettaan. Tällöin ohjaajilta vaaditaan tuntosarvia ja tilanteenlukutaitoa, jotta nuori saa kaipaamansa tukea. Seuraavaa otetta edeltävästi Tytti on avoimien ovien illassa tuiskahdellut ohjaajalle ja vältellyt jutteluyrityksiä.

[HAV.PV. VIII: Avoin iltapäivä] Tytillä on alkanut huimata, kun hän on ollut lähdössä ja noussut pirtin pöydän äärestä. Hän kävelee eteiseen, mutta ei jaksakaan pysyä pystyssä vaan menee seinää vasten istumaan. Jäämme Outin kanssa juttelemaan ja kyselemään hänen voinnistaan. Huimaus on tullut yhtäkkiä, hänellä on kuulemma joskus ollut ennenkin. Tytti pitelee kättä otsallaan pää painuksissa. [...] Outi on sopinut Tytin kanssa yksilöajasta parin päivän päähän.

Tytti ei ole saanut kerrottua Outille mieltään painavaa asiaa tämän aiemmin sitä kysyessä. Juuri ennen lähtöään Tytti kuitenkin lähes kirjaimellisesti romahtaa kuin viimeisenä hätähuutona. Outi ei peräänny, vaikka aiemmin Tytti on tuiskahdellut ja vältellyt häntä, vaan viimeiseen asti tarjoaa hänelle tukeaan. Välittävä aikuinen on kanssakulkija, joka on aidosti kiinnostunut nuoresta ja hänen elämästään, mutta nuoren tulee saada edetä omilla ehdoillaan ollessaan siihen valmis. (Lämsä & Takala 2009, 189.) Tytti ei ole valmis kertomaan kyseisenä päivänä, joten Outi tarjoaa hänelle yksilöaikaa.

Yksilöllinen kohtaaminen ja nuoren tunteminen osoittavat nuorelle tämän olevan tärkeä jäsen yhteisössä. Neuvonta kohtaamisen muotona rakentavat nuoren osallisuutta paitsi Tyttöjen Talon myös paikallisyhteisöihin tarjoamalla häntä koskevaa tietoa, jonka pohjalta hän voi tehdä tulevaisuuttaan koskevia päätöksiä. Tuki ja neuvonta nuoren omissa asioissa auttavat häntä eteenpäin omissa

kehityskohdissaan, parantaen näin edellytyksiä osallistua elämässään merkityksellisiin päätöksiin, tapahtumiin ja yhteisöihin. (Eischer 2011, 12; Tuppurainen 2011, 42–49, 110; Näre 2007, 542.)

5.3 Tänne saa jäädä – kannustaminen

Kannustamisen voi mieltää vuorovaikutuksen tasolla tapahtuvaksi yksilöllisen kasvatustyön sekä sosiaalisen vahvistamisen yhdeksi muodoksi (vrt. Muukkonen et al. 2014, 18–21). Kannustamisella tarkoitan aitoa kohtaamista, jossa ohjaaja tai isosisko kehuu tyttöä tämän onnistumisesta tai kehottaa osallistumaan tai kannustaa tietynlaiseen tai johonkin toimintaan. Osallisuuden muotona katson sen kuuluvaksi nuoren osallistumisen edellytysten parantamiseen. Ideaalintilanne on, että talon kautta nuori löytää muista itseään kiinnostavia yhteisöjä, ja kannustaminen on tällaisen eteenpäin ohjaamisen edellytys. (Taneli 2012, 42–43; Santa 2006, 39; Veivo-Lempinen 2009, 197). Kehumisen kautta tapahtuvassa kannustamisessa aikuinen kiinnittää huomionsa johonkin kyseisen tytön tekemiseen, onnistumiseen tai piirteeseen.

[HAV.PV. IX: Luovuus lentoon] Terhi tulee (pirtistä olohuoneeseen, jossa olen kirjoittamassa) näyttämään ja selittämään minulle tekemänsä taulua, jossa runon ympärillä olevista elementeistä tulee osa runoa. Symboliikka on mieletön, ja sanon sen hänelle. [...] Hän on yhtä pidäteltyä hymyä. Kehotan häntä näyttämään myös Outille, ja jo kesken lauseeni hän on menossa: ”Joo voisinhan kertoa!” Kuulen miten hän lausuu runon kolmelle muulle (ohjaajille ja isosiskolle) pirtissä, ja kertoo symboliikasta myös heille. Isosisko ja ohjaajat kannustavat häntä. Terhi myötäilee hämillisesti mutta innostuneesti: ”Niin” ”Joo”. Hän kuulostaa tosi tyytyväiseltä. [...] Terhi käy katsomassa Oonan työskentelyä ja kommentoi ”oi miten ihana”, ja ”tuohon vois sopia tää”.

Olen todella iloinen, että Terhi tulee ensimmäisenä näyttämään työtään minulle, sillä välimme ovat tuntuneet mutkattomilta alusta asti. Arvelen olevani sillä hetkellä paikalla olevista aikuisista kenties helposti lähestyttävin, sillä aiemmin olen suunnitellut työtäni ja askarrellut vierekkäin hänen kanssaan, eikä hän ole käynyt talolla kovin montaa kertaa. Hänen tavastaan hakeutua aikuisten myönteisen huomion kohteeksi arvelen, että hänellä on ”aikuisen nälkä”. Tällä tarkoitan kasaantunutta tarvetta tulla kuulluksi ja hyväksytyksi turvallisen, välittävän aikuisten toimesta. Turvallisen aikuisen tarve voi muuttua näläksi, jos nuorella ei ole elämässään aikuista, jonka puoleen kääntyä elämän ylä- ja alamäissä. (Vrt. Lämsä

2009, 28–32; Eischer 2011, 27–27). Terhi on aiemmin ollut arka kokeilemaan erilaisia askartelutekniikoita, mutta nyt hän rohkaistuu kannustamaan muita töissään. Positiivisen käytöksen tukeminen on yksi kannustamisen tavoite (Muukkonen et al. 2014, 19). Se, mikä on positiivista käytöstä, vaihtelee kunkin kulttuurin normien mukaan. Tyttöjen Talolla positiivista, ja siten osallistumista edistävää, käytöstä on kontaktin ottaminen muihin tyttöihin ja aikuisiin. Ketään ei kuitenkaan painosteta tietynlaiseen käyttäytymiseen, kuten esittäytymiseen ja itsestään kertomiseen. Alla olevassa otteessa uudelle tulijalle annetaan aikaa ja tilaa kertoa itsestään omaan tahtiinsa. Tuija on ollut hiljaa siitä asti kun tuli talolle, ja taksimatalla keilahallille vastaillut ujosti ja niukasti kysymyksiini hänen musiikkimaustaan. Yleiseen keskusteluun keilauskokemuksista hän ei ole sanonut mitään.

[HAV.PV. XII: Keilauspäivä] Heitän vitsiä ja pyörin ympäriinsä, enkä pysty keskittymään ohjeistuksiin. Havahdun kun ohjeistuksen päätteeksi Tuija käy nappaamassa itselleen pinkin pallon, ottaa sen syliinsä, peittää kasvonsa huivilla ja sanoo, että hän kävi viimeksi joulukuussa keilaamassa. Outi on seisonut hänen lähellään ja reagoi siihen heti kannustavasti. Samoin minä vitsailen, että taksissa ei puhunut mitään, jotta saisimme sellaisen kuvan, ettei hän ole pelannut. Hän hymyilee ja vaikuttaa selvästi jo rentoutuneemmalta.

Sekä minä että Outi havaitsemme uudessa työssä tapahtuvan muutoksen, kun hän yhtäkkiä puhuu meille kaikille, ja kannustamme häntä hänen aloitteessaan ottaa osaa sanalliseen vuorovaikutukseen.

Kaksi kertaa havaitsen, miten jo lähtöä tekevä tyttö päättääkin jäädä talolle, kun joku paikalla olevista aikuisista ottaa kontaktin häneen. Huomioin nämä tapahtumat erityisesti siksi, että minulla on nuorempana ollut tapana lähteä etukäteen tapahtumista, tapaamisista tai mistä tahansa, jossa minulla on ollut ”liian” hauskaa. Olen etukäteen pelännyt sen olotilan loppumista ja koko tilanteen merkityksellisyyden tunteen katoamista. Olen halunnut kontrolloida itse, milloin tämän eräänlaisen pettymyksen kohtaan.

[HAV.PV. VIII: Avoin iltapäivä] Terhi sanoo ääneen ei erityisesti kenellekään, että pitäisi varmaan lähteä. Sitten hän tulee kin kutomaan nojatuoliin. Jätän kirjoittamisen sikseen ja alan kutoa madon toista päätä. Hän kertoo pitävänsä eniten mustasta, harmaasta ja valkoisesta. Ehdotan, että vaihdamme langan väriksi mustan. Hän innostuu. [...] Terhi huomaa, että hänellä on pudonnut silmukoita. Iris on istunut sohvalla ja lähtee etsimään ompelusalkkua.

[HAV.PV. III: Luovuus lentoon] Outi kysyy, pitikö Thana tehtävästä. Thana vastaa myöntävästi ja ilmoittaa lähtevänsä. Outi toivottaa, että nähdään myöhemmin. Oona kysyy Thanalta, onko hän tehnyt lapasiaan. Thana kaivaa lapaset laukusta käy näyttämässä Oonalle. [...] Thana jääkin kutomaan punaisia lapasia.

Suomalaisessa kulttuurissa lähteminen kotoa, kotimaasta tai muusta turvallisesti koetusta paikasta assosioidaan usein itsenäisyyteen ja itsenäistymiseen. Kyky irrottautua muista nähdään tienä yksilöllisyyteen ja ideaali-ihmissyyteen, kun taas jääminen ja muihin kiinnittyminen voidaan kokea taantumisena ja riippuvaisuutena. (Korhonen 1996, 23–24.) En tiedä, mikä lähtöään tekevien tyttöjen lähtömotiivina on ollut, mutta uskon, että aito kiinnostus tytön asioista tai hänen kanssaan vietetystä ajasta toimii lähtöaietta edeltäneelle ajatukselle ikään kuin vastapuheena: ”Tänne on lupa jäädä”. Itsellisyyteen kuuluu myös kyky liittyä toisiin sekä yhteenkuuluvuuden tunne, yhteisöllisyys (Korhonen 1996, 24).

Toisinaan kannustaminen tapahtui uuteen haastamisena. Suhteellisen pienessä yhteisössä itsensä likoon laittaminen on helpompaa ja turvallisempaa, kuin rajaamattomien ihmismäärien suurissa yhteisöissä (Taneli 2012, 258). Mukavuusalueelta poistuminen lisää nuorena itsetuntemusta ja itsetuntoa ja sitä myöten uskoa omiin kykyihin (Houni 2010, 22). Näin kävi myös Tyttöjen Talon kesätyöntekijöille, kun heidän tehtäväkseen annettiin mainostaa tapahtumaa haluamallaan tavalla. Ohjaajan heittämä ehdotus saa tytöt ryhtymään aluksi pelottavalta tai kiusaannuttavalta tuntuvaan mainostamiseen, ja ylittämään itsensä.

[HAV.PV. XIII: Kesätalkoiden päätös] Tulen käymään talolla pikaisesti, kun (pihan kunnostus)talkoot ovat jo loppuneet. Paikalla ovat enää Olga ja kesätyöntekijät Tiina ja Tinka. [...] Kyselen tytöiltä mikä on ollut haastavinta työssä. He kertovat mainostaneensa talkootapahtumaa kadulla jakelemalla ihmisille mainoksia suoraan käteen. Saivat itse valita tavan, Olga heitti ehdotuksen. ”Eka ei meinannu kehdata lähestyä ketään ja mentiin yhdessä”, mutta sitten tytöt kertovat voittaneensa itsensä ja ”sitten se olikin tosi hauskaa.”

[HAV.PV. X: Luovuus lentoon] Outi kysyy tykkääkö Terhi kirjoittaa ja haluaisiko hän tehdä blogikirjoituksen tästä kerrasta. Terhi myöntelee innostuneesti. Outi antaa ohjeita, kannustaa ja painottaa ”mutta älä ota stressiä”. Terhi myöntelee naurahtaen ”joo en en”. Monet tytöt vaikuttavat melkein yli-velvollisuudentuntoisilta.

Ohjaaja ehdottaa mahdollisuutta osallistua Tyttöjen Talon sosiaalisen median sisällön tuottamiseen ja kannustaa nuorta uskomaan kykyihinsä. Joko tuntien Terhin

tai tiedostaen asiantilan, josta minäkin olen tehnyt tulkintani, hän kuitenkin painottaa, ettei blogitekstin kirjoittaminen ole velvollisuus vaan mahdollisuus. Uuteen haastaminen, onnistumisen tunnustaminen ja kehuminen muokkaavat nuoren uskomuksia itsestään. Voidakseen osallistua toimintaan yhteisöissä ja laajemmin yhteiskunnassa, nuorella täytyy olla kokemus siitä, että hänellä on lupa osallistua, sekä luottamus omiin kykyihinsä ja sosiaalisiin taitoihinsa. Kannustaminen on tytön osallistumisen edellytysten vahvistamista. (Muukkonen et al. 18–23.)

5.4 Joskus on vaikea olla hiljaa – rajoittaminen ja sivuuttaminen

Rajoittamiseksi luokittelen kohtaamiset, jossa aikuinen puuttuu talolla tapahtuvaan vuorovaikutukseen, mikäli se ei ole osallisuutta edistävää. Käytöksen rajoittaminen nuorisotilalla on perusteltua nuorten välisen kunnioituksen tai terveellisten elämäntapojen edistämiseksi, kuten päihteidenkäytön rajoittamisessa. (Kiilakoski et al. 2011, 68.) Sivuuttaminen puolestaan on aikuisen taholta tapahtuvaa vuorovaikutusta, jossa osallisuuden tai aidon kohtaamisen periaatteet eivät toteudu. Olen luokitellut kaksi eri tavalla osallisuuteen suhteutuvaa vuorovaikutuksen laatua yhteen, sillä molempia esiintyi talolla hyvin harvakseltaan.

[HAV.PV. VIII: Avoin iltapäivä] Taru jakaa Muuttuvan Labyrintin laattoja pelialustalle. (Pelissä on mukana lisäksi kaksi nuorta, yksi isosisko sekä Outi.) Hän kääntelee niitä pelilaudalla. Tuulia kysyy, miksi hän tekee niin. Taru vastaa yksitotisesti: ”Siksi”. Tuulia tinkaa: ”No miksi?”. Taru ei vastaa. Outi puuttuu tilanteeseen: ”Kyllä sää voit kertoa miksi niitä pitää kääntää.”

Keskusteluyhteyden epäkohtelias katkaisu ja pelin sääntöjen kertomisesta kieltäytyminen ei edistä pelaamaan kokoontuneiden henkilöiden osallisuutta. Yllä kuvaamani tilanne on ainoa dokumentoimani, jossa aikuinen puuttuu nuorten väliseen kanssakäymiseen. Ennemminkin nuoren kiukku tai ahdistus purkautuu aikuisiin. Tällöin käytöksen rajoittaminen palvelee yleisemmin sellaisen vuorovaikutusilmapiirin luomista, jossa niin tytöt kuin isosiskot ja ohjaajatkin voivat ilmaista näkemyksiään vapaasti sekä osallistua keskusteluun ilman loukkaavaa käytöstä kanssaihmisiltä.

[HAV.PV. VIII: Avoin iltapäivä] Outi kertoo purkukeskustelussa, että Tytti oli kesken pelaamisen ja keskustelun kommentoinut hänen ruokamieltymyksiään kirosanojen kanssa, ja että hän on topakasti

joutunut sanomaan, ettei noin voi puhua toiselle. Tytti oli noussut ja lähtenyt pelin ääreltä.

Murrosiässä olevilla tytöillä on tarve hoivata ja kokea fyysistä läheisyyttä, ja fyysinen läheisyys kuuluu myös heidän kaverisuhteisiinsa. Tyttöjen Talolla tarve tulla fyysisesti lähelle ja hyväksytyksi näkyy siten, että joskus tytöt saattavat ottaa rohkeastikin kontaktia. Turvalliselta aikuiselta hyväksyntää on turvallista hakea. (Newman et al. 2007, 243; Kylmäkoski 2006, 14.)

[HAV.PV. I: Onnellisuuden teemapäivä] [...] hän käy halaamassa ohjaajaa ohimennen ja hakeutuu muutenkin fyysisesti lähelle, esim. istuu viereen ja laittaa pään olkapäälle.

Toisinaan lähelle pyrkiminen saattaa ohjaajallekin olla liikaa. Yllä kuvattuna päivänä ohjaaja joutuu muutamaa otteeseen hienovaraisesti irrottautumaan tytön otteesta ja rajoittamaan fyysistä kontaktia. Kuvittelen itseni ohjaajan paikalle tilanteeseen, jossa nuoren halailu menee liiallisuuksiin. Kokisin vaikeaksi ottaa asia puheeksi, sillä pelkäisin loukkaavani torjunnallani. Fyysisen läheisyyden rajoittaminen ei suoraan edistä osallisuutta, mutta tyttöjen on hyvä nähdä ja kokea esimerkkiä siitä, miten omia rajojaan voi toista loukkaamatta kunnioittaa. Muissa yhteisöissä, kuten koulussa tai tulevaisuuden työyhteisöissä, osallistuminen omien rajojen mukaisesti on mahdollista vain tunnistamalla ja asettamalla omat rajat.

Osallisuuden periaatteiden vaatimus ulotetaan kaikkiin talolla oleviin tyttöihin sekä aikuisiin. Käytännössä tämä näkyy siten, että vuorovaikutustilanteessa talon periaatteita vaaliva ohjaaja rajoittaa tarvittaessa myös toisia aikuisia. Seuraavassa otteessa hän antaa nuorelle ensisijaisen tilaisuuden ottaa osaa keskusteluun asiantuntijan roolissa. Toinen aikuisista, joka ei toimi ohjaajan talolla, ei suhtaudu tytön tietämykseen vakavasti. Tessa ei kuitenkaan painosteta jatkamaan aiheesta, vaan hänen annetaan päättää osallisuudestaan itse.

[HAV.PV. III: Luovuus lentoon] Outi kysyy Tessa tämän harrastuksen säännöistä. Ennen kuin Tessa ehtii vastata Olena (harrasteryhmän ohjaaja) alkaa selittää sääntöjä Outille. Outi kysyy: ”Olisko Tessa osannu selittää?”. Olena kuittaa vitsaillen, ettei osaa. Tessa osallistui aiemmin keskusteluun, mutta nyt sanoo ettei osaa. ”No sitten Olena voi kertoa”.

[HAV. PV. VIII: Avoin iltapäivä] Juttelen Talven kanssa lisää (pirtin pöydän ääressä). Hän kertoo, että pitäisi olla tekemässä koulutöitä, sillä yksi esse on pari päivää myöhässä. Keskustelemme hänen esseensä aiheesta. [...] Yritän auttaa häntä hahmottamaan esseensä näkökulmaa,

mutta hän turhautuu. ”Ei pysty nyt ajatella.” Hän ravistelee päätään ja painaa pään käsiinsä. Kiirehdin korjaamaan, ettei tarvikaan ajatella nyt, kun on täällä (Tyttöjen Talolla). ”Täällä riittää että vain on”. Juttelumme jatku vielä jonkin aikaa, mutta ei yhtä välittömänä.

Yllä olevassa otteessa syyllistyn itse nuoren ei-kohtaamiseen. Hetki sitten Talvi on jäsennellyt esseen aiheen ongelmallisuutta, mutta nyt hän ravistaa päätään ja painaa pään käsiinsä kuin halutakseen karistaa stressaavan esseen mielestään ja piiloutua siltä. Hän kaippaa tulla kuulluksi huolissaan, ei ratkaisuja niihin. Minä kiirehdin tarjoamaan hänelle Tyttöjen Taloa paikkana, jossa ei tarvitse murehtia koulutöitä, vaan jossa riittää kun on oma itsensä. Innokkuuteni neuvoa häntä esseen kanssa saattaa kuitenkin välittää viestin juuri päinvastaisesta: ”täällä sinun on mietittävä ratkaisu pulmiisi”. Hän saattoi ajatella minun olevan kiinnostunut enemmän hänen suorituksistaan kuin hänestä itsestään, mikä ei kuulu aitoon kohtaamiseen (vrt. Veivo-Lempinen 2009, 197).

Toisinaan keskustelu- tai ohjaustilanteessa tyttö saattaa tulla sivuutetuksi ohjaajien puhetulvan tai asiantuntijaroolin alle. Tämä on ohjaajien suunnalta tahatonta käytöstä, mutta itse koen sen vaikuttavan talon osallistavaa vuorovaikutusilmapiiriä haittaavasti.

[HAV.PV. VI: Makuja] Isa ja Outi ovat enimmäkseen äänessä. Minä ja Tiina osallistumme keskusteluun kommentoijan roolissa. Tiina alkaa kertoamaan kielivaihtokokemuksistaan, Isa alkaa puhua päälle. Sitten Outi puhuu pitkään, muut olemme hiljaa. [...] Purkukeskustelussa otan puheeksi havaintoni siitä, saiko Tiina tilaa puhua kokemuksistaan. Outi ja Isa molemmat ovat huomanneet aiemminkin, että kovina höpöttäjinä heillä on joskus vaikeuksia malttaa olla hiljaa.

[HAV.PV. IX: Luovuus lentoon] Irma on askartelun ajan melko päälleikävä. Hän puhuu isoon ääneen ja haluaa muiden kiinnittävän huomioita asioihin, joista hän puhuu. [...] Terhi hymähtelee kohteliaasti ”joo”, Outi ottaa välillä kantaa. Terhi saattaa kesken Irman esitelmöinnin sanoa minulle jotain omasta työstään. Istun hänen vieressään. [...] Irma on keksinyt uuden opeteltavan tekniikan ”Opetellaas nyt kaikki tämä”, hän haluaa huomiota. Kukaan ei reagoi. Itse vältän vilkaisemasta häneen päin. [...] Terhi istuu pöydän toisella puolella syventyneenä omaan kutomistyöhönsä. [...] Otan puheeksi purkukeskustelussa havaintoni Irman hallitsevaan tapaan ohjata niin kohteliaasti kuin osaan. Saan käsityksen, että asiasta on puhuttu ennenkin.

Koen velvollisuudekseni ottaa purkukeskustelussa puheeksi puheenvuorojen epä-tasaisen jakaantumisen sekä isosiskon tapaan ohjata, sillä olen kirjoittanut siitä muistiinpanoihini. Haluan tutkijana olla osaltani edistämässä talolla vuoro-

vaikutusta, jolla olisi tyttöihin mahdollisimman osallistava ja kannustava vaikutus. Askarteluhetkissä tarkoitus on ruokkia nuoren omaa mielikuvitusta, toki antaen vinkkejä ja kannustaen kokeilemaan uusia tapoja tehdä. Toiminnan pitäminen osallistavana ja vuorovaikutuksen kuuntelevana on kuitenkin haastavaa. Helposti se voi lipsahtaa asiantuntevan ohjaajan masinoimaksi toiminnaksi. (Kylmäkoski 2007, 401.) Ilokseni saan huomata, että osallisuutta rajoittavat kohtaamiset on havaittu talolla, ja niihin on pyritty vaikuttamaan.

Rajoittamista ja sivuuttamista sisältävät kohtaamiset puhuttavat purkukeskusteluissa. Mieltä painamaan jääneet kohtaamiset ja vuorovaikutustilanteet käydään läpi muiden paikalla olleiden vastuuhenkilöiden kanssa, ja samalla vastuuta niiden todistamisesta tai sujumisesta voi jakaa. Koska yksi isosisko tai ohjaaja ei ehdi rekisteröidä jokaista tapahtumaa etenkin vilkkaiden avointen iltapäivien aikana, kertaamalla niin mukavia kuin kiperiäkin kohtaamisia yhdessä jokainen pääsee niistä osalliseksi.

[HAV.PV. VI: Makuja] Jään vielä purkukokoukseen. [...] Olen yllättynyt, miten perinpohjin vuorovaikutustilanteita käydään läpi. Outi kysyy, että eihän minua ja Isaa haitannut, että Ines jäi kolmanneksi istumaan pöytään Outin ja Tiinan kanssa, kun minä ja Isa siivosimme. Hän koki hyvänä asiana sen, että juttelussa oli kolmaskin mukana, ettei tunnelma ollut liian intiimi. He kokivat, että saivat juteltua tärkeistä aiheista, ulkomaille lähdöstä jne. Kumpaakaan ei ollut haitannut.

Minulla eikä Isalla käynyt mielessäkään, että Ines olisi käyttäytynyt väärin jäädessään pöytään kuuntelemaan. Ymmärrän silti Outin tarpeen tarkistaa asia, jotta isosiskojen välille ei jäisi mikään kaihtamaan. Huomaan monissa muissa yhteyksissä ja yhteisöissä vahtivani työmäärän jakautumista, joskus jopa ei-hedelmällisellä katkeruudella muiden vähäistä osallisuutta kohtaan. Ohjaajien ja isosiskojen kesken vallitseva yhteinen ymmärrys ja tietämys tapahtumien kulusta ovat tärkeitä, jotta keskinäiset ristiriidat eivät välittyisi talon tytöille ja vaikuttaisi ilmapiiriin.

Esille nostamani rajoittamista sisältävät kohtaamiset rakentavat vuorovaikutusta, jossa jokaisella on turvallista osallistua keskusteluun, sekä ilmaista mielipiteitään. Sen sijaan kohtaamisen sivuuttamiset eivät suoraan rakenna kenenkään yhteisön jäsenen osallisuutta. Aidon kohtaamisen periaatteisiin kuitenkin kuuluu myös se, aikuinen uskaltaa olla oma itsensä, kehityksen paikkoineen. Yksikään ihminen, ei

edes kaikista mukavin nuorisotyöntekijä, voi olla jatkuvasti täydellisen keskittynyt ja kaikkien tarpeet huomioon ottava. Myös tämä on talolla vierailevien tyttöjen hyvä ymmärtää ja nähdä.

5.5 Saippuakuplia ja keilapalloja – hassuttelu

Talolla nauretaan paljon. Hassuttelua ja huumoria esiintyy monenlaisessa muodossa; aikuisten toimesta, nuorten kesken tai tilannetta määrittelevänä koko porukan ”juttuna”. Huumori ja yhdessä hassuttelu eivät tietoisesti edistä osallistumisen mahdollisuuksia, mutta keskinäinen huumori kuuluu etenkin nuorten tapaan edistää keskinäistä yhteenkuuluvuuden tunnetta. Osallistumista on myös yhteisön jäsenten subjektiivinen kokemus siitä, että he kuuluvat yhteisöön ja ovat siinä arvokkaita, ja osallistamista yhteisöllisyyden kokemuksen tukeminen. (Aaltonen et al. 2011, 32; Gretschel 2002a, 94; Hanhivaara 2006, 33.)

Teini-iässä tytöt tekevät mielellään erilaisia ”irtiottoja arjesta”, jotka saattavat vaihdella pienestä hassuttelusta hulluihin tempauksiin. Kenenkään ei välttämättä tarvitse tietää irtiottoista, ne ovat tyttöjen oma salaisuus. (Lähteenmaa 1992, 157.) Muistan kuitenkin omalta yläasteajaltani, millainen mielihyvä seurasi siitä, jos saimme opettajan nauramaan hölmöille jutuillemme. Siitä tuli yhteenkuuluvuuden tunne, ikään kuin olisimme hierarkkisen rooli- ja ulkopuolella, opettajan kanssa samalla aaltopituudella (vrt. Honkasilta et al. 2016a, 106–107). Seuraavassa otteessa ohjaaja ja minä olemme todistamassa tyttöjen keskinäistä hassuttelua ottaen siihen osaa naurullamme, minkä tytöt silmännähdessä mieluisasti pistävät merkille.

[HAV.PV. VIII: Avoin iltapäivä] Kävelen eteisestä pirttiin, josta kuuluu iloista naurua. Olga naureskelee ovella päätän puistellen ja sanoo ”kato nyt mitä nuokin keksi”. Taru ja Tuulia seisovat tuoleilla, puhaltelevat saippuakuplia toistensa päälle ja ikkunaan ja nauraa räkättävät välillä meitä vilkuillen kuin vauhtia saaden. [...] Yhtäkkiä Taru kantaa Tuuliaa keittiöstä pirtin puolelle. Keskitymme hetkeksi siihen. Tytöt nauravat, Iines jatkaa välipalan esille laittamista. Kun välipala on valmis, Tuulia tulee oviaukolle teatraalisesti ja soittaa kelloa. Hän ilmoittaa välipalan olevan valmista ääntään hassusti käyttäen. Nauramme hänen hassuttelulle.

[HAV.PV. II: Makuja] Vitsailen isosisko Isan kanssa siitä, että nyt hän voi käyttää niin paljon teekuppeja kuin lystää (sillä olen luvannut tiskata). Aiemmin hän on vitsailutavastaan jättää teekuppeja lojumaan sinne tänne ja saavansa kuulla siitä huomautuksia [...]. Juttu hauskuutti kaikkia. Myös opiskelija Onna, jonka viimeinen päivä on kyseessä,

hauskuuttaa porukkaa eläytymällä tarinoihinsa voimakkaasti kehonkielellä ja äänenpainoilla.

[HAV.PV. I: Onnellisuuden teemapäivä] Olga, Outi ja muutama isosisko (tai muuten talon toiminnassa aktiivisesti mukana) oleva (yli 28-vuotias nainen) tulevat pirttiin nauraen. He ovat käyneet hassuttelemassa photoboothilla, joka on opiskelija Onnan lopputyö. Päätän käydä itsekin ottamassa hassun kuvan.

Aikuiset näyttävät ”mallia” valokuvakojun käytössä, jossa on tarkoitus pynttäytyä naamiaistarvikkeilla ja käydä ottamassa itsestään kuva jonkin mietelauseen kanssa. Kyseinen päivä on minulle harjoittelukerta kenttämuistiinpanojen teossa, joten en ole osannut tallentaa kahden paikalla olleen nuoren reaktiota aikuisten hauskanpitoon. Sen sijaan oma toimintani on suoraan seurausta siitä. Koen hetkellisesti olevani kuin yksi talolla käymään tulleista tytöistä, kun ohjaajien ilo tarttuu minuun. Päätän ottaa osaa valokuvaukseen, jonka olin aluksi ajatellut jättää väliin. Nuorille tarkoitettujen tilojen vastuu aikuiset toimivat nuorille peilinä, joka antaa vihjeitä tavoista, joilla talolla voi olla. Nauravaiset ja ilonpitoon heittäytyvät ohjaajat ja isosiskot yllyttävät olemuksellaan tyttöjäkin rentoon hassutteluun. (Kylmäkoski 2007, 401.)

[HAV.PV. XII: Keilauspäivä] Tuija aloittaa, ja kannustamme kaikki, kun keiloja menee nurin. Hän heittää lujia heittoja, josta tuleekin hänen juttunsa keilauksen ajaksi. Omalla vuorollani jatkan pellenä oloa, ja minulle "naljaillaan" istumapaikoilta. [...] Tanja heittää hitaita heittoja, mistä tulee puolestaan hänen juttunsa. Hän ei halua "hurjastella", joten tietyn nopeuden jälkeen aina naljailemme hänelle liiasta vauhdikuudesta. Tunnelma alkaa olla rentoutunut ja jopa riehakas, kun jokainen kokeilee saavuttaa omia tavoitteitaan. Onerva on hillitty, Isa puolestaan tanssahtelee pallon kanssa, ja Outi kiillottelee keilapalloa vähän väliä. Tanjaa naurattaa Outin pallon kiillotus, ja hän huikkaa minullekin myöhemmin, että pallo pitää kiillottaa. Kiillotan sitä hönkien sekä paidan helmaan hinkaten. Tämä aiheuttaa huvitusta kaikissa. Jokaiselle tulee joku "oma juttu", ja sitä vahvistetaan riehakkailta kiljahduksilla, kannatuksilla ja hyväntahtoisella naljailulla. [...] Taksissa juttelemme musiikista ja keilasuorituksista, ja nyt kaikki ovat enemmän äänessä. Kertaamme hienoimpia hetkiä kuten sitä, kun Tuijan pallo lähtikin taaksepäin, ja Outin kynsi katkesi, minkä johdosta hän pudotti pallon.

Alun jännityksen jälkeen koko keilausretkeä kuorruttaa iloinen ja riehakas tunnelma. Päivän päätteeksi poskilihaksiini sattuu nauramisen jäljiltä. Taksimatalla keilahallille äänessä olimme enimmäkseen minä, Outi ja Isa. Tuija ja Onervan kanssa tullut Tanja eivät ottaneet osaa. Keilauksen päätteeksi yhdessä nauraminen on tehnyt tehtävänsä, ja paluumatka sujuu keveissä tunnelmissa jokaisen osallistuessa

keskusteluun ja yhteisten hetkien kertaamiseen. Tärkeäksi elementiksi keilauksen äärellä nousee jokaisen ”oman jutun” tunnistaminen, tunnustaminen ja siinä kannustaminen, jokaisesta tulee yhteisön tärkeä jäsen. Hauska ja rento yhdessä tekeminen rohkaisee ujojakin nuoria ottamaan osaa, mikä puolestaan vahvistaa heidän itseluottamustaan (Muukkonen et al. 2014, 25).

[HAV.PV. XII: Keilauspäivä] Kun teemme lähtöä, (Tanjan) asuntolan muut nuoret tulevat samalle radalle. Yksi pojista on hämmentynyt nähdessään Tanjan meidän kanssa. Hän kysyy, eikö Tanja enää asu asuntolassa. Tanja on silmin nähden ylpeä sanoessaan kierrellen, ettei ole muuttanut pois vaan on nyt täällä meidän kanssa. Heitän vitsin, että hän on lähtenyt asuntolasta ja tullut taloon. Tanja nauraa. Matkalla pukuhuoneeseen Tanja pahoittelee yhdelle asuntolan tytölle sitä, että jättää tämän yksin poikien kanssa. (Myöhemmin purkukeskustelussa käy ilmi, että) [m]yös Outi ja Isa olivat kiinnittäneet huomiota siihen, miten tyytyväinen Tanja oli ollut, kun hänet yhytettiin eri porukassa.

Tanja ei ole aiemmin käynyt talolla, mutta hänen ylpeä reaktionsa asuntolakaverin kyselyyn kertoo kenties hänen kokoneen yhteenkuuluvuutta meidän kanssamme keilatessaan. Hauskanpito synnyttää nopeasti yhteisöllisyyden hengen, jota Tyttöjen Talo edistä tarjoamalla maksuttomia osallistumisen mahdollisuuksia kaikille tytöille.

Ennen kotiin lähtöäni Outi vielä paljastaa minulle miettineensä etukäteen, miten asuntolanohjaaja Onerva sulautuu Tyttöjen Talon riehakkaaseen joukkoon, sillä hänen tapaistaan ei kuulemma ole lähteä hullutteluun mukaan. Outilla on siis ollut jonkinlainen lähtöoletus siitä, että meno yltyy keilahallilla riehakkaaksi. Kenties Tyttöjen Talon porukka on hänen kokemuksensa mukaan yleensä riehakas ”talosta ulos päästyään”, enkä oikeastaan ihmettelisi lainkaan, vaikka näin olisi. Tutkijaroolini tuomista velvollisuuksista huolimatta akkuni latautuvat joka kerta, kun saan tulla talolle omana itsenäni hengaillemaan ja nauramaan monenlaisten tyttöjen kanssa, tai osallistumaan oman jaksamiseni ja halukkuuteni mukaan mielekkääseen yhdessä tekemiseen. Kun akut ovat täynnä, olo on kevyt, jopa riehakas. Tämän vuoksi päätän jo tutkimusjaksoni aikana lähteä mukaan seuraavan isosiskokoulutukseen ja ottaa askeleen vastuullisempaan rooliin talon yhteisössä.

6. Yhteenveto ja pohdinta

Rovaniemen Neiot- Tyttöjen Talon toiminta ja yhteisö onnistui imaisemaan minut mukaansa nenänpäästäni myöten. Tutkijan roolissani pääsin tarpeeksi syvälle päästäkseni mukaan yhteisöön, pysyen silti tarpeeksi etäällä nähdäkseni, miten asiat talolla tapahtuvat. Tulokseni ovat kuitenkin vain minun tulkintani tapahtumista ja kohtaamisista, jotka olen perustellut paikoin intuitiivisesti valituin teorioin ja kokemuksin. Jotkut kohtaamiset ovat niin vahvasti omien kokemusteni sävyttämiä, että ainoa tapa ottaa niihin etäisyyttä on ollut todeta tilanne, ja jättää muut tulkinnat lukijan vastuulle. Tämä on kuitenkin yksi tapa tuottaa etnografista tietoa; esittää tulkinta ja jättää tilaa vastatulkinnalle (vrt. Järviluoma 2002, 13).

Tyttöjen Talon kulttuuriset tilat limittyvät ja täydentävät toisiaan rakentaen yhteisöllisyyttä ennen kaikkea tasa-arvon, tarpeiden kuuntelun sekä yhdessä tekemisen kautta. Fyysinen tila heijastelee abstraktin ja sosiaalisen tilan yhteisöllisiä ominaisuuksia tarjoamalla turvalliset, nuorten tarpeisiin mukautuvat ja tasa-arvoa edistävät puitteet, joissa eri roolit eivät näy erilaisina oikeuksina tilojen käytössä. Abstraktin tilan sääntökulttuuri ei ole korostetun ehdoton, vaan vastuuajaiset pyrkivät takamaan Tyttöjen Talon arvojen mukaisen käyttäytymisen omalla esimerkillään sekä keskustelemalla nuorten kanssa. Sosiaalinen tila mahdollistaa kohtaamisia erilaisissa elämäntilanteissa olevien ihmisten kanssa, purkaa eikä luo hierarkioita, sekä kannustaa omaehtoiseen osallistumiseen talon yhteisössä, myös ikärajan täyttymisen jälkeen. Elettynä tilana talo puolestaan rakentaa yhteisöllisyyttä ottamalla nuoret osalliseksi toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen, sekä mahdollistamalla maksutonta ja monipuolista yhdessä tekemistä kaikille tytöille.

Yhdessä tekeminen luo aikuiselle ja nuorelle tilaisuuksia tutustua ja kohdata luontevasti, mikä toimii siltana nuoren osallisuudelle. Aidoissa kohtaamisissa huomiointi ja huolenpito, neuvonta ja tuki sekä kannustaminen rakentavat osallisuutta luomalla edellytyksiä liittyä Tyttöjen Talon tai muihin yhteisöihin. Näitä edellytyksiä ovat itsetunnon kasvaminen, oman potentiaalin löytäminen, omiin sosiaalisiin taitoihin luottaminen sekä tiedon saaminen ympäröivistä mahdollisuuksista. Omana itsenä yhteisöön hyväksytyksi tuleminen, tarpeiden kuuntelu ja niihin vastaaminen, sekä ratkaisujen etsiminen yhdessä turvallisen aikuisen kanssa ovat osallisuutta edistävien kohtaamisten ytimessä. Kohtaamisen muotona rajoittaminen rakentaa yhteisöllisyyttä puuttamalla ei-osallisuutta tukevaan

käytökseen. Harvoin esiintyvä aikuisen toimesta tapahtuva sivuuttaminen ei rakenna osallisuutta, vaan muistuttaa aikuisten epätäydellisyydestä. Hassuttelu on pikemminkin yhteisöllisyyttä rakentavaa osallisuutta, jossa aikuisten tunnustama ja kannustama huumori yhdistää eri-ikäisiä ihmisiä.

Katson, että erilaisissa asemissa ja elämäntilanteissa olevien ihmisten tapaaminen on yhteisöllisyyden ja osallisuuden edistämisen lisäksi Tyttöjen Talon väkevintä antia nuorisotyön kentälle, sillä muiden kokemusten ja valintojen kuuleminen voi auttaa hahmottamaan omaa tilannettaan uudessa valossa. Erilaisuuden hyväksyminen muissa lisää oman itsen hyväksyntää (Tuppurainen 2011, 63). Talon kynnyksen yli astuttuaan kukaan ei leimaannu syrjäytyneeksi, mielenterveyspotilaaksi tai muuten ongelmaiseksi (vrt. Takkunen et al. 474–475).

Siispä en tavannut Tyttöjen Talolla ainuttakaan syrjäytynyttä nuorta. Tapasin yksinäisiä ja/mutta sosiaalisesti aktiivisia, työelämän ulkopuolella olevia ja työssäkäyviä, mielenterveyden kanssa painivia, koulutuspaikkaa ja elämänsuuntaansa etsiviä, peruskoululaisia, lukiolaisia tai ammattikoululaisia, sekä isojen muutosten äärellä eläviä, kaikenlaisia tyttöjä. On tärkeää, että heidät kohdataan omana itsenään, ilman yhteisöihin kiinnittymistä haittaavia sosiaalisia leimoja ja stigmoja (vrt. Haikkola 2014; Honkasilta et al. 2016b). Talolle tultuaan osallisuuden mahdollisuuksia etsivät nuoret ovat ottaneet askeleen lähemmäs osallisuutta, omilla ehdoillaan, ei koulutus- ja työvoimapolitiikan ehdoilla (ks. Kiilakoski 2014, 26–27).

Olen aika ajoin ottanut Tyttöjen Talolla tehtävän nuorisotyön vertailukohteekseni koulumaailman tai nuorisotyön tilatyötä useimmiten edustavat, erittelemättömät nuorisotilat. Tarkoitukseni ei ole vähätellä nuorisotiloilla tehtävää työtä tai asetella niitä huonoon valoon. Nuorisotiloilla tehdään arvokasta, matalan kynnyksen ennaltaehkäisevää nuorisotyötä, kuten Tyttöjen Talollakin, ja molemmilla konsepteilla on omat vahvuutensa ja heikkoutensa. Sukupuolisensitiivistä työtä enemmän Rovaniemen Tyttöjen Talon vahvuutena työssäni painottuu aikuisten suuri määrä suhteessa tilassa käyviin nuoriin. Heillä on aikaa kohdata nuori yksilönä, kuunnella häntä ja tukea häntä, kohdata mahdollisimman aidosti. Talo on kuitenkin vähäisten resurssien vuoksi auki vain parina päivänä viikossa, eikä sen toiminta toistaiseksi ulotu Rovaniemen keskustan ulkopuolelle.

Joka puolella Suomea nuorisotyö kamppailee kuntien hupenevista resursseista muun muassa urheilu- ja kulttuuritoimen sekä julkisilla varoilla toteutettujen

rakennushankkeiden kanssa (mm. Kylmäkoski 2007, 404). Rahaa halutaan ohjata sinne, missä sen tulokset näkyvät nopeasti esimerkiksi koulutus- ja työllistymistilastoissa, jolloin toimenpiteet kohdistetaan kapeasti määriteltyihin ”syrjäytyneisiin nuoriin”. Nuorten kanssa työskentelevät aikuiset kuitenkin tietävät, että etenkin sosiaalisesti haavoittunut (kiusattu, syrjäytetty tai muuten kaltoin kohdeltu) nuori tarvitsee ennen kaikkea aikaa luottamuksen rakentumiseen (Lämsä & Takala 2009, 189), ja ilman nuoren luottamusta ei hänen kanssaan voi saavuttaa ulospäin näkyviä tuloksiakaan. Kaiken ytimessä on nuoren kohtaaminen, joka herättää toivoa ja luo mahdollisuuksia. Aitoa kohtaamista ei voi rahalla saada, mutta resursseja oikein kohdistamalla kylläkin. (Vrt. Cederlöf 2014, 195–196.)

Suuri osa kuntien nuorisotyöhön ohjaamista rahoista menee tilatyön ylläpitämiseen, mutta kehittämiseen tarkoitetut rahat ohjataan aina uusiin hankkeisiin sen sijaan, että tilatyötä kehitettäisiin. Kuntien paineet leikata tiloista syntyviä kustannuksia ovat niin ikään kovat. (Kiilakoski 2012, 131–132; Kylmäkoski 2007, 403–404.) Vaikka nuorisotyö on onnistuneesti jalkautunut kaduille, ostoskeskuksiin ja Internetiin, olen tutkimukseni pohjalta vakuuttunut, että tilalla ja sen kulttuurilla on suuri merkitys nuorten yhteisöllisyyden ja osallisuuden kokemiselle. Yhteisöllisyyden tunne ei kuitenkaan synny tilaan tyhjästä, vaan vaatii hyvän kasvatusotteen omaavia aikuisia ja aitoa dialogia nuorten kanssa. Työn tulee olla hyvin valmisteltua, jotta se toteuttaa sille määritellyt kasvatukselliset tavoitteet, eikä ole pelkästään tilojen aukipitämistä tai kivaa puuhastelua. (Kylmäkoski 2006, 11; Hokkanen 2012, 151; Kiilakoski 2012, 138; Ruotsalainen 2007, 173.)

Tämän työn onnistumista Rovaniemen Tyttöjen Talolla konkretisoi talolle sen reilun kahden vuoden olemassaolon aikana myönnetyt Vuoden nuorisoteko- sekä mielenterveystekopalkinnot. Palkintoja enemmän Tyttöjen Talot sekä muut nuorisotilatyötä tekevät tahot kaipaavat kuitenkin varmuutta jatkosta. Myös tiloja käyttävien nuorten tulisi voida luottaa työn jatkuvuuteen, sillä monelle ne ovat ainoa turvallinen yhteisö, jossa viettää aikaa. (Kylmäkoski 2006, 11; Takkunen et al. 2007, 475.) Tyttöjen Talon lopullisena tavoitteena on tehdä itsensä tarpeettomaksi ja kannustaa nuorta jatkamaan matkaansa uusiin yhteisöihin. Turvallisen yhteisön kokeminen auttaa tunnistamaan ja hakeutumaan jatkossakin turvallisiin yhteisöihin (Eischer 2011, 12; Kylmäkoski 2010, 8.)

Työni vahvuuksina näen osallisuuteni talon yhteisössä. Sitä kautta olen päässyt kokemaan itse talon yhteisöllisyyttä ja osallisuutta rakentavat tekijät, kokemaan turvallisen yhteisön. Toisaalta tämä on saattanut myös hämärtää katsettani toisenlaisilta kokemuksilta, kuten miksi jotkut eivät palaat Tyttöjen Talolle kerran käytyään. Tähän aineistoon en etnografisella tutkimuksella tosin olisi voinut käsiksi päästä, enkä Tyttöjen Talon käytäntöjen puitteissa voisi saada näihin tyttöihin kontaktia jälkeenpäinkään, vaikka se talon toiminnan kehittämisen kannalta olisi ollut hedelmällistä. Aineistoni oli etnografiseen tutkimusperinteeseen nähden kovin suppea, mikä myös voi näyttäytyä työni heikkoutena. Teoreettisten valintojeni ansiosta sain pienen aineiston kuitenkin kattavasti hyödynnettyä. Samalla tulin huomaamattani vastanneeksi tutkimuspolkuni alussa esitettyyn toiveeseen siitä, että tekisin näkyväksi isommalle yleisölle talossa tehtävää nuorisotyötä.

Tyttöjen Taloista on tehty paljon käytännönläheisiä opinnäytetöitä eri puolilla Suomea, muun muassa sukupuolisensitiivisyyden (Karman 2009) ja monikulttuurisuuden (Parkkari 2011) ja tyttötyön (Ylikauppila & Seppälä 2012) näkökulmasta. Jatkotutkimusta ajatellen Tyttöjen Talon konsepti voisi kaivata lisää luita lihan sisälle, eli sosiologista tai filosofista tutkimusotetta, joka voimakkaammin liittäisi talolla tehdyn nuorisotyön suomalaiseen ja länsimaiseen yhteiskunta-tutkimukseen.

Kun vanhan talon ovi viimeisenä aineistonkeruupäivänä sulkeutuu takanani, oloni on samaan aikaan sekä huojentunut että haikea. Takana on huikea kevät, jonka aikana olen saanut seurata ja osallistua talon toimintaan ja vuorovaikutustilanteisiin, rakentaen itse kohtaamisia ja ollen itse niiden keskiössä, kokien tunteiden koko skaalaa riemusta neuvottomuuteen, mielihyvästä kiusaantuneisuuteen ja ilosta pettymykseen. Suunnitelmissa siinteleekin jo isosisko-koulutukseen osallistuminen. Enkä vielä tiedä, että muutaman kuukauden päästä tästä hetkestä olisin mukana ryhmässä, joka suunnittelee Rovaniemelle myös Poikien Taloa isoveljineen kaikkineen. Vanhan talon kulttuurihistoriallinen arvo sekä sitä suojelemaan pyrkivän yhteisön suhtautuminen rakennukseen heijastelevat talon sisällä tehtävää työtä; se on jotain säilyttämisen arvoista (vrt. Gordon et al. 2000, 137).

Lähteet

- Aaltonen, Sanna & Kivijärvi, Antti & Peltola, Marja & Tolonen, Tarja 2011: Ystävytydet. Teoksessa Määttä, Mirja & Tolonen, Tarja (toim.): Annettu, otettu, itse tehty. Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 112. Helsinki, 29–56.
- Aaltonen, Sanna & Heikkinen, Alpo 2009: Nuoret lastensuojelussa. Teoksessa Bardy, Marjatta (toim.): Lastensuojelun ytimissä. Yliopistopaino. Helsinki, 163–176.
- Aapola, Sinikka & Gonick, Marnina & Harri, Anita 2005: Young . Girlhood, Power and Social Change. Palgrave Macmillan. Houndmills.
- Ahmed, Sara 2000: Who Knows? Knowing Strangers and Strangeness. *Australian Feminist Studies*. vol. 15(31), 49–68.
- Alasuutari, Pertti 1995: Researching Culture. *Qualitative Method and Cultural Studies*. SAGE. Lontoo.
- Anttila, Anna & Ojanen, Karoliina & Saarikoski, Helena & Timonen, Senni 2011: Tyttöjen juttuja. Tyttökulttuurin monimuotoiset tilat. Teoksessa Ojanen, Karoliina & Mulari, Heta & Aaltonen, Sanna (toim.): Entäs tytöt. Johdatus tyttötutkimukseen. Vastapaino. Tampere, 135–172.
- Anttonen, Erja 2006: Sukupuolisensitiivisyys kansalaistoiminnassa ja nuorisotyössä. KeVer-verkkójulkaisu 3. Pirkanmaan Ammattikorkeakoulu.
- Aro, Jari 2011: Yhteisöllisyys ja sosiaalinen side. Teoksessa Kangaspunta, Seppo (toim.): Yksilöllinen yhteisöllisyys. Avaimia yhteisöllisyyden muutoksen ymmärtämiseen. Tampereen Yliopistopaino. Tampere, 35–60.
- Bourdieu, Pierre 1985: The Social Space and the Genesis of Groups. *Theory and Society*, vol. 14(6), 723–744.
- Buch, Elana D. & Staller, Karen M. 2014: What Is Feminist Ethnography? Teoksessa Nagy Hesse-Biber, Sharlene (toim.): *Feminist Research Practice*. Second Edition. SAGE. Los Angeles.
- Böök, Marja Leena & Perälä-Hiltunen, Satu 2006: Luottamusta rajojen kera – mielipidekirjoitusten vanhemmuuden vastuu. *Nuorisotutkimus* 2, 24. vuosikerta, 3–17.
- Cederlöf, Petri 2014: Tavallinen nuorisotyö ja nuorisotakuu. Teoksessa Gretschel, Anu & Paakkunainen, Jari & Souto Anne-Mari & Suurpää, Leena (toim.): Nuorisotakuun arki ja politiikka. Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseura Julkaisuja 150. Verkkójulkaisu 76. Helsinki, 193–198.
- Chang, Heewon 2007. *Autoethnography as method. Developing qualitative inquiry series*. Vol. 1. Left Coast Press. Walnut Creek.
- Chiessi, Monica & Cicognani, Elvira & Sonn, Christopher 2010: Assessing Sense of Community on Adolescents: Validating the Brief Scale of Sense of Community in Adolescents (SOC-A). *Journal of Community Psychology*, vol. 38(3), 276–292.
- Cicognani, Elvira & Klimstra, Theo & Goossens, Luc 2015: Sense of Community, Identity Statuses, And Loneliness in Adolescents: A Cross-National Study on

- Italian And Belgian Youth. *Journal of Community Psychology*, vol. 42(4), 414–432.
- Eischer, Heli 2011: Osa I: Tyttöjen Talon yhteiskunnallinen merkitys. Teoksessa Eischer, Heli & Tuppurainen, Jonna (toim.): *Tyttöjen talo on kuin avoin koti*. 2. painos. *Setlementtijulkaisuja* 22. Setlementtinuoret ry. Helsinki, 4–41.
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha 2001: *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Vastapaino. Jyväskylä.
- Ettorre, Elizabeth 2005: Gender, older female bodies and autoethnography: Finding my feminist voice by telling my illness story. *Women's Studies International Forum* 28. Plymouth, 535–546.
- Etzone, Amitai 2000: *Creating Good Communities and Good Societies*. *Contemporary Sociology*, vol. 29(1), 188–195.
- Fedotoff, Jaana 2007: Nuorten tieto- ja neuvontapalvelut – tiedon henki nuoruudessa. Teoksessa Hoikkala, Tommi & Sell, Anna (toim.): *Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet*. Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseura. *Julkaisuja* 76. Helsinki, 410–428.
- Flick, Uwe 2006: *An Introduction to Qualitative Research*. 3rd edition. SAGE Publications. Oxford.
- Foster, Raisa 2015: *Tanssi-innostaminen. Kohti yksilön ja yhteisön hyvinvointia*. BoD. Helsinki.
- Freire, Paolo 2005: *Sorrettujen pedagogiikka*. Vastapaino. Jyväskylä.
- Gordon, Tuula & Lahelma, Elina & Tolonen, Tarja & Holland, Janet 2002: katseelta piilossa. Hiljaisuus ja liikkumattomuus kouluetnografin havainnoissa. Teoksessa Aaltonen, Sanna & Honkatukia, Päivi (toim.): *Tulkintoja tytöistä*. *Tietolipas* 187. Suomen Kirjallisuuden Seura. Helsinki, 305–325.
- Gordon, Tuula & Holland, Janet & Lahelma, Elina 2000: *Making Spaces. Citizenship and Difference in Schools*. MacMillan. Wiltshire.
- Gretschel, Anu & Junttila-Vitikka, Pirjo 2014: Jossain toisessa ajassa hän olisi jo kiinnittynyt. Teoksessa Gretschel, Anu & Paakkunainen, Jari & Souto Anne-Mari & Suurpää, Leena (toim.): *Nuorisotakuun arki ja politiikka*. Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseura *Julkaisuja* 150. *Verkkojulkaisu* 76. Helsinki, 60–62.
- Gretschel, Anu & Laine, Sofia & Siivonen, Katriina & Peltola, Marja & Myllyniemi, Sami 2011: *Toiminnan esteet*. Teoksessa Määttä, Mirja & Tolonen, tarja (toim.): *Annettu, otettu, itse tehty. Nuorten vapaa-aika tänään*. Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseura. *Julkaisuja* 112. Helsinki, 109–127.
- Gretschel, Anu 2002a: *Kunta nuorten osallisuusympäristönä. Nuorten ryhmän ja kunnan vuorovaikutussuhteen tarkastelu kolmen liikuntarakentamisprojektin laadunarvioinnin keinoin*. Jyväskylän yliopisto.
- Gretschel, Anu 2002b: *Kunnallisen nuorten osallisuusympäristön perustaminen*. Teoksessa Gretschel, Anu (toim.): *Lapset, nuoret ja aikuiset toimijoina*. Artikkeleita osallisuudesta. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Suomen Kuntaliitto. Lohja, 48–62.

- Haikkola, Lotta 2014: Epämääräinen puhe syrjäytyneistä maahanmuuttajanuorista ei auta nuoria. Teoksessa Gretsche, Anu & Paakkunainen, Jari & Souto Anne-Mari & Suurpää, Leena (toim.): Nuorisotakuun arki ja politiikka. Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseura Julkaisuja 150. Verkkojulkaisu 76. Helsinki, 43–46.
- Hanbury, Ali & Lee, Amelia & Batsleer, Janet 2010: Youth work with girls: a feminist perspective. Teoksessa Batsleer, Janet & Davies, Bernard (toim.): What is Youth Work? Learning Matters. Exeter, 116–128.
- Hanhivaara, Pirjo 2006: Maailmaa syleilevä osallisuus – osallisuuden suhde kouluun. Nuorisotutkimus3, 24. vuosikerta, 29–38.
- Hawley, Jo & Hall-Nevala, Anne-Mari & Weber, Tina 2012: Effectiveness of policy measures to increase the employment participation of young people. Eurofound. Dublin.
- Helmiö, Susanna 2010: Nuorten yhteisöllisyyden piirteitä päihdekulttuurissa. Teoksessa Kylmäkoski, Merja & Pylkkänen, Sanna & Viitanen, Reijo (toim.): Yhteisöllisiä näkökulmia nuorten ehkäisevään päihdetyöhön. HUMAK. Gummerus. Vaajakoski, 106–111.
- Hirvonen, Juha 2014: Nuoristakuu – takuu yhteiskuntaosallisuudesta? Teoksessa Gretsche, Anu & Paakkunainen, Jari & Souto Anne-Mari & Suurpää, Leena (toim.): Nuorisotakuun arki ja politiikka. Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseura Julkaisuja 150. Verkkojulkaisu 76. Helsinki, 33–36.
- Hoikkala, Tommi & Sell, Anna 2007: Johdanto. Teoksessa Hoikkala, Tommi & Sell, Anna (toim.): Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 76. Helsinki, 7–17.
- Hokkanen, Laura 2012: Viiden tähden olohuone. Kirjastot nuorisotyön uutena toimintaympäristönä. Teoksessa Komonen, Katja & Suurpää, Leena & Söderlund, Markus (toim.): Kehittyvä nuorisotyö. Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseura. Helsinki, 149–162.
- Holmes, Douglas R. & Marcus, George E. 2008: Refunctioning Ethnography: The Challenge of an Anthropology of The Contemporary. Teoksessa Denzin, Norman K. & Lincoln, Yvonna S. (toim.): The Landscape of Qualitative Research. SAGE Publications. Los Angeles, 519–538.
- Honkasalo, Veronika 2011: Tyttöjen kesken. Monikulttuurisuus ja sukupuolten tasa-arvo nuorisotyössä. Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseura Julkaisuja 109. Helsinki.
- Honkasilta, Juho & Vehkakoski, Sari & Vehmas, Simo 2016a: ‘The teacher almost made me cry’ Narrative analysis of teachers' reactive classroom management strategies as reported by students diagnosed with ADHD. Teaching and Teacher Education 55, 100–109.
- Honkasilta, Juho & Vehmas, Simo & Vehkakoski, Sari 2016b: Self-pathologizing, self-condemning, self-liberating: Youth's accounts on their ADHD-related behavior. Social Science and Medicine 150, 248–255.
- Honkasilta, Juho & Vehkakoski, Sari & Vehmas, Simo 2015: Power Struggle, Submission and Partnership: Agency Constructions of Mothers of Children

- with ADHD Diagnosis in Their Narrated School Involvement. *Scandinavian Journal of Education Research*, vol. 59(6), 674–790.
- Horelli, Liisa & Haikkola, Lotta & Sotkasiira, Tiina 2007: Osallistuminen nuorisotyön lähestymistapana. Teoksessa Hoikkala, Tommi & Sell, Anna (toim.): Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 76. Helsinki, 217–242.
- Hoppes, Steve 2014: Autoethnography: Inquiry Into Identity. *New Directions to Higher Education* 166, 63–71.
- Hughes, Sherick A. 2008: Toward “Good Enough Methods” for Autoethnography in a Graduate Education Course: Trying to Resist the Matrix with Another Promising Red Pill. *Educational Studies* 43. American Educational Studies Association, 125–143.
- Hämäläinen-Luukkainen, Jaana 2006: Nuorten tilattomuus koulussa. Teoksessa Kylmäkoski, Merja & Lind, Kimmo & Hintikka, Timo & Aittola, Tapio (toim.): Nuorten tilat. Sarja C. Oppimateriaaleja 9. HUMAK. Nuorisotutkimusseura Julkaisuja 70. Gummerus. Helsinki, 43–62.
- Jarus, Tal & Anaby, Dana & Bart, Orit & Engel-Yeger, Batya & Law, Mary: Childhood participation in after-school activities: what is to be expected? *Biristh Journal of Occupational Therapy*, vol. 73(8), 344–350.
- Järviluoma, Helmi 2002: “Ei hän ole tyttö, hän on antropologi!” Muistiinpanoja sukupuoliteltu kentältä. *Nuorisotutkimus* 1, 20. vuosikerta, 3–16.
- Kangas, Sonja 2002: Tytöt bittien ja pikselien maailmassa. Teoksessa Aaltonen, Sanna & Honkatukia, Päivi (toim.): Tulkintoja tytöistä. Tietolipas 187. Suomen Kirjallisuuden Seura. Helsinki, 21–41.
- Kankkunen, Tarja 2007: Monimediaisuuden äärellä. Teoksessa Lappalainen, Sirpa & Hynninen, Pirkko & Kankkunen, Tarja & Lahelma, Elina & Tolonen, Tarja (toim.): Etnografia metodologiana. Lähtökohtana koulutuksen tutkimus. Vastapaino. Tallinna, 177–205.
- Karman, Taina 2009: Sukupuolisensitiivistä työtä oppimaan – Kokemuksia Tampereen Tyttöjen Talon sukupuolisesitiivisestä työstä. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Järjestö- ja nuorisotyön koulutusohjelma. Tampere.
- Karvonen, Riina 2009: Keinoja stressin hallintaan. Teoksessa Lämsä, Anna-Liisa (toim.): Mun on paha olla. Näkökulmia lasten ja nuorten psyykkiseen hyvinvointiin. PS-kustannus. Juva, 159–171.
- Katainen, Arja & Sava, Inkeri 2004: Taide ja tarinallisuus itsen ja toisen kohtaamisen tilana. Teoksessa Sava, Inkeri & Vesänen-Laukkanen, Virpi (toim.): Taiteeksi tarinoitu oma elämä. PS-kustannus. Jyväskylä, 22–39.
- Kiilakoski, Tomi 2014: Kahdenlaisia ja kolmenlaisia ihmisiä. Teoksessa Gretschel, Anu & Paakkunainen, Jari & Souto Anne-Mari & Suurpää, Leena (toim.): Nuorisotakuun arki ja politiikka. Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseura Julkaisuja 150. Verkkojulkaisu 76. Helsinki, 24–27.
- Kiilakoski, Tomi 2012: Nuorisotalotoiminnan kehittäminen. Teoksessa Komonen, Katja & Suurpää, Leena & Söderlund, Markus (toim.): Kehittyvä nuorisotyö. Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseura. Helsinki, 125–148.

- Kiilakoski, Tomi & Kivijärvi, Antti & Gretschel, Anu & Laine, Sofia & Merikivi, Jani 2011: Nuorten tilat. Teoksessa Määttä, Mirja & Tolonen, tarja (toim.): Annettu, otettu, itse tehty. Nuorten vapaa-aika tänään. Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 112. Helsinki, 57–91.
- Kiilakoski, Tomi & Nieminen, Juha 2007: Pedagogiikka – Nuorisotyön pedagogiikat ja uudet haasteet. Tuhti 9-seminaarin työryhmätiivistelmä. Teoksessa Hoikkala, Tommi & Sell, Anna (toim.): Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 76. Helsinki, 185–188.
- Korhonen, Merja 1996: Äidiltä tyttärelle periytyvä naiskulttuuri ja huolenpidon ansat. Suomen naistutkimuksen seura. Naistutkimus, vol. 9(1), 13–28.
- Korkiamäki, Riikka & Nylund, Marianne & Raitakari, Suvi & Roivainen, Irene 2008: Yhteisösosiaalityö kansalaisyhteiskunnan ja asiakastyön rajapinnassa. Teoksessa Roivainen, Irene & Nylund, Marianne & Korkiamäki, Riikka & Raitakari, Suvi (toim.): Yhteisöt ja sosiaalityö. PS-Kustannus. Juva, 9–24.
- Kuula, Arja 2011: Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Vastapaino. Tampere.
- Kuusisto-Arponen, Anna-Kaisa & Tani, Sirpa 2009: Kuinka tutkia lasten ja nuorten arjen maantiedettä? Terra, vol. 121(1), 47–48.
- Kylmäkoski, Merja & Pylkkänen, Sanna & Viitanen, Reijo 2010: Yhteisöllisyyden monet muodot. Teoksessa Kylmäkoski, Merja & Pylkkänen, Sanna & Viitanen, Reijo (toim.): Yhteisöllisiä näkökulmia nuorten ehkäisevään päihdetyöhön. HUMAK. Gummerus. Vaajakoski, 5–12.
- Kylmäkoski, Merja 2007: Eteinen, vessa, keittokomero ja huone – Niistä on nuorisotila tehty. Teoksessa Hoikkala, Tommi & Sell, Anna (toim.): Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 76. Helsinki, 393–409.
- Kylmäkoski, Merja 2006: Näkökulmia nuorten tilankäyttöön. Teoksessa Kylmäkoski, Merja & Lind, Kimmo & Hintikka, Timo & Aittola, Tapio (toim.): Nuorten tilat. Sarja C. Oppimateriaaleja 9. HUMAK. Nuorisotutkimusseura Julkaisuja 70. Gummerus. Helsinki, 6–21.
- Laine, Sofia & Gretschel, Anu & Siivonen, Katariina & Hirsjärvi, Irma & Myllyniemi, Sami 2011: Toiminnan motiivit. Teoksessa Määttä, Mirja & Tolonen, Tarja (toim.): Annettu, otettu, itse tehty. Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 112. Helsinki, 92–108.
- Laukkanen, Marjo & Mulari, Heta 2011: Tyttöjä mediassa, tyttöinä mediassa. Teoksessa Ojanen, Karoliina & Mulari, Heta & Aaltonen, Sanna (toim.): Entäs tytöt. Johdatus tyttötutkimukseen. Vastapaino. Tampere, 173–212.
- Lundblom, Pia 2006: Kunnassa, osallisena, toimijana. Nuorisotutkimus 3, 24. vuosikerta, 1–2.
- Lähteenmaa, Jaana 1992: Tytöt jännitystä etsimässä. Sukkulointia ja irrottelua. Teoksessa Näre, Sari & Lähteenmaa, Jaana (toim.): Letit liehumaan. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Helsinki, 155–170.

- Lähteenmaa, Jaana & Näre, Sari 1992: Tyttöutkimuksen palmikoita punomassa. Teoksessa Näre, Sari & Lähteenmaa, Jaana (toim.): Letit liehumaan. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Helsinki, 9–21.
- Lämsä, Anna-Liisa 2009: Yhteiskunnan muutos ja elämän riskit. Teoksessa Lämsä, Anna-Liisa (toim.): Mun on paha olla. Näkökulmia lasten ja nuorten psyykkiseen hyvinvointiin. PS-kustannus. Juva, 21–31.
- Lämsä, Anna-Liisa & Takala, Sari 2009: Sosiaalisesti haavoitetun nuoren kohtaaminen ja kasvun tukeminen. Teoksessa Lämsä, Anna-Liisa (toim.): Mun on paha olla. Näkökulmia lasten ja nuorten psyykkiseen hyvinvointiin. PS-kustannus. Juva, 185–195.
- Mietola, Reetta & Lahelma, Elina & Lappalainen, Sirpa & Palmu, Tarja 2005: Johdattelua kohtaamisiin kasvatuksen, koulutuksen ja tutkimuksen kentillä. Teoksessa Mietola, Reetta & Lahelma, Elina & Lappalainen, Sirpa & Palmu, Tarja (toim.): Kohtaamisia kasvatuksen ja koulutuksen kentillä. Erontekoja ja yhdessä tekemistä. Suomen Kasvatustieteellinen Seura. Turku, 9–22.
- Mulari, Heta & Eischer, Heli & Uusitalo-Herttua, Mari 2012: Tyttötyö kääntyi 2010-luvulle. Teoksessa Tyttötyön kansio 2012. Suomen Setlementtiliitto ry. Helsinki, 6–19. Verkkojulkaisu: <http://www.likka.fi/wp-content/uploads/2014/10/tyttotyönkansio.pdf>
- Muukkonen, Tiina & Nevanen, Saira & Ohisalo, Maria & Turunen, Saija 2014: Yksikin aikuinen riittää – nuoren sosiaalinen vahvistaminen ja voimaantuminen Luotsi-toiminnassa. Nuorisotutkimus, vol. 3, 32. vuosikerta, 17–32.
- Muukkonen, Tiina 2009: Lapsen kohtaaminen ja prosessiosallisuus. Teoksessa Bardy, Marjatta (toim.): Lastensuojelun ytimissä. Yliopistopaino. Helsinki, 133–143.
- Mäkelä, Klaus 2010: Alaikäisiä koskeva eettinen ennakkosäätely. Teoksessa Lagström, Hanna & Pösö, Tarja & Rutanen, Niina & Vehkalahti, Kaisa (toim.): Lasten ja nuorten tutkimuksen etiikka. Nuorisotutkimusseura ry. Nuorisotutkimusverkosto. Helsinki, 67–88.
- Nieminen, Juha 2007: Vastavoiman hahmo – Nuorisotyön yleiset tehtävät, oppimisympäristö ja eetos. Teoksessa Hoikkala, Tommi & Sell, Anna (toim.): Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 76. Helsinki, 21–43.
- Nevala-Hall, Anne-Mari & Santos, Ruth & Millan, Chelo & Smith, Richard & Jakubowska, Karolina & Zamrir, Ana & Carta, Emanuela & Metclafe, Helen & Pavlovaite, Inga 2015: Piloting Youth Guarantee partnership on the ground. A report on the European Parliament Preparatory Action (EPPA) on the Youth Guarantee. European Commission. General for Employment, Social Affairs & Inclusion.
- Newman, Barbara. M. & Lohman, Brenda. J. & Newman, Philip. R. 2007: Peer Group Membership And Sense of Belonging: Their Relationship to Adolescent Behavioral Problems. *Adolescence*, vol. 42(166), 241–263.
- Näre, Sari 2007: Sukupuoli- ja kulttuurisensitiivinen tyttötyö. Teoksessa Hoikkala, Tommi & Sell, Anna (toim.): Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat,

- rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 76. Helsinki, 541–547.
- Näre, Sari 2002: Intimisoituvan kulttuurin muistijälkiä tytöissä. Teoksessa Aaltonen, Sanna & Honkatukia, Päivi (toim.): Tulkintoja tytöistä. Tietolipas 187. Suomen Kirjallisuuden Seura. Helsinki, 251–270.
- Näre, Sari & Lähteenmaa, Jaana 1992: Yhteenvedo. Moderni suomalainen tyttöys: altruistista individualismia. Teoksessa Lähteenmaa, Jaana & Näre, Sari (toim.): Letit liehumaan. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Helsinki, 329–337.
- Oinas, Elina 2011: Tyttö tutkimuksen näkökulmia ruumiillisuuteen. Teoksessa Ojanen, Karoliina & Mulari, Heta & Aaltonen, Sanna (toim.): Entäs tytöt. Johdatus tyttö tutkimukseen. Vastapaino. Tampere, 306–342.
- Ojanen, Karoliina 2011a: Katsaus tyttö tutkimuksen suomalaiseen historiaan ja keskusteluihin. Teoksessa Ojanen, Karoliina & Mulari, Heta & Aaltonen, Sanna (toim.): Entäs tytöt. Johdatus tyttö tutkimukseen. Vastapaino. Tampere, 9–44.
- Ojanen, Karoliina 2011b: Tyttöjen toinen koti. Etnografinen tutkimus tyttökulttuurista ratsastustalleilla. Suomen Kirjallisuusseura.
- Ollikainen, Taru 2012: Tyttöjen kaverisuosio ja luokkahenki yläkoulussa. Teoksessa Pekkarinen, Elina & Vehkalahti, Kaisa & Myllyniemi, Sami (toim.): Lapset ja nuoret instituutioiden kehyksissä. Nuorten elinolot – vuosikirja 2012. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Valtion ja nuorisoasiain neuvottelukunta. Helsinki, 143–155.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015: Nuorisolain uudistaminen. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2015:16. Saatavilla osoitteessa:
<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Nuoriso/Liitteet/tr16.pdf>.
- Parkkari, Essi: Turun Tyttöjen Talo ja monikulttuurisuus – toiminnan laajentaminen maahanmuuttajien keskuuteen. Turun Ammattikorkeakoulu. Saatavilla osoitteessa: <http://docplayer.fi/2472873-Turun-tyttojen-talo-ja-monikulttuurisuus.html>.
- Podd, Wendy 2010: Participation. Teoksessa Batsleer, Janet & Davies, Bernard (toim.): What Is Youth Work? Learning Matters. Exeter, 20–32.
- Punnonen, Varpu 2007: Sukupuolisensitiivinen nuorisotyö. Teoksessa Hoikkala, Tommi & Sell, Anna (toim.): Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 76. Helsinki, 521–540.
- Puuronen, Vesa 2007: Etnografinen tutkimus. Teoksessa Viinamäki, Leena & Saari, Erkki (toim.): Polkuja soveltavaan yhteiskuntatutkimukseen. Tammi. Helsinki, 101–120.
- Pönkkö, Maija-Leena 2009: Kaikilla aikuisilla on kasvatus- ja huolenpitovastuu. Teoksessa Lämsä, Anna-Liisa (toim.): Mun on paha olla. Näkökulmia lasten ja nuorten psyykkiseen hyvinvointiin. PS-kustannus. Juva, 129–133.
- Ronkainen, Jussi 2014: Mikä nuorisotakuussa ei toimi? Teoksessa Gretschel, Anu & Paakkunainen, Jari & Souto Anne-Mari & Suurpää, Leena (toim.):

- Nuorisotakuun arki ja politiikka. Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseura Julkaisuja 150. Verkkojulkaisu 76. Helsinki, 87–90
- Ruotsalainen, Leena 2007: Kulttuurinen nuorisotyö on kamppailulaji. Teoksessa Hoikkala, Tommi & Sell, Anna (toim.): Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 76. Helsinki, 168–184.
- Saarikangas, Kirsi 2006: Eletyt tilat ja sukupuoli. Aasukkaiden ja ympäristön kulttuurisia kohtaamisia. Suomen Kirjallisuuden Seura. Helsinki.
- Saastamoinen, Mikko 2009: Aikalaiskeskustelua yhteisöllisyydestä. Teoksessa Filander, Kari & Vanhalakka-Ruoho, Marjatta (toim.): Yhteisöllisyys liikkeessä. Aikuiskasvatuksen 48. vuosikirja. Jyväskylän yliopisto, 33–66.
- Sanders, Jackie & Munford, Robyn 2008: Losing self to the future? Young women's strategic responses to adulthood transitions. *Journal of Youth Studies*, vol. 11(3), 331–346.
- Santa, Pia 2006: Hurmureita vai huijareita? Nuoret miehet nuorisotalolla. Teoksessa Kylmäkoski, Merja & Lind, Kimmo & Hintikka, Timo & Aittola, Tapio (toim.): Nuorten tilat. Sarja C. Oppimateriaaleja 9. HUMAK. Nuorisotutkimusseura Julkaisuja 70. Gummerus. Helsinki, 36–42.
- Schreiber, Rita & Stern, Sara & Noerager, Phyllis 2001: *Using Grounded Theory in Nursing*. Springer Publishing Company. Lontoo.
- Silvonen, Jussi & Keso, Pirjo 1999: Grounded theory aineistolähtöisen analyysin mallina. *Psykologia* 34, 88–96.
- Soler-i-Martí, Roger & Ferrer-Fons, Mariona 2015: Youth participation in context: the impact of youth transition regimes on political action strategies in Europe. *The Sociological Review*, 63(2), 92–117.
- Sunnari, Vappu & Huuki, Tuija & Tallavaara, Anu 2005: Tyttöinä pohjois-suomalaisessa globalisoituvassa maailmassa. Teoksessa Mietola, Reetta & Lahelma, Elina & Lappalainen, Sirpa & Palmu, Tarja (toim.): Kohtaamisia kasvatuksen ja koulutuksen kentillä. Erontekoja ja yhdessä tekemistä. Suomen Kasvatustieteellinen Seura. Turku, 35–50.
- Suojanen, Päiviikki 1996: Etnografisen tutkimuksen eettisiä ulottuvuuksia. Teoksessa Palmroth, Aino & Nurmi, Ismo (toim.): Alttiiksi asettumisen etiikka. Laadullisen tutkimuksen eettisiä kysymyksiä. *JYY* 38. Jyväskylän yliopisto, 34–68.
- Suominen, Annakaisa 2014: Kättelyn merkitykset suomalaisessa tapakulttuurissa 1800-luvulta 2000-luvulle. Turun yliopiston julkaisu. Sarja C, osa 392. Turku.
- Strandell, Harriet 2010: Etnografinen kenttätyö: Lasten kohtaamien eettisiä ulottuvuuksia. Mäkelä, Klaus 2010: Alaikäisiä koskeva eettinen ennakkosääntely. Teoksessa Lagström, Hanna & Pösö, Tarja & Rutanen, Niina & Vehkalahti, Kaisa (toim.): Lasten ja nuorten tutkimuksen etiikka. Nuorisotutkimusseura ry. Nuorisotutkimusverkosto. Helsinki, 92–112.
- Souto, Anne-Mari 2014: Ohitettu nuoruus? Aikuismainen työelämäkykyisyys ja ammatillinen koulutus. Teoksessa Gretscher, Anu & Paakkunainen, Jari & Souto Anne-Mari & Suurpää, Leena (toim.): Nuorisotakuun arki ja politiikka.

- Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseura Julkaisuja 150. Verkkojulkaisu 76. Helsinki, 158–161.
- Takkunen, Ulla-Maija & Takkunen, Heikki & Heikkuri, Martti 2007: ”Ei vois vähemmän kiinnostaa” – Oppimisen mahdollisuudet youthbuilding-ohjelmassa. Teoksessa Hoikkala, Tommi & Sell, Anna (toim.): Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 76. Helsinki, 474–495.
- Taneli, Matti 2012: Kasvatus on kasvamaan saattamista. Kasvatusfilosofinen tutkimus J.A. Hollon sivistyskasvatusajattelusta. Scripta Lingua Fennica Edita. Sarja C, osa 351. Turun yliopiston julkaisuja. Turku.
- Tapio, Teemu 2006: Metsästä raittia pitkin taloihin. Teoksessa Kylmäkoski, Merja & Lind, Kimmo & Hintikka, Timo & Aittola, Tapio (toim.): Nuorten tilat. Sarja C. Oppimateriaaleja 9. HUMAK. Nuorisotutkimusseura Julkaisuja 70. Gummerus. Helsinki, 30–35.
- Thomas, Nigel & Campling, Jo 2000: Children, Family and the State: Decision-Making and Child Participation. St. Martin’s Press. New York.
- Tolonen, Tarja 2001: Nuorten kulttuurit koulussa: Ääni, tila ja sukupuolten arkiset järjestykset. Gaudeamus. Helsinki.
- Tuppurainen, Jonna 2011: Osa II: Ainutlaatuisina yhdessä. Mitä tapahtuu Tyttöjen Talouksissa? – Vastaajina tytöt, työntekijät ja työmuodot tutkijat. Teoksessa Eischer, Heli & Tuppurainen, Jonna (toim.): Tyttöjen talo on kuin avoin koti. 2. painos. Setlementtijulkaisuja 22. Setlementtinuoret ry. Helsinki, 42–121.
- Törrönen, Maritta 1999: Reflexive Ethnography – When Child and Researcher Meet. Teoksessa Karvinen, Synnöve & Pösö, Tarja & Satka Mirja (toim.): Reconstructing Social Work Research. SoPhi. Jyväskylä, 137–162.
- Vehviläinen, Jukka 2006: Nuorten osallisuushankkeen hyvät käytännöt. Hakapaino Oy. Helsinki.
- Veivo-Lempinen, Lea 2009. Nuoren aito kohtaaminen. Teoksessa Lämsä, Anna-Liisa (toim.): Mun on paha olla. Näkökulmia lasten ja nuorten psyykkiseen hyvinvointiin. PS-kustannus. Juva, 197–213.
- Witkin, Stanley L. 1995: Whither Social Work Research? An Essay Review. Social Work, vol. 40(3), 424–428.
- Ylikauppila, Riikka & Seppälä, Salla 2012: Mimmistä Mummoksi Naiseudenpolkua etsimässä. Tutkimus Kuopion Tyttöjen Talolla toteutetusta Naiseudenpolusta. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Saatavilla osoitteessa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/42605/seppala_salla.pdf?sequence=1.

Muut lähteet:

Houni, Pia 2010. Teatteri-ilmaisu nuorten itsetuntemuksen vahvistajana. Nuorisotutkimus-lehti 4/2010. Sivut 21–38.

Kallio, Maaret 17.9.2015: Reippaan tytön syndrooma: Pärjäävän rinnassa sykkii yksinäinen sydän. Lujasti lempeä –blogi. Helsingin Sanomat -verkkosivu. <http://www.hs.fi/blogi/lujastilempea/a1442374428154>. Viitattu 12.11.2015.

Rovaniemen keskustan oikeusvaikutteinen osayleiskaava. Kaavaselostuksen liite, ehdotus 14.11.2011. Suojeltavat rakennukset ja ympäristöt. Saatavilla osoitteessa: <https://www.rovaniemi.fi/loader.aspx?id=5029cff4-0309-4547-b602-d536c70c6df5>. Viitattu 8.12.2015.